

19

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING
VOOR 1952

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1952 heeft de ondergetekende de eer de gebruikelijke Nota, betreffende de toestand van 's Rijks financiën, over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
I. <i>Algemeen begrotingsbeeld voor 1952</i>	2
1. Achtergrond der begroting 1952	2
2. Het begrotingsbeeld voor 1952	3
3. De financiering van het saldo van de Buitengewone Dienst II	4
4. Het dekkingsplan der begroting 1952	4
5. Het begrotingsbeeld voor 1951	5
6. Begrotingsvergelijking 1951—1952	8
II. <i>Nadere beschouwing van de uitgaven van de begroting 1952</i>	8
1. Samenvattend overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg	8
2. Nadere beschouwing van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg	10
3. De uitgaven van de Buitengewone Dienst II	26
III. <i>Nadere beschouwing van de middelen van de begroting 1952</i>	26
1. De belastingmiddelen	26
2. De niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I	28
3. De inkomsten van de Buitengewone Dienst II	28
IV. <i>Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel</i>	28
V. <i>Staatsbalans</i>	30
VI. <i>De kasontwikkeling van het Rijk</i>	31
VII. <i>Overzicht van de Nationale Schuld</i>	34
2300 Millioenennota	

	Blz.
VIII. <i>Bijzondere aspecten van het begrotingsbeleid</i>	36
1. De zorg voor de efficiency in het Staatsapparaat	36
2. De in de begroting voor 1952 opgenomen uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan één jaar is gemoeid	38
3. Het verband tussen de begroting en het bouwplan voor 1952	39
4. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen	40
5. De betekenis van de begroting voor het nationaal inkomen en het nationaal vermogen	42
IX. <i>Slotheschouwing</i>	43

Aan de Nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

- A. Algemene Verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1952.
- B. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1952.
- C. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.
- D. Overzicht van de in de begroting voor 1952 opgenomen uitgaven voor herstel van oorlogsschade.
- E. Analyse van de begrotingen 1950, 1951 en 1952 naar kosten-categorieën, aangepast aan de methode van de Nationale boekhouding.
- F. Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor ten laste van de begroting voor 1952 uitgaven zullen worden gedaan, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.
- G. Overzicht van de in de begroting voor 1952 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken, begrepen in het bouwplan voor 1952.
- H. Staatsbalans.
- I. Nadere toelichting op de gegevens betreffende de kasontwikkeling van het Rijk.
- J. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945 en overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering.
- K. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1950.

I. Algemeen begrotingsbeeld voor 1952

1. *Achtergrond der begroting 1952*

De hierbij aangeboden ontwerp-begroting heeft betrekking op het tweede jaar van de vierjarige periode, waarin ons volk zich een extra-zware inspanning zal moeten getroosten voor zijn militaire bijdrage aan de verdediging van de westerse wereld. Daarnaast zullen ook in de periode, waarvoor deze begroting zal gelden, alle krachten onverminderd moeten zijn gericht op het sluitend maken van de betalingsbalans.

Deze beide centrale problemen, waarvoor de Regering zich in dit tijdvak ziet gesteld, hebben de inhoud van de ontwerp-begroting voor het jaar 1952 in zeer aanzienlijke mate bepaald.

Bij de samenstelling der begroting heeft dan ook als richtsnoer gegolden, dat daarvan, ondanks de zware druk van in het bijzonder de militaire uitgaven, geen invloeden mogen uitgaan, welke het monetair evenwicht in gevaar zouden kunnen brengen.

In verband hiermede is het in de begroting voor 1952 neergelegde beleid gericht op het voorkomen van een inflatoire ontwikkeling en langs deze weg dienstbaar gemaakt aan het streven naar evenwicht in de betalingsbalans.

De Regering beschouwt dit als een essentiële voorwaarde om ons volk in de huidige moeilijke omstandigheden een redelijk levenspeil te blijven verzekeren.

2. Het begrotingsbeeld voor 1952

De bedragen van de ontwerp-begroting voor het komende jaar, zoals deze in de onderscheidene ontwerpen van wet zijn opgenomen, zijn in de hiernavolgende tabel samengevat. De opmerking moge daarbij worden gemaakt, dat overeenkomstig de ten deze ook in vorige jaren gevolgde werkwijze, de geraamde opbrengst der buitengewone heffingen en de daartegenover staande buitengewone aflossing van Nationale Schuld — voor 1952 geraamd op f 50 miljoen — daarin, evenals in alle verdere opstellingen in deze Nota, buiten beschouwing zijn gelaten.

Samenvattend overzicht der ontwerp-begroting 1952
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Ontwerp-begroting 1952
Gewone Dienst	
Uitgaven	3 801
Middelen	4 701
Voordelig saldo	900
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)	
Uitgaven	496
Middelen	10
Nadelig saldo	486
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	
Uitgaven	4 297
Middelen	4 711
Voordelig saldo	414
Landbouw-Egalisatiefonds	
Nadelig saldo	110
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds	
Voordelig saldo	304
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)	
Uitgaven	843
Middelen	272
Nadelig saldo	571
Gehele Dienst	
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds)	5 250
Middelen	4 983
Nadelig saldo	267

In vorige jaren is, in aansluiting aan het overzicht van de in de ontwerp-begroting opgenomen bedragen, een overzicht gegeven van verdere uitgaven, welke in het komende jaar werden verwacht, doch welke niet in de begrotingsstukken konden worden opgenomen, omdat de desbetreffende wettelijke regelingen nog niet tot stand waren gekomen. Voor het jaar 1951 werden deze niet in de begroting opgenomen uitgaven bij de indiening der Millioenennota voor dat jaar geraamd op f 45 miljoen. Voor zover thans kan worden overzien, behoeft voor 1952 niet met dergelijke, niet in de begroting opgenomen uitgaven te worden gerekend, althans niet met uitgaven van zodanig belang, dat daardoor het algemene begrotingsbeeld een wijziging van enige betekenis zou ondergaan. Wel moge in dit verband melding worden gemaakt van een kredietverstrekking aan Nieuw-Guinea, ook in 1952, van waarschijnlijk ongeveer f 10 miljoen, zomede van de gevolgen van de eventuele oprichting van een pensioenfonds voor de opvarenden van de Nederlandse koopvaardijvloot. Wat dit laatste betreft, zij medegedeeld, dat de Regering zich bereid heeft verklaard te bevorderen, dat, wanneer bedoeld fonds tot stand komt, van Rijkswege een bijdrage ineens wordt verleend van f 70,3 miljoen in de vorm van $3\frac{1}{2}\%$ rentende Staatsschuld. Naar de Regering vertrouwt, zal de oprichting van het fonds in de loop van 1952 haar beslag krijgen. Aangezien het de bedoeling is, dat de aflossing van deze Staatsschuld eerst over enige tijd en dan geleidelijk zal plaats vinden, zullen de feitelijke uitgaven in 1952 door een en ander nauwelijks worden beïnvloed.

Medegedeeld wordt verder nog, dat bij de raming van de in de ontwerp-begroting voor 1952 opgenomen uitgaven geen rekening is gehouden met een toepassing van de z.g. procedure voor het overbrengen van begrotingskredieten door middel van twee suppletioire begrotingen. Dit houdt in, dat thans de voor 1952 nodig geachte uitgaven ten volle zijn opgebracht, ook indien in bijzondere gevallen op de overeenkomstige artikelen op 1951 naar verwachting bepaalde bedragen onbeschikt zullen blijven. Bij de indiening van de begroting 1951, toen nog wel met toepassing der procedure was gerekend, leidde dit er toe, dat het uitgavetotaal der ingediende begroting f 28 miljoen lager was dan anders het geval zou zijn geweest.

Volledigheidshalve zij echter aangetekend, dat, voor zover artikelen der begroting 1951 zijn aangewezen voor toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet, de daaruit voortvloeiende overboekingen niet in de begrotingsbedragen voor 1952 zijn opgenomen, evenmin als de te verwachten overboekingen ingevolge dat artikel van 1952 naar 1953 op de begrotingsbedragen voor 1952 in mindering zijn gebracht.

3. *De financiering van het saldo van de Buitengewone Dienst II*

In afwijking van hetgeen in de laatste jaren gebruikelijk was, zijn in vorenstaande samenvatting ook bedragen opgenomen betreffende de Gehele Dienst. In het verleden heeft de ondergetekende meermalen betoogd, dat er aanleiding bestond de bedragen betreffende de Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst) van de overige bedragen gescheiden te houden, omdat het saldo van die dienst in beginsel — wanneer andere factoren zich niet daartegen verzetten — door leningsgelden mag worden gedekt. Deze opvatting ging uiteraard uit van de veronderstelling, dat deze dekkingsmogelijkheid inderdaad aanwezig was. Nu het onder de huidige omstandigheden nodig is de kapitaalmarkt in belangrijke mate voor de behoeften van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van het particuliere bedrijfsleven te reserveren, is het naar de mening van de ondergetekende niet alleen verantwoord doch ook noodzakelijk, dat een deel van het nadelig saldo van de Buitengewone Dienst II met middelen van de Gewone Dienst wordt gefinancierd.

Het gedeeltelijk dekken van het nadelig saldo van de Buitengewone Dienst II met middelen van de Gewone Dienst is ook van belang uit een oogpunt van schuldpositie. Een overschot op de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I heeft nl. tot gevolg, dat tot het bedrag van dit overschot minder geleend hoeft te worden voor de financiering van het nadelig saldo van de kapitaaldienst dan anders het geval ware geweest. Gezien de tegenwoordige grote omvang van de Staatsschuld verdient deze financieringswijze — die leidt tot verbetering van de schuldpositie — dus alle aanbeveling.

Een andere reden waarom de thans voorgestane financieringswijze der kapitaalsuitgaven in hoge mate gewenst moet worden geacht is gelegen in de omstandigheid, dat deze voor een zeer belangrijk deel militaire investeringen betreffen, welke investeringen in wezen een improductief karakter dragen.

Tenslotte moet er nog de aandacht op worden gevestigd, dat door het dekken van een deel van de uitgaven van de Buitengewone Dienst II uit lopende inkomsten tot uitdrukking is gebracht, dat — zoals ook in de aanhef van deze Nota reeds is medegedeeld — de begrotingspolitiek onder de huidige omstandigheden is gericht op het voorkomen van een inflatoire ontwikkeling en langs deze weg dienstbaar is gemaakt aan het streven naar het sluitend maken van de betalingsbalans. De ondergetekende moge vooral op dit laatste zeer belangrijke aspect van de thans aangeboden begroting met nadruk de aandacht vestigen.

De met een en ander samenhangende aspecten zijn in de slotbeschouwing van deze Nota in ruimer verband onder het oog gezien.

4. *Het dekkingsplan der begroting 1952*

Het saldo van de Gehele Dienst geeft thans het bedrag aan, waarvoor alsnog dekking zal moeten worden gevonden. Voor de dekking van dit nadelig saldo van de Gehele Dienst ad f 267 miljoen komen in de eerste plaats in aanmerking de baten wegens inhaal van belastingachterstand. Bij het ramen van de belastingmiddelen der ontwerp-begroting 1952 is in overeenstemming met de ten deze in vorige jaren gevolgde handelwijze geen rekening gehouden met de extra-baten welke naar verwachting zullen voortvloeien uit het inhalen van achterstand in de belastingheffing. Dit inhalen van achterstand, dat uitsluitend de kohierbelastingen betreft, brengt mede, dat voor het dienstjaar 1952, dus op het boekingsstijdvak 1952—1953, meer ten kohiere zal worden gebracht dan in de begroting is geraamd. Het bedrag van de extra-bate uit dezen hoofde voor het dienstjaar 1952 valt thans

nog niet te ramen; wel staat het vast dat deze belangrijk lager zal zijn dan die voor het dienstjaar 1951.

Voor het overige zal het tekort op de Gehele Dienst door leningsgelden moeten worden gedekt.

5. Het begrotingsbeeld voor 1951

In aansluiting op vorenstaande beschouwingen, betrekking hebbende op de ontwerp-begroting voor 1952, moge de ondergetekende thans een samenvattend overzicht doen volgen van de begroting voor het dienstjaar 1951. Achtereenvolgens zijn daarin geldkolommen opgenomen voor de begroting, zoals deze bij de algemene begrotingswetten is vastgesteld, voor het begrotingsbeeld zoals dat zich bij de behandeling van de belastingvoorstellen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal liet aanzien en voor het beeld der begroting zoals dit op grond van de meest recente gegevens zich aftekent.

Samenvattend overzicht der begroting 1951
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Vastgestelde begroting 1951	Begrotingsbeeld Juni 1951	Nader herzien begrotingsbeeld
Gewone Dienst			
Uitgaven	3 080	3 642	3 656
Middelen	3 679	4 339	4 884
Voordelig saldo	599	697	1 228
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	735	677	961
Middelen	12	12	14
Nadelig saldo	723	665	947
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			
Uitgaven	3 815	4 319	4 617
Middelen	3 691	4 351	4 898
Voordelig c.q. nadelig saldo .	— 124	+ 32	+ 281
Landbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	200	175	130
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds			
Voordelig c.q. nadelig saldo .	— 324	— 143	+ 151
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	673	824	1 229
Middelen	231	232	242
Nadelig saldo	442	592	987
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds) .	4 688	5 318	5 976
Middelen	3 922	4 583	5 140
Nadelig saldo	766	735	836

Uit vorenstaande tabel blijkt, dat het tekort op de Gehele Dienst, dat volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting f 766 miljoen bedroeg, ten tijde van de behandeling der belastingontwerpen op f 735 miljoen werd geraamd en thans, op grond van de nader bekend geworden gegevens, op f 836 miljoen moet worden gesteld.

De ontwikkeling van het oorspronkelijke tekort van f 766 miljoen tot de nadere raming van f 735 miljoen is destijds door de ondergetekende uiteengezet in zijn aan de Tweede Kamer gerichte Nota dd. 19 April 11, inzake het beeld van de Rijksbegroting 1951 (Gedrukte Stukken Zitting 1950—1951 — 2148), zomede, in aansluiting daarop, in de Memorie van Antwoord aan die Kamer betreffende de verhoging van enige belastingen (Gedrukte Stukken Zitting 1950—1951 — 2116, 2140, 2141).

Omtrent de voornaamste oorzaken, die sindsdien het begrotingstekort voor 1951 hebben beïnvloed, moge het volgende worden medegedeeld.

Uitgaven 1951. Voorop zij gesteld, dat bij de behandeling van de belastingontwerpen geen speciaal onderzoek naar het uitgavenbeeld voor 1951 is ingesteld, maar is voortgebouwd op het beeld, zoals dat is weergegeven in de nota dd. 19 April 1951.

De voornaamste wijzigingen, die zich sindsdien aan de uitgavenzijde der begroting 1951 hebben voorgedaan, zijn de volgende:

In de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor het dienstjaar 1951 was in de herziene begrotingscijfers voor 1950 rekening gehouden met de budgetaire gevolgen van het ontwerp van wet inzake de voorziening in de kapitaalbehoefte van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen en toekenning van bijdragen in de door deze vennootschap ten gevolge van de oorlogsomstandigheden en de bezetting van Nederland geleden schade (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1751). Aangezien deze uitgaven, wegens de vertraagde parlementaire behandeling van het zo juist genoemde wetsvoorstel, niet meer ten laste van de begroting 1950 kunnen worden gebracht ligt het in de bedoeling deze in de begroting 1951 op te nemen. Met een en ander zal wegens kapitaal deelneming een bedrag van f 290 miljoen en wegens schadebijdrage, inclusief rente, een bedrag van ongeveer f 80 miljoen zijn gemoeid. Opgemerkt moge worden, dat bovengenoemde bedragen voor de begroting 1951 geen monetaire, doch uitsluitend budgetaire betekenis hebben, aangezien de bedoelde uitgaven reeds hebben plaats gehad.

Wegens derving van ondernemingsbelasting dienen aan het Gemeentefonds voor de jaren 1949 en 1950 nog uitkeringen te worden gedaan. Het ligt in het voornemen voor dit doel op de begroting 1951 een bedrag van f 176 miljoen suppletoir aan te vragen. In de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor 1951 was er rekening mee gehouden, dat de bedoelde uitgaven ten laste van het dienstjaar 1950 zouden komen.

Ter voldoening van belastingaanslagen over oude jaren kunnen investerings- en beleggingscertificaten worden aangeboden. De aanbidding van deze certificaten dient te worden beschouwd als amortisatie van Staatsschuld. Uit dezen hoofde zal voor 1951 nog een bedrag van naar schatting f 60 miljoen dienen te worden aangevraagd.

Voorts dient de begroting 1951 nog suppletoir te worden verhoogd met uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren ad f 11 miljoen, rente op de door de Europese Betalings-Unie verleende kredietfaciliteiten ad circa f 13 miljoen, kredietverstrekking aan Nieuw-Guinea ad f 13,5 miljoen, uitgaven ten behoeve van uit Indonesië gerepatrieerden (exclusief Ambonnezen) ad f 11 miljoen, deelneming van het Rijk in de eerste fase van ontwikkelingsplannen van diverse gebieden in Nederland ad f 9 miljoen en afschrijvingen op activa van het Rijk ad f 10 miljoen.

Tenslotte moet nog worden gerekend met een aantal verhogingen met relatief geringere bedragen, welke in totaal op rond f 40 miljoen worden geschat. Tezamen met de met name genoemde verhogingen belopen de additionele uitgaven dus f 713 miljoen, waarvan echter zoals reeds vermeld, ten minste f 370 miljoen geen monetaire betekenis heeft.

Tegenover deze verhogingen staan een aantal mogelijk gebleken verlagingen tot een totaal bedrag van rond f 10 miljoen.

Voorts moge — voor wat betreft de uitgaven — worden opgemerkt, dat het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds met f 45 miljoen kan worden verlaagd. Bij de berekening van het tekort van f 175 miljoen was uitgegaan van het resultaat van de voorgenomen subsidieverlagingen, berekend op jaarbasis. Daar de meeste van deze verlagingen eerst in Maart van dit jaar of later zijn ingegaan wordt dus in 1951 het volle bezuinigingsresultaat niet bereikt. Deze verhogende factor wordt evenwel ruimschoots gecompenseerd door de gevolgen van de prijsverlagingen op de wereldmarkt voor veevoeder en margarinegrondstoffen.

Tenslotte moet er in dit verband nog melding van worden gemaakt, dat de militaire uitgaven weliswaar reeds bij de Nota dd. 19 April 1951 op f 1500 miljoen zijn gebracht, doch dat de daarbij toegepaste verdeling over de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en de Buitengewone Dienst II een zeer voorlopige is geweest. Op grond van het inmiddels nader verkregen inzicht dient deze verdeling thans te worden herzien in dier voege, dat de Gewone Dienst met f 207 miljoen kan worden verlaagd en de Buitengewone Dienst I en de Buitengewone Dienst II met resp. f 189 en f 18 miljoen moeten worden verhoogd.

Met inachtneming ook van deze verschuiving in de militaire uitgaven kan van de veranderingen in het uitgavenbeeld tussen 19 April 1951 en de nadere herziening het volgend samenvattend beeld worden gegeven:

Verloop der uitgaven 1951
(in miljoenen guldens)

	Gewone Dienst	Buiten- gewone Dienst I	I E E	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
Volgens Nota 19 April 1951, overgenomen in „begro- tingsbeeld Juni 1951”	3 642	677	175	824	5 318
Verhogingen	231	95	—	387	713
Verlagings	3 873	772	175	1 211	6 031
	10	—	45	—	55
Verschuiving mil. uitgaven	3 863	772	130	1 211	5 976
	— 207	+ 189	—	+ 18	—
Nader herzien begrotings- beeld 1951	3 656	961	130	1 229	5 976

Aangetekend zij, dat de uitgaven, welke in 1951 nog onder de naam van „buitengewoon crediet” op de Buitengewone Dienst I van de begroting van het Departement van Oorlog voorkomen, voor 1952 op de Gewone Dienst zijn uitgetrokken.

Middelen 1951. Voor wat betreft de nader herziene middelen-raming moge het volgende worden opgemerkt.

De raming der middelen in het samenvattend overzicht der begroting 1951 onder het hoofd „Begrotingsbeeld Juni 1951” is ontleend, voor wat de belastingmiddelen betreft, aan de berekening vervat in de Nota aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal dd. 19 April 11, inzake het beeld der Rijksbegroting voor 1951 (Gedrukte Stukken Zitting 1950—1951 — 2148), zoals deze is herzien in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer inzake de verhoging van enige belastingen in verband met de bijzondere uitgaven voor de defensie (Gedrukte Stukken, Zitting 1950—1951 — 2116 — 2140 — 2141, no. 5). Voor wat de niet-belastingmiddelen aangaat sluit de raming aan bij de bedragen, vermeld in de zo juist genoemde Nota van 19 April 11.

De verhoging van de raming der middelen van de Gewone Dienst in het „Nader herzien begrotingsbeeld” met f 545 miljoen vindt voor het overgrote deel, nl. voor f 496 miljoen, zijn verklaring in de omstandigheid, dat de extra-fiscale baten, welke in de Nota van 19 April 11, en dus ook in het „begrotingsbeeld Juni 1951” nog buiten de eigenlijke begrotingsbedragen zijn gehouden, in het „nader herzien begrotingsbeeld” in de cijfers zijn verwerkt.

Voor de opbrengst van deze extra-fiscale baten, welke in de hiervoor genoemde stukken was geraamd op f 530 à f 580 miljoen, is thans, teneinde een exact bedrag in de begrotingsopstelling te kunnen verwerken, het gemiddelde van deze bedragen, nl. f 555 miljoen aangehouden.

Aangenomen is, dat van dit bedrag f 496 miljoen ten goede van het Rijk komt. Hierbij is er van uitgegaan dat voor de berekening van het aandeel van de gemeenten en de provincien in de algemene belastingopbrengsten voor 1951 respectievelijk percentages van 10,3 en 0,62 zullen gelden. Op de berekening dezer percentages wordt in hoofdstuk VIII, onderdeel 4 van deze Nota nader ingegaan.

De nog resterende f 49 miljoen wordt voor het overgrote deel hierdoor verklaard, dat in het „begrotingsbeeld Juni 1951” nog werd uitgegaan van uitkeringspercentages voor het Gemeentefonds en Provinciefonds van respectievelijk 11,7 en 0,7, terwijl hiervoor in het „nader herzien begrotingsbeeld” percentages van 10,3 en 0,62 zijn aangehouden.

Verder is nog in het „nader herzien begrotingsbeeld” rekening gehouden met de wijzigingen welke tijdens de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de diverse belastingontwerpen, verband houdende met de extra-militaire inspanning, zijn aangebracht en welke de opbrengst voor 1951 enigermate beïnvloeden. Tenslotte zijn de datum van inwerkingtreding van de verhoging van de omzet- en de motorrijtuigenbelasting en de vermoedelijke datum van in werking treden van de wijziging van een aantal accijnzen in verband met de unificatie in aanmerking genomen.

De stijging van de middelen van de Buitengewone Dienst I met f 2 miljoen is een gevolg van een hogere raming van de inkomsten van het Bureau Herstelbetalings- en recuperatiegoederen, terwijl de stijging van de middelen van de Buitengewone Dienst II wordt veroorzaakt door een verhoging van de uitkering uit de Gewone Dienst wegens afschrijvingen met f 10 miljoen.

6. Begrotingsvergelijking 1951—1952

In de hiernavolgende tabel zijn de bedragen van de ontwerp-begroting voor 1952 in vergelijking gebracht met die van de begroting voor 1951. Voor dit laatste jaar zijn zowel de bedragen van de oorspronkelijk vastgestelde begroting als die betreffende het nader herzien begrotingsbeeld opgenomen.

Volledigheidshalve zij nog aangetekend, dat bij een vergelijking van de kolommen „nader herzien begrotingsbeeld 1951” en „ontwerp-begroting 1952” het volgende in acht dient te worden genomen:

1. het nader herzien begrotingsbeeld 1951 is opgenomen met inachtneming van alle thans bekende gegevens, dus wat de inkomsten betreft met inbegrip ook van de inhaal van de belastingachterstand ad f 275 miljoen;

2. bij de raming van de begrotingscijfers voor het komende jaar is de verwachte inhaal van de belastingachterstand buiten beschouwing gelaten.

Vergelijking van de ontwerp-begroting 1952 met de
begroting 1951
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Vastgestelde begroting 1951	Nader herzien be- grotingsbeeld 1951	Ontwerp- begroting 1952
Gewone Dienst			
Uitgaven	3 080	3 656	3 801
Middelen	3 679	4 884	4 701
Voordelig saldo	599	1 228	900
Buitengewone Dienst I (Uit- gaven en ontvangsten van af- lopend karakter)			
Uitgaven	735	961	496
Middelen	12	14	10
Nadelig saldo	723	947	486
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			
Uitgaven	3 815	4 617	4 297
Middelen	3 691	4 898	4 711
Voordelig c.q. nadelig saldo .	— 124	+ 281	+ 414
Landbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	200	130	110
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Ega- lisatiefonds			
Voordelig c.q. nadelig saldo .	— 324	+ 151	+ 304
Buitengewone Dienst II (Kapi- taalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	673	1 229	843
Middelen	231	242	272
Nadelig saldo	442	987	571
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds) .	4 688	5 976	5 250
Middelen	3 922	5 140	4 983
Nadelig saldo	766	836	267

In de volgende twee hoofdstukken dezer Nota, waarbij respectievelijk de uitgaven en de middelen van de begroting 1952 aan een nadere beschouwing worden onderworpen, wordt ook de vergelijking met de begroting 1951 nader gespecificeerd.

II. Nadere beschouwing van de uitgaven van de begroting 1952

1. Samenvattend overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

De indeling van de begroting in hoofdstukken, hoofdzakelijk overeenkomend met de Departementen van Algemeen Bestuur, geeft uiteraard geen zuivere verdeling weer van de kosten der onderscheidene onderwerpen van Staatszorg, aangezien de taakverdeling

der Departementen eensdeels historisch is gegroeid en anderdeels door bijzondere omstandigheden wordt bepaald. In verband hiermede is, evenals dit ook in de laatste jaren is geschied, een overzicht samengesteld, waarbij de uitgaven van de thans geldende begroting en die van het komende jaar zijn ingedeeld naar de verschillende onderwerpen van Staatszorg. De aan dit overzicht ten grondslag liggende indeling is thans zorgvuldig herzien, waarbij zonder naar perfectionisme te streven, getracht is te komen tot een zo goed mogelijke functionele indeling van de verschillende activiteiten van het Rijk.

De in de kolommen voor 1951 opgenomen bedragen sluiten aan bij het „nader herzien begrotingsbeeld” voor dat jaar. Daarbij is dus rekening gehouden zowel met de wijzigingen in het begrotingsbeeld voor 1951, medegedeeld in de nota's aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal dd. 21 October 1950 en dd. 19 April 1951 als met de sindsdien nader bekend geworden gegevens. Hierbij moet echter opgemerkt worden, dat in de genoemde nota's een aantal posten van algemeen karakter voorkomen (enerzijds wegens algemene salarisverhogingen, vacantietoelagen, algemene prijsstijging van materialen en grondstoffen, anderzijds wegens efficiency-bezuiniging en bezuiniging op de Rijksgebouwendienst), waarvan de verdeling over de onderscheidene begrotingsartikelen niet is vast te stellen. In verband hiermede is aan het slot van de kolom Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I voor 1951 een bedrag van f 133 miljoen opgenomen wegens de hierbedoelde onverdeelde posten.

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen
van Staatszorg
(in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Defensie	1 153,9	1 241,0	346,1	259,0
Buitenlandse betrekkingen	47,5	47,1	1,7	0,2
Indonesië en Overzeese Rijksdelen	113,9	78,5	18,7	—
Politie en Justitie	213,7	212,4	3,6	1,6
Voorzieningen terzake van onderwijs en cultuur	437,6	452,5	11,4	12,6
Waterstaat	98,0	97,9	106,1	98,7
Verkeer	54,4	55,5	¹⁾ 384,6	95,5
Handel en nijverheid	42,1	42,7	67,4	69,5
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	82,0	74,7	9,1	11,2
Subsidiebeleid via het Landbouw-Egalisatiefonds	130,0	110,0	—	—
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	553,0	556,6	7,0	4,8
Volkshuisvesting	113,3	143,9	10,5	14,2
Herstel van oorlogsschade	²⁾ 503,3	381,0	3,3	3,0
Diensten van algemene aard	159,7	174,5	26,5	46,0
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden	82,7	87,6	—	—
Nationale schuld	562,9	561,4	233,0	226,9
Afschrijvingen	90,0	90,0	—	—
Uitkeringen aan het Gemeentefonds wegens derving van ondernemingsbelasting	176,0	—	—	—
Onverdeelde posten	133,0	—	—	—
Totaal	4 747,0	4 407,3	1 229,0	843,2

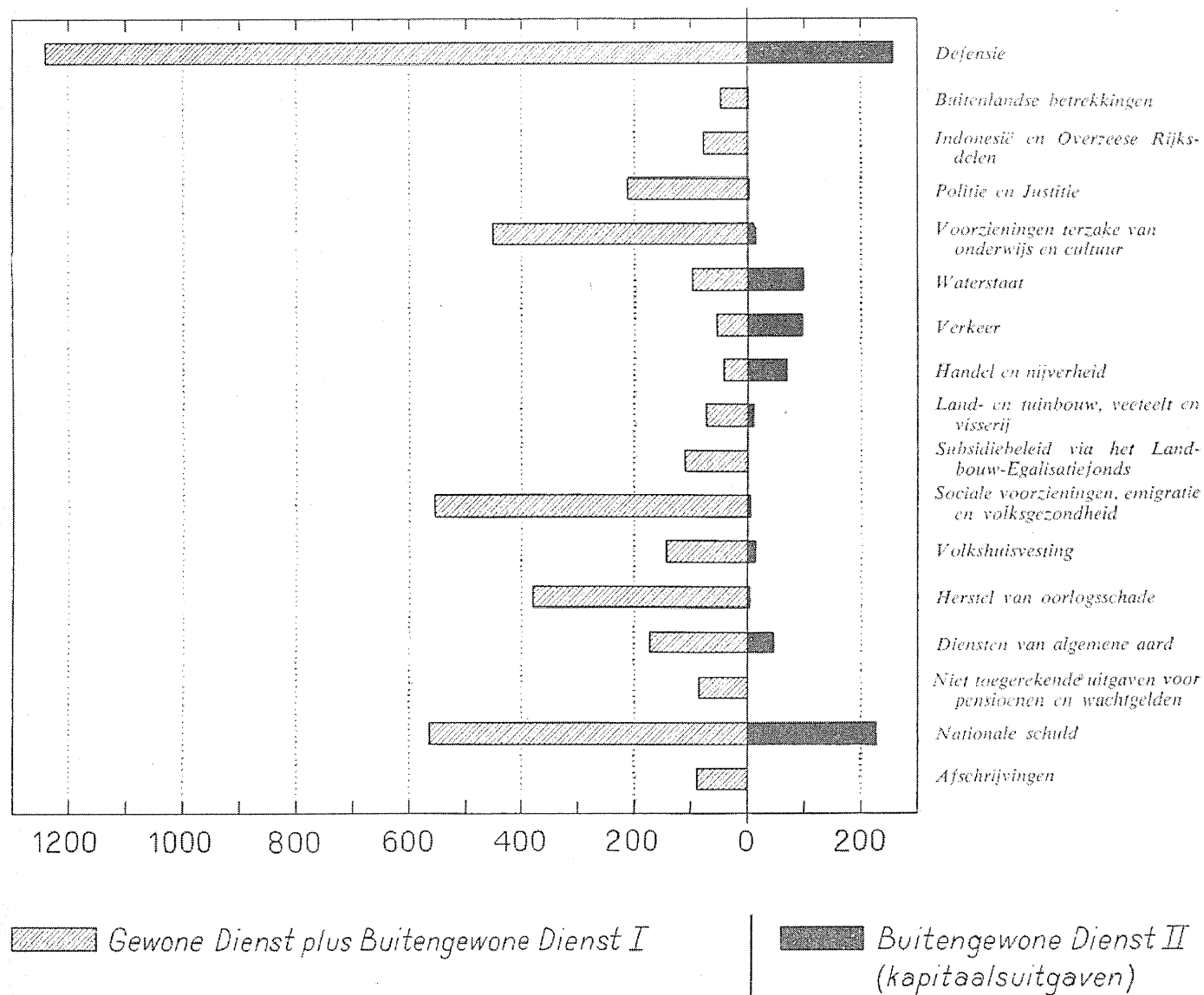
¹⁾ Hieronder begrepen wegens kapitaal deelneming Nederlandsche Spoorwegen f 290 miljoen.

²⁾ Hieronder begrepen een uitkering wegens oorlogsschade aan de Nederlandsche Spoorwegen f 80 miljoen.

Bovenstaand overzicht is hierna, voor wat de uitgaven voor 1952 betreft, grafisch weergegeven.

Uitgaven voor de verschillende onderdelen van Staatszorg in 1952

(in miljoenen guldens)



2. Nadere beschouwing van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

In deze paragraaf wordt aan elk onderwerp van Staatszorg, dat in de hiervoor opgenomen tabel is genoemd, een nadere beschouwing gewijd, waarin de hoofdpunten van het voor 1952 te voeren beleid, zoals dat in de begroting tot uitdrukking komt, zijn vermeld.

Vooraf aan elke beschouwing gaat een in tabellarische vorm opgemaakt overzicht van de verschillende categorieën van uitgaven, welke op het desbetreffend onderwerp van Staatszorg betrekking hebben, met vermelding, in miljoenen guldens, van de daarvoor geraamde bedragen. Ten aanzien van de voor 1951 opgenomen bedragen zij wederom opgemerkt, dat daarbij geen rekening kon worden gehouden met de in de nota's van 21 October 1950 en van 19 April 1951 opgenomen onverdeelde posten wegens salarisverhogingen enz.

Defensie

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	34,1	33,9	0,5	0,4
Leger	703,3	721,9	146,0	72,3
Luchtmacht	169,2	235,9	52,4	40,0
Marine	200,3	194,2	101,2	131,6
Burgerlijke Verdediging	4,0	9,8	46,0	14,7
Militaire pensioenen en wachtgelden	43,0	45,3	—	—
Totaal	1 153,9	1 241,0	346,1	259,0

In de aanhef van deze Nota is reeds gememoreerd, dat de begroting voor 1952 betrekking heeft op het tweede jaar van de vierjarige periode, waarin van ons volk buitengewone offers worden gevraagd ten behoeve van zijn militaire weerbaarheid.

In geld uitgedrukt betekent dit, dat ook in 1952 f 1500 miljoen zal worden aangewend voor uitgaven van militaire aard, als onderdeel van het defensieplan van f 6000 miljoen.

In de Nota inzake het defensiebeleid dd. 5 Mei 1951 (Gedrukte Stukken Zitting 1950—1951 — 1900, no. 10) is reeds medegedeeld, dat dit defensieplan is gericht op het verkrijgen tegen het einde van 1954 van een apparaat van de volgende grootte en omvang:

a. de zeestrijdkrachten:

Het de Volksvertegenwoordiging bekende Vlootplan (ongeacht de als reserve te beschouwen oudere eenheden) omvattend:

- 1 vliegkampschip,
- 2 kruisers,
- 12 onderzeebootjagers,
- 6 escorteurs,
- 4 onderzeeboten,
- 48 mijnenvegers,
- en een aantal kleinere eenheden voor kustbewaking en bescherming der zeegaten,
- ± 100 vliegtuigen,
- en de vorming van een aantal marinterseenheden, alsmede de defensieve bewapening en uitrusting van de Nederlandse Koopvaardijvloot en de oefening van het personeel voor zijn oorlogstaak.

b. de landstrijdkrachten:

- 5 Infanterie-divisiën,
- een aantal territoriale troepen, waaronder luchtdoelartillerie, alsmede een aantal eenheden Nationale Reserve.

c. de luchstrijdkrachten:

De vorming van een luchtmacht, omvattend:

- 21 squadrons gevechtsvliegtuigen (dagjagers, nachtjagers en tactische jachtvliegtuigen), alsmede een aantal squadrons verkennings-, artillerie-, waarnemings- en transportvliegtuigen en de aanleg van de nodige operationele vliegvelden.

In de bedoelde Nota inzake het defensiebeleid is ook uiteengezet, dat een jaarlijks bedrag van f 1500 miljoen voor militaire uitgaven de maximale inspanning weergeeft, die Nederland aan de gemeenschappelijke Atlantische verdediging jaarlijks gedurende 4 jaren kan bijdragen zonder dat daardoor al te ongunstige financiële, economische en sociale omstandigheden met de grote daaraan verbonden gevaren in het leven worden geroepen.

Daarbij is tevens in het licht gesteld, dat deze maximale eigen nationale inspanning alleen niet kan leiden tot de opbouw van een Nederlands defensie-apparaat, dat als een redelijke bijdrage aan de Atlantische verdediging kan worden beschouwd, doch dat een zodanige bijdrage slechts tot uitvoering kan worden gebracht, wanneer een aanzienlijke buitenlandse hulp wordt verkregen.

Het voor 1952 aangevraagde bedrag van f 1500 miljoen, waarin mede, naast enkele kleinere posten, zijn begrepen de kosten voor de burgerlijke verdediging en de uitgaven verbonden aan de stationering van leger- en marine-eenheden in Nieuw-Guinea, de Neder-

landse Antillen en Suriname, is, afgerond in miljoenen guldens, over de verschillende begrotingshoofdstukken als volgt verdeeld:

Begrotingshoofdstuk	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I	Buitengewone Dienst II	Gehele Dienst
VIIIA Oorlog			
Exclusief de uitgaven t.b.v. de Overzeese Rijksdelen	1 000	108	1 108
Militaire uitgaven t.b.v. de Overzeese Rijksdelen	16	4	20
VIIIB Marine			
Exclusief de uitgaven t.b.v. de Overzeese Rijksdelen	181	132	313
Militaire uitgaven t.b.v. de Overzeese Rijksdelen	34	—	34
V Binnenlandse Zaken			
Burgerlijke verdediging	10	15	25
Totaal	1 241	259	1 500

Voor de personeelsvoorzieningen ten behoeve van leger, luchtmacht en marine zijn voldoende gelden uitgetrokken om de voor 1952 gestelde doeleinden te kunnen bereiken. Bij de samenstelling der materieel-programma's der drie onderdelen van de strijdkrachten waarbij is uitgegaan van de eind 1954 te bereiken mobilisabele legersterkte, van de sterkte aan vliegend materieel van de luchtmacht en van het reeds in een vroeger stadium aangekondigde vlootplan, is echter gerekend op belangrijke aanvulling der bestaande tekorten in het kader van de wederzijdse militaire hulpverlening.

Met de voorbereiding van de burgerlijke verdediging, welke ook een onderdeel van de militaire inspanning vormt, is in totaal een bedrag van rond f 80 miljoen gemoeid. Daarvan zal f 50 miljoen ten laste van het dienstjaar 1951 worden gebracht. Voor 1952 is, zoals uit de hiervoor opgenomen opstelling blijkt, een bedrag van rond f 25 miljoen uitgetrokken.

Buitenlandse betrekkingen

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	6,5	5,8	1,0	—
Vertegenwoordiging in het buitenland	32,6	33,2	0,7	0,2
Deelneming aan internationale organisaties en conferenties	8,4	8,1	—	—
Totaal	47,5	47,1	1,7	0,2

Aangezien het beleid ten aanzien van dit onderdeel der Regeringsactiviteit in veel mindere mate zijn directe neerslag in de cijfers van het budget vindt dan ten aanzien van de meeste andere bemoeiingen der Regering het geval is — de onderhavige uitgaven zijn voor het grootste deel apparaatskosten en geen beleidsuitgaven in engere zin — kan dit beleid in deze Nota beter onbesproken blijven. Aangetekend zij, dat gelijktijdig met de begroting evenals verleden jaar een „Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken“ aan de Staten-Generaal zal worden aangeboden, waarin beschouwingen over het gevoerde en te voeren beleid zijn opgenomen.

Wel zij er te dezer plaatse de aandacht op gevestigd, dat de uit de algemene omstandigheden voortvloeiende noodzaak tot beperking van Rijksuitgaven — waar deze mogelijk en verantwoord is — ook bij de raming van de hierbedoelde uitgaven terdege haar invloed heeft doen gelden.

Bij de uitgaven van de vertegenwoordigingen in het buitenland moest rekening worden gehouden met verhogingen zowel van de salarissen als van verscheidene verblijfsvergoedingen. De salarissen zullen dezelfde wijzigingen moeten ondergaan als die van de ambtenaren in Nederland, zij het dat de verhoging naar analogie der eerste loonronde voor de burgerlijke Rijksambtenaren voor de ambtenaren in de buitenlandse dienst wordt gecompenseerd door een vermindering op de verblijfsvergoeding genoten op het tijdstip van ingang der ver-

hoging. De verhoging der verblijfsvergoedingen is een gevolg van de stijging van het internationale prijsniveau. Ook de koerswijzigingen van de zloty en de roebel deden haar invloed gelden. Gestreefd is naar compensatie door inkrimping van posten en door de voorgenoemen instelling van nieuwe posten niet of in verminderde mate te doen doorgaan.

Opgemerkt wordt, dat in de tabel onder de kosten van de vertegenwoordiging in het buitenland niet alleen de uitgaven van de buitenlandse dienst van de Ministeries van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken zijn opgenomen (de laatste op grond van het feit, dat uitgaven voor ambtenaren van de Buitenlandse Economische Betrekkingen, in het buitenland geaccrediteerd, thans op het begrotingshoofdstuk Buitenlandse Zaken drukken), doch ook de uitgaven voor de vertegenwoordigingen van de Ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Financiën, van Verkeer en Waterstaat, van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en van Sociale Zaken en Volksgezondheid, alsmede voor de verdere vertegenwoordigingen van het Ministerie van Economische Zaken. Daarentegen zijn de kosten van de militaire attaché's en van de marine attaché's gerangschikt in de categorie defensie, welke categorie alle uitgaven, op de militaire inspanning betrekking hebbende, omvat.

Ook in de uitgaven voor deelneming aan internationale organisaties en conferenties zijn die, welke ten laste van andere Ministeries komen dan dat van Buitenlandse Zaken, begrepen.

Indonesië en overzeese Rijksdelen

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	3,9	7,3	—	—
Unie-aangelegenheden	6,3	6,1	0,2	—
Suriname en Nederlandse Antillen . .	10,4	1,3	—	—
Nieuw-Guinea	18,2	12,6	18,5	—
Voorzieningen voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de ge- wijzigde verhouding met Indonesië	75,1	51,2	—	—
Totaal	113,9	78,5	18,7	—

Zoals uit het vermelde onder het hoofd „Defensie” reeds zal zijn gebleken onderging het beeld van begrotingshoofdstuk XIII B Uniezaken en Overzeese Rijksdelen voor het jaar 1952 een wijziging aangezien besloten werd de uitgaven die nodig zijn voor het vervullen van militaire taken in Suriname, de Nederlandse Antillen en Nieuw-Guinea en die een onderdeel vormen van de algemene militaire inspanning, over te brengen naar de begrotingen der Militaire Departementen. Dat de bemoeienis van de Minister voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen met deze overzeese taken hierdoor niet is geëindigd moge blijken uit het feit, dat deze militaire uitgaven op het onderhavige begrotingshoofdstuk binnenslijns werden opgenomen.

Teneinde de Stichting voor Culturele Samenwerking in de gelegenheid te stellen de normale uitgroei van haar werk te financieren wordt een iets groter subsidiebedrag dan vorig jaar aangevraagd.

Voorts verdient vermelding, dat voor subsidie ten behoeve van onderwijs aan Nederlandse kinderen in Indonesië een stelpost is opgenomen, zulks in afwachting van de indiening en de behandeling van het bestedingsplan 1952 der Stichting voor Nederlands Onderwijs in Indonesië.

Het onder „Unie-aangelegenheden” vermelde bedrag komt overeen met het totaalbedrag, geraamd op het begrotingshoofdstuk van dezelfde naam.

De uitgaven betreffen in hoofdzaak het Hoge Commissariaat en de Algemene voorzieningen ten behoeve van Nederlanders in Indonesië.

Aangezien verwacht wordt, dat de werkzaamheden van enige afdelingen zullen afnemen wordt voorshands een globale inkrimping van het personeel voorgesteld. Een efficiency-onderzoek zal worden ingesteld naar de mogelijkheid van deze inkrimping. Het bedrag uitgetrokken voor voorzieningen ten behoeve van Nederlanders in Indonesië ad f 1,5 miljoen moet wegens ontbreken van een duidelijk inzicht als stelpost worden beschouwd.

Hoewel de begroting van Nieuw-Guinea nog niet definitief is vastgesteld, bestaat toch wel inzicht in de orde van grootte van het te verwachten tekort op de gewone dienst. Dit geraamde tekort ad f 12,5 miljoen is op de begroting van hoofdstuk XIII B als bijdrage in de geldmiddelen van Nieuw-Guinea opgenomen.

Het voornemen bestaat aan Nieuw-Guinea ten behoeve van zijn kapitaalsuitgaven een lening te verstrekken. Een daartoe strekkende machtigingswet zal aan de Staten-Generaal worden aangeboden.

Tenslotte moge worden medegedeeld, dat de uitgaven vermeld in de laatsgenoemde categorie van bovenstaande samenvatting in hoofdzak een gevolg zijn van ter Ronde Tafel Conferentie alsmede op de Ministersconferenties gemaakte afspraken. Tevens zijn daarin begrepen de kosten van afwikkeling van het voormalig Koninklijk Nederlands Indonesisch Leger waarvan ten behoeve van de tijdelijk naar Nederland afgevoerde Ambonense ex-K.N.I.L. militairen en hun gezinnen het grootste deel wordt besteed.

Politie en Justitie

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	7,6	6,3	0,9	0,6
Rechtspraak	19,3	19,6	0,8	0,3
Rijkspolitie	45,7	45,0	1,0	0,6
Gemeentepolitie	72,8	73,9	—	—
Gevangenis-, rijkstucht- en opvoedingswezen, psychopathenwetten .	57,7	58,5	0,9	0,1
Herstel rechtsverkeer	10,6	9,1	—	—
	213,7	212,4	3,6	1,6

In tegenstelling tot andere gedeelten van de ontwerp-Rijksbegroting voor het jaar 1952, die sterk de invloed ondergingen van de centrale vraagstukken, die het Regeringsbeleid in deze tijd beheersen, vertonen de uitgaven voor Politie en Justitie weinig verschil met voorgaande jaren.

De eisen van orde, veiligheid en recht, die aan een moderne vrije democratische staat moeten worden gesteld, maken een aantal uitgaven noodzakelijk, waarop niet is te bezuinigen, zonder aantasting van die belangen, voor de verdediging waarvan thans juist grote offers worden gebracht. Het sterker maken tegen aanvallen van buiten omvat niet alleen de externe verdediging (de zuiver militaire uitgaven) doch tevens het opvoeren, of in ieder geval handhaven, der innerlijke kracht.

Het bovenstaande neemt niet weg, dat het noodzakelijk en verantwoord werd geacht op zichzelf wenselijke en nuttige maatregelen tot modernisering van het gevangeniswezen, het Rijkstucht- en opvoedingswezen en de psychopathenzorg onder de huidige omstandigheden slechts in beperkte mate ten uitvoer te leggen. Om. werd besloten om — zij het op bescheiden schaal — in 1952 ter hand te nemen het inrichten van een speciale afdeling ten behoeve van jeugdige gedetineerden (zgn. jeugdvleugels in Huizen van Bewaring) en het instellen van een selectiecentrum voor psychopathen.

Het afwikkelingsbureau van het Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging en de Bijzondere Raad van Cassatie, zullen tegen eind 1951 zijn opgeheven. In de begrotingen voor het jaar 1952 zijn dan ook deswege geen bedragen meer geraamd.

Het behoeft tenslotte geen betoog, dat het streven permanent gericht blijft op het ten uitvoer leggen der noodzakelijk geachte taken met minimale kosten. In dit verband moge er op gewezen worden, dat de begroting voor het jaar 1952 ondanks het natuurlijk acérés en de prijsstijging op ongeveer gelijk niveau als 1951 werd gehandhaafd.

Voorzieningen terzake van onderwijs en cultuur

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	18,4	10,2	3,6	4,0
Lager onderwijs	235,2	250,3	0,1	—
Vorbereidend hoger en middelbaar onderwijs	47,4	41,0	0,6	0,3
Lager en middelbaar nijverheids onderwijs	49,0	54,3	0,2	0,1
Lager en middelbaar land- en tuinbouwonderwijs	7,3	8,0	0,2	0,2
Hoger onderwijs	42,8	47,3	5,7	7,3
Vorming buiten schoolverband	7,1	8,0	0,1	0,3
Kunsten, oudheidkunde en natuurbescherming	10,9	11,2	0,8	0,3
Wetenschappen	3,0	2,6	0,1	0,1
Radio, televisie en pers	16,5	19,6	—	—
	437,6	452,5	11,4	12,6

Ook de voor 1952 geraamde uitgaven voor voorzieningen ter zake van onderwijs en cultuur (waaronder in dit verband mede zijn begrepen de uitgaven voor het landbouwonderwijs) zijn beïnvloed door de uit het algemeen Regeringsbeleid voortvloeiende noodzaak tot beperking van niet-militaire uitgaven. Vele wensen op dit gebied moeten derhalve on vervuld blijven. Onder die omstandigheden moet alle aandacht er op worden gericht om met de beperkte geldmiddelen die beschikbaar zijn deze voor onze cultuur zo gewichtige belangen zo goed mogelijk te behartigen.

Voor „algemene uitgaven” kan in 1952 aanzienlijk minder worden geraamd omdat belangrijke bedragen voor uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren en voor vergoeding van gederfd schoolgeld over de jaren 1944 en 1945 niet behoeften te worden opgenomen.

Bij een beoordeling van het uitgavenpeil speciaal van het onderwijs moet allereerst rekening worden gehouden met het accrès van het aantal leerlingen. Dit accrès zal in het bijzonder sterk zijn bij het lager onderwijs dat zich gereed moet maken voor het opvangen van het groter aantal schoolgaanden dat voortvloeit uit de toeneming van het aantal geboorten in de eerste periode na de oorlog. Het accrès doet de behoefte zowel aan uitbreiding van personeel als aan nieuwe investeringen ontstaan. Bovendien hebben de recente salarisverbeteringen, zowel rechtstreeks als langs de weg van subsidiebedragen aan bijzondere scholen, een zeer belangrijke stijging der uitgaven met zich gebracht.

De lagere raming van de uitgaven voor het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs is het gevolg van een toevallige factor. Ten laste van 1951 komt namelijk een bedrag van f 6 miljoen voor tegemoetkoming in de gevolgen van de verlaging der schoolgelden voor dit onderwijs.

Hoewel wordt beoogd de indiening te bevorderen van voorstellen tot handhaving c.q. volledige subsidiëring van afdelingen van scholen voor voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs, wordt het onder de huidige omstandigheden in het algemeen niet verantwoord geacht hieraan mede te werken voor die afdelingen welke slechts een gering aantal leerlingen tellen. De scholen waarvoor in 1952 subsidie in uitzicht wordt gesteld hebben haar bestaansrecht bewezen.

Het nijverheidsonderwijs is van groot belang voor de vorming van vakbekwame krachten; voor deze tak van onderwijs bestaat gelukkig grote belangstelling. Het is echter voor de Regering niet mogelijk aan alle aanvragen om subsidie te voldoen. Niet alleen de precäre toestand van 's Lands financiën, maar ook de personeelsvoorziening stellen grenzen aan de uitbreiding. Daarbij komt nog dat de moeilijkheden bij de bouw en inrichting van scholen in verband met het beschikbare bouwvolume en de verkrijging van geldleningen zeer ernstig zijn. Een aantal nieuwe subsidies is — mede wegens het belang hiervan voor de industrialisatie — niettemin op de begroting gebracht. Overeenkomstig de eerder gedane toezegging zijn daarin ook begrepen enkele dagscholen voor uitgebreid technisch onderwijs.

De huisvesting van de lagere land- en tuinbouwscholen verbetert geleidelijk doordat verschillende nieuwe gebouwen gereed kwamen. Gehoopt wordt dat ook in 1952 de nieuwbouw van een aantal scholen kan worden verwezenlijkt. Gezien de betrekkelijk grote dichtheid van het net van inrichtingen voor land- en tuinbouwonderwijs wordt het verantwoord geacht ditmaal geen gelden aan te vragen voor de op-richting van nieuwe scholen op het gebied van dit onderwijs.

Met het oog op de industrialisatie en de intensivering en mechanisering der agrarische productie heeft het technisch hoger onderwijs in het bijzonder de aandacht van de Regering. Zowel de nodige voorzieningen voor de Technische Hogeschool te Delft als die voor de Landbouwhogeschool te Wageningen zullen echter niet in dat tempo kunnen geschieden als onder gunstiger omstandigheden mogelijk zou zijn. Voor de overige takken van hoger onderwijs is enige expansie toegelaten, zij het op bescheiden schaal. De uitbreiding der bijzondere universiteiten brengt een noodzakelijke verhoging van de lasten van het Rijk met zich.

Hoewel maatregelen ter bescherming van ons nationaal cultureel bezit uiterst urgent zijn, dwingt de toestand van 's Lands financiën tot grote beperkingen. Niettemin is het mogelijk gebleken voor restauratie van monumenten iets meer op de begroting uit te trekken dan vorig jaar.

Het verheugt de Regering dat een weg gevonden is tot het behoud van de Nederlandse orkesten en van de Nederlandse Opera. Talrijke besprekingen over dit vraagstuk hebben tot het resultaat geleid, dat alle symphonie-orkesten in volle omvang konden worden gehandhaafd, terwijl door de bezuinigingen, welke bij de Nederlandse Opera moeten worden toegepast, de artistieke kwaliteiten van deze instelling niet in gevaar worden gebracht.

Waterstaat

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	15,5	17,2	0,1	0,2
Waterwegen	36,2	35,6	21,8	12,9
Landwegen	45,7	44,4	15,1	18,4
Landaanwinning	0,6	0,7	69,1	67,2
	98,0	97,9	106,1	98,7

Hoewel de uitgaven voor waterstaat in de laatste jaren reeds zeer beperkt zijn is niettemin gemeend, dat ook deze sector een bijdrage moet leveren aan de algemeen noodzakelijke beperking der overheids-investeringen. In bovenstaande tabel komt dit vooral tot uitdrukking bij de waterwegen.

Bij een beschouwing van de in de tabel opgenomen bedragen voor 1952 dient voorts in aanmerking te worden genomen, dat het niet meer toepassen van de zogenaamde procedure van het overbrengen van begrotingscredieten door middel van twee suppletoire begrotingen (als medegedeeld in hoofdstuk I dezer Nota, aan het slot van „Het begrotingsbeeld voor 1952”) vooral op de bedragen in de waterstaats-sector van invloed is geweest. Indien de procedure wel zou zijn toegepast, zouden de maximale begrotingscijfers voor 1952 niet onbelangrijk lager zijn.

Bij het vaststellen van haar beleid voor 1952 meende de Regering zich op het standpunt te moeten stellen, dat met de eis de water- en landwegen in een goede staat van onderhoud te doen blijven, ook bij het samenstellen der onderhavige begroting rekening diende te worden gehouden. Voor de verbetering der waterstaatkundige toestand van ons land meende zij echter een belangrijk lager bedrag uit te moeten trekken dan het vorig jaar. De in uitvoering zijnde werken zullen worden voltooid, doch met de aanvang van nieuwe werken zal moeten worden gewacht tot de financieel-economische situatie van ons land een herziening der prioriteitenlijst mogelijk maakt.

Zo werden voor de voortzetting van het Amsterdam—Rijnkanaal en de doortrekking van de zijtak van het Twenthe-kanaal naar Almelo belangrijke bedragen uitgetrokken. In dit verband verdienen eveneens vermelding de werkzaamheden ten behoeve van de tunnel bij Velsen, waarvoor f 6 miljoen wordt aangevraagd, alsmede de verdere voltooiing van de weg Utrecht—Amsterdam, welke een belangrijke uitgaaf in 1952 zal vorderen. Bij de schaarste aan middelen om grote werken aan te vatten of voort te zetten is het een lichtpunt, dat het wegnen — zij het, dat rekening moet worden gehouden met opkomende eisen als gevolg van de ontwikkeling van het verkeer en met de offers, die de afbouw zal vergen — als goed bruikbaar kan worden bestempeld en dat dit ook gezegd kan worden van de waterverbindingen. De voorzieningen, getroffen teneinde een halt toe te roepen aan het verziltingsproces, beperken zich tot het afmaken van reeds geëntameerde werken.

Onder het in de tabel aangegeven bedrag voor landaanwinningswerken is als voornaamste post de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds opgenomen.

De investeringen ten behoeve van de droogmaking van de Zuiderzee werden eveneens tot het uiterste beperkt. Een bedrag van rond f 27 miljoen zal voor 1952 worden beschikbaar gesteld. Zowel voor de voltooiing van de Noordoostpolder als voor de aanleg van de Oosterpolder zijn bedragen uitgetrokken.

Teneinde met minimale middelen een maximum resultaat te bereiken beraadt de Regering zich ernstig over de vraag of het verantwoord is voort te gaan met de uitgifte van kleine bedrijven in de Noordoostpolder. Wellicht zal een wijziging van het uitgifteplan 1947 noodzakelijk zijn.

Verkeer

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	1,0	1,4	0,1	0,1
Verkeer en vervoerdiensten	35,5	35,6	292,6	2,1
Zeescheepvaart	4,8	3,3	—	—
Burgerlijke luchtvaart	13,1	15,2	0,5	3,3
P.T.T.	—	—	91,4	90,0
	54,4	55,5	384,6	95,5

De raming van de in het begrotingshoofdstuk Verkeer en Waterstaat uitgetrokken gelden ten behoeve van de verkeer- en vervoerdiensten, de zeescheepvaart en de burgerlijke luchtvaart heeft ook plaats gehad tegen de achtergrond van de uit het algemeen Regeringsbeleid voortvloeiende noodzaak tot beperking van uitgaven. Dit leidde er toe, dat b.v. de investeringsuitgaven voor luchtvaartterreinen tot het uiterste moesten worden beperkt.

De uitgaven van het Rijk ten behoeve van de landwegen, de z.g. droge waterstaat, zijn in de hiervoor behandelde categorie „Waterstaat” onder het oog gezien.

Met betrekking tot de in de tabel onder het hoofd „Verkeer- en vervoerdiensten” opgenomen bedragen voor de Buitengewone Dienst II zij er de aandacht op gevestigd, dat onder het bedrag voor 1951 is begrepen f 290 miljoen wegens kapitaaldeelname in de Nederlandsche Spoorwegen.

De bemoeiingen van het Rijk op verkeersgebied komen behalve in de Rijksbegroting, ook tot uiting in de begrotingen van het Scheepvaartfonds en de P.T.T. Met betrekking tot deze beide begrotingen zij te dezer plaatse het volgende opgemerkt.

Scheepvaartfonds. Als uitvloeisel van het standpunt der Regering, dat in het kader van haar werkgelegenheidspolitiek de emigratie zo sterk mogelijk bevorderd dient te worden, is rekening gehouden met de exploitatie van een 5-tal schepen ten behoeve van het emigrantenvervoer, t.w. 3 Regeringsschepen en 2 schepen, die voor een periode van 3 jaar zijn gecharterd. Het beheer over de schepen wordt gevoerd door een tweetal scheepvaartmaatschappijen. Ten aanzien van de 30 schepen, die onmiddellijk na de oorlog in Amerika werden gekocht, teneinde in de meest dringende behoefte aan scheepsruimte in de naoorlogse jaren te kunnen voorzien, is door 29 huurders gebruik gemaakt van het optierecht tot koop; het laatste schip wordt momenteel nog verhuurd.

P.T.T. De investeringen voor de P.T.T. zullen in 1952 wederom een aanzienlijk bedrag eisen. In totaal zal in 1952 f 90 miljoen worden geïnvesteerd. Mede als gevolg van het gestegen prijspeil betekent dit in vergelijking met 1951 een niet onbelangrijke vermindering van de investeringen. Ook deze verlaging is een gevolg van het streven der Regering de investeringen zoveel mogelijk te beperken. Als gevolg van een verdere toeneming van het verkeer, met name in de sector Telefonie, mag verwacht worden dat de bedrijfsontvangsten nog meer zullen stijgen. Anderzijds echter nemen de bedrijfslasten tengevolge van de stijging van het loon- en prijspeil sterker toe, zodat het bedrijfsoverschot terugloopt.

Handel en nijverheid

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	18,5	17,0	0,4	—
Voorlichting	4,9	4,8	—	—
Distributie en controle	9,1	11,9	—	—
Industrialisatie	8,0	7,9	—	—
Mijnwezen en energievoorziening	1,6	1,1	67,0	69,5
	42,1	42,7	67,4	69,5

Vóór de behandeling van de begroting zullen aan de Staten-Generaal worden aangeboden een nota over het vraagstuk der productiviteit en een derde industrialisatienota, in welke nota's deze beide onderwerpen uitvoerig worden behandeld.

Ook de in deze sector te nemen Regeringsmaatregelen moeten uiteraard worden gezien in het licht van de beide reeds meermalen aangehaalde centrale problemen van het algemeen Regeringsbeleid, nl. het streven naar evenwicht in de betalingsbalans en de verhoogde militaire inspanning.

Voor wat deze laatste betreft zij hier opgemerkt, dat deze tot gevolg heeft, dat in de samenstelling van de Nederlandse productie een verschuiving naar de voortbrenging van militaire goederen is vereist, welke haar consequenties heeft voor de in deze sector te voeren politiek.

Het streven naar evenwicht in de betalingsbalans leidt ertoe, dat het beleid vooral gericht moet zijn op stimulering der productiviteit en bevordering van de export.

Op het eerste onderwerp wordt uitvoerig ingegaan in de reeds genoemde nota over het vraagstuk der productiviteit.

De vergroting van de export is onder de huidige omstandigheden voor ons land zozeer een levenskwestie, dat, zolang het betalings-

balansevenwicht niet in voldoende mate is hersteld, iedere overheidsmaatregel mede dient te worden getoetst aan de vraag of de export direct of indirect er door wordt bevorderd dan wel geremd.

Intussen zal er, juist nu in zo sterke mate het accent op de bevordering van de productiviteit en de export moet worden gelegd, met zorg voor moeten worden gewaakt, dat daarbij evenwichtige verhoudingen in het sociaal-economisch leven van Nederland gehandhaafd blijven en waar nodig versterkt. In dit verband zal ook aan belangen van de middenstand bijzondere aandacht worden geschonken.

Bij verschillende uitgaven, welke op maatregelen op het gebied van distributie en controle betrekking hebben, dient in acht te worden genomen, dat de ramingen voor 1952 zijn gebaseerd op de toestand, zoals deze zich op het ogenblik van samenstellen van de begroting voordoet, waarbij evenwel met een zekere uitbreiding van de desbetreffende werkzaamheden in verband met de huidige internationale toestand reeds is rekening gehouden. Indien een verdere ongunstige wijziging in de internationale omstandigheden tot een aanvulling van het apparaat zou moeten leiden zullen de daarvoor nodige gelden suppletoir worden aangevraagd.

Het ten aanzien van de industrialisatie te voeren beleid wordt, zoals reeds is medegedeeld, uitvoerig besproken in de derde industrialisatienota. Te dezer plaatse moge naar deze nota worden verwezen.

Onder de in de tabel vermelde uitgaven voor mijnwezen en energievoorziening is begrepen de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen. Aangaande dit bedrijf zij medegedeeld, dat het beroep, dat begin 1951 wegens de precare kolensituatie in Nederland op de mijnwerkers werd gedaan, resulteerde in een door langere arbeidsduur verkregen extra productie van 74000 ton. De productie van steenkolen, van in eindproducten gebonden stikstof en van stroom wordt voor 1952 hoger geraamd dan voor het lopende jaar, terwijl voor cokes met eenzelfde productie als voor 1951 rekening wordt gehouden.

De uitgaven voor energievoorziening hebben in hoofdzaak betrekking op transportleidingen, welke, evenals zulks in de afgelopen jaren is geschied, zullen worden aangelegd ten behoeve van de afstandsgasvoorziening van een aantal gemeenten. In afwachting van een definitieve beslissing omtrent de toekomstige organisatievorm van de gasvoorziening worden deze transportleidingen door het Rijk beheerd, waarbij zo mogelijk wordt gestreefd naar een winstgevend exploitatie.

Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	10,4	10,1	0,8	0,3
Landbouw, tuinbouw en veeteelt. . .	64,1	58,5	7,8	10,5
Voedselvoorziening	6,7	5,3	—	—
Visserij	0,8	0,8	0,5	0,4
	82,0	74,7	9,1	11,2

In deze rubriek zijn — naast de uitgaven ter zake van de visserij — de voorzieningen ten behoeve van de agrarische sector bijeengebracht, met inbegrip van die voor het voedselvoorzieningsapparaat, doch met uitzondering van die voor het landbouwonderwijs.

De in de aanvang van deze Nota genoemde algemene aspecten van de Regeringspolitiek zijn mede van grote invloed op het in de begroting voor het komende jaar neergelegde beleid met betrekking tot de hierbedoelde voorzieningen.

In de eerste plaats zij er op gewezen, dat de bijzondere omstandigheden van deze tijd het noodzakelijk maken, dat in de landbouw en in de voedingsindustrie alle krachten worden ingespannen om de productie op te voeren, ten einde het aldus mogelijk te maken, dat het in Nederland bereikte welvaartsniveau wordt gehandhaafd en een zo groot mogelijke bijdrage wordt geleverd voor het sluitend maken van de betalingsbalans.

Aan de andere kant heeft de Regering gemeend, dat, hoewel in deze voor ons volksbestaan zo uiterst belangrijke sector bij het aanbrengen van beperkingen grote voorzichtigheid moet worden betracht, deze toch ook hier niet geheel achterwege konden blijven, zulks o.a. met het oog op het zoveel mogelijk gelden vrijmaken voor de woningbouw. In dit verband moet in het bijzonder melding worden gemaakt van de belangrijke vermindering bij de Cultuurtechnische Dienst, waarvan de uitgaven voor 1952 zullen worden gelimiteerd tot f 16 miljoen. Daarnaast zijn verschillende op zichzelf wenselijke uitbreidingen voor 1952 achterwege gebleven.

Met inachtneming van het vorenstaande zal de landbouwpolitiek in het komende jaar op dezelfde doeleinden blijven gericht als in de

voorgaande jaren het geval was. Dit beleid, dat enerzijds bepaald wordt door het beginsel een redelijk inkomen te verzekeren aan de boer op het economisch verantwoorde en goed geleide bedrijf, is er anderzijds op gericht door intensivering en rationalisering van de bedrijven de bodemopbrengst zo hoog mogelijk op te voeren en daarmee verband houdend de teelt van vooral die producten te stimuleren, welke thans nog in belangrijke hoeveelheden moeten worden geïmporteerd of waarvoor belangrijke exportmogelijkheden bestaan.

Het voor voedselvoorziening uitgetrokken bedrag, vermeld in de aan het hoofd van dit onderdeel afgedrukte tabel, heeft uitsluitend betrekking op de apparaatskosten van de Directie voor de Voedselvoorziening van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Het beleid met betrekking tot de voedselvoorziening, zoals dat is neergelegd in de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds, wordt in de hiernavolgende rubriek besproken.

Subsidiebeleid via het Landbouw-Egalisatiefonds

	Landbouw-Egalisatiefonds	
	1951	1952
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	130,0	110,0

Het in de begroting voor het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1952 neergelegde subsidiebeleid gaat uit van dezelfde grondslagen als blijkens de Regeringsverklaring van 17 Maart 1951 voor het lopende jaar zijn gekozen, bij welke gelegenheid de ten laste van 's Rijks kas komende subsidiebedragen zeer belangrijk zijn verlaagd. Gesubsidieerd worden thans nog brood, verschillende veevoeders en melk, alsmede de baconexport naar Engeland.

Voor wat de prijzen der te importeren goederen betreft is thans uitgegaan van de wereld-marktnoteringen zoals die in de eerste week van Juli 1951 golden. Hierbij is voorts aangenomen, dat voor alle tarwe-aankopen dollars beschikbaar zullen zijn, terwijl van de importen, die zowel tegen betaling van dollars als tegen betaling van andere valuta kunnen geschieden aangenomen is, dat deze voor 1/3 deel tegen betaling in dollars en voor 2/3 deel tegen betaling in andere valuta zullen worden geëffectueerd.

Voor wat de binnenlandse prijsverhoudingen aangaat is eveneens de toestand van begin Juli 1951 als uitgangspunt aangenomen.

De op grond van deze praemissen uitgevoerde berekeningen hebben geleid tot het opstellen van een begroting, welke (met inbegrip van de daarin opgenomen reserve ad circa f 19 miljoen voor het opvangen van eventuele prijsstijgingen) een nadelig saldo van f 110 miljoen aanwijst. Ten opzichte van het in de Regeringsverklaring van 17 Maart 1951 genoemde bedrag van f 175 miljoen betekent dit een belangrijke daling, welke geenszins wijst op een verandering in het beleid, doch hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de daling van de wereldmarktprijzen tussen de beide peildata Maart en Juli 1951. Aangezien het echter uiterst moeilijk valt te voorspellen hoe de ontwikkeling van het wereldmarkt-prijzeniveau in 1952 zal zijn, kunnen de in deze begroting opgenomen cijfers slechts met het grootst mogelijke voorbehoud omtrent de uiteindelijke juistheid worden verstrekt.

De onzekerheid omtrent het uiteindelijke resultaat van deze begroting wordt nog verhoogd door de omstandigheid, dat thans — in veel sterker mate dan voorheen — zeer belangrijke verschillen bestaan tussen de wereldmarktprijzen geldend bij betaling in dollars en bij betaling in andere valuta. Hoewel, blijkens het voorgaande, bij het opstellen van deze begroting, zij het min of meer arbitrair, rekening is gehouden met de mogelijkheid, dat bepaalde aankopen in het dollargebied zullen kunnen geschieden, valt thans omtrent de uiteindelijke aankopen in dollars en in andere valuta nog niets met zekerheid te zeggen.

Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	3,2	2,6	—	—
Sociale zekerheid	320,2	348,1	—	—
Bijstand voor speciale groepen	63,1	37,0	5,9	2,5
Arbeidsbemiddeling en scholing	19,8	20,5	0,1	0,1
Emigratie	15,2	21,4	—	—
Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid	80,0	77,4	0,6	0,8
Overige sociale voorzieningen	16,8	13,3	—	0,2
Gezondheidszorg	34,7	36,3	0,4	1,2
	553,0	556,6	7,0	4,8

voorgaande jaren het geval was. Dit beleid, dat enerzijds bepaald wordt door het beginsel een redelijk inkomen te verzekeren aan de boer op het economisch verantwoorde en goed geleide bedrijf, is er anderzijds op gericht door intensivering en rationalisering van de bedrijven de bodemopbrengst zo hoog mogelijk op te voeren en daarmee verband houdend de teelt van vooral die producten te stimuleren, welke thans nog in belangrijke hoeveelheden moeten worden geïmporteerd of waarvoor belangrijke exportmogelijkheden bestaan.

Het voor voedselvoorziening uitgetrokken bedrag, vermeld in de aan het hoofd van dit onderdeel afgedrukte tabel, heeft uitsluitend betrekking op de apparaatskosten van de Directie voor de Voedselvoorziening van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Het beleid met betrekking tot de voedselvoorziening, zoals dat is neergelegd in de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds, wordt in de hiernavolgende rubriek besproken.

Subsidiebeleid via het Landbouw-Egalisatiefonds

	Landbouw-Egalisatiefonds	
	1951	1952
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	130,0	110,0

Het in de begroting voor het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1952 neergelegde subsidiebeleid gaat uit van dezelfde grondslagen als blijkens de Regeringsverklaring van 17 Maart 1951 voor het lopende jaar zijn gekozen, bij welke gelegenheid de ten laste van 's Rijks kas komende subsidiebedragen zeer belangrijk zijn verlaagd. Gesubsidieerd worden thans nog brood, verschillende veevoeders en melk, alsmede de baconexport naar Engeland.

Voor wat de prijzen der te importeren goederen betreft is thans uitgegaan van de wereld-marktnoteringen zoals die in de eerste week van Juli 1951 golden. Hierbij is voorts aangenomen, dat voor alle tarwe-aankopen dollars beschikbaar zullen zijn, terwijl van de importen, die zowel tegen betaling van dollars als tegen betaling van andere valuta kunnen geschieden aangenomen is, dat deze voor 1/3 deel tegen betaling in dollars en voor 2/3 deel tegen betaling in andere valuta zullen worden geëffectueerd.

Voor wat de binnenlandse prijsverhoudingen aangaat is eveneens de toestand van begin Juli 1951 als uitgangspunt aangenomen.

De op grond van deze praemissen uitgevoerde berekeningen hebben geleid tot het opstellen van een begroting, welke (met inbegrip van de daarin opgenomen reserve ad circa f 19 miljoen voor het opvangen van eventuele prijsstijgingen) een nadelig saldo van f 110 miljoen aanwijst. Ten opzichte van het in de Regeringsverklaring van 17 Maart 1951 genoemde bedrag van f 175 miljoen betekent dit een belangrijke daling, welke geenszins wijst op een verandering in het beleid, doch hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de daling van de wereldmarktprijzen tussen de beide peildata Maart en Juli 1951. Aangezien het echter uiterst moeilijk valt te voorspellen hoe de ontwikkeling van het wereldmarkt-prijzeniveau in 1952 zal zijn, kunnen de in deze begroting opgenomen cijfers slechts met het grootst mogelijke voorbehoud omtrent de uiteindelijke juistheid worden verstrekt.

De onzekerheid omtrent het uiteindelijke resultaat van deze begroting wordt nog verhoogd door de omstandigheid, dat thans — in veel sterker mate dan voorheen — zeer belangrijke verschillen bestaan tussen de wereldmarktprijzen geldend bij betaling in dollars en bij betaling in andere valuta. Hoewel, blijkens het voorgaande, bij het opstellen van deze begroting, zij het min of meer arbitrair, rekening is gehouden met de mogelijkheid, dat bepaalde aankopen in het dollargebied zullen kunnen geschieden, valt thans omtrent de uiteindelijke aankopen in dollars en in andere valuta nog niets met zekerheid te zeggen.

Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	3,2	2,6	—	—
Sociale zekerheid	320,2	348,1	—	—
Bijstand voor speciale groepen	63,1	37,0	5,9	2,5
Arbeidsbemiddeling en scholing	19,8	20,5	0,1	0,1
Emigratie	15,2	21,4	—	—
Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid	80,0	77,4	0,6	0,8
Overige sociale voorzieningen	16,8	13,3	—	0,2
Gezondheidszorg	34,7	36,3	0,4	1,2
	553,0	556,6	7,0	4,8

De in de begroting opgenomen uitgaven, op sociale voorzieningen en volksgezondheid betrekking hebbende, moesten worden opgesteld onder omstandigheden, welke in bijzondere mate de spanning tussen het sociaal-wenselijke en het financieel-mogelijke deden gevoelen. Een sociaal verantwoord beleid is alleen mogelijk, wanneer dit niet leidt tot verstoring van het monetaire evenwicht. Onder de huidige omstandigheden houdt dit in, dat de voorzieningen op sociaal gebied moeten worden afgewogen tegen de algemene doeleinden van het Regeringsbeleid, welke in de aanhef van deze Nota zijn genoemd, n.l. het sluitend maken van de betalingsbalans en het snel bereiken van de militaire paraatheid van ons volk in bondgenootschappelijk verband.

Niettemin blijkt ook uit de thans aangeboden begroting, dat, met inachtneming van dit uitgangspunt, het beleid onveranderd blijft gericht op een zo goed mogelijke behartiging van de hier in het geding zijnde belangen.

In de eerste plaats komt dit tot uiting bij het onderdeel sociale zekerheid, waaronder in dit verband worden verstaan de uitgaven voor sociale verzekering, voor de noodwet ouderdomsvoorziening, voor de sociale bijstandsregeling en voor de overbruggingsregeling. Bij de samenstelling der begroting is rekening gehouden met de financiële gevolgen van verschillende wetten, welke in de afgelopen zittingsperiode van de Staten-Generaal zijn tot stand gekomen.

Doordat zich bij de voorbereiding van de invoering der Werkloosheidswet in enkele bedrijfstakken, in het bijzonder bij de vaststelling van de wachtgeldpremie, moeilijkheden voordoen en overigens ook de economische toestand van ons land het noodzakelijk maakt het vraagstuk van de datum van invoering opnieuw te bezien (over de economische repercussies van de invoering der wet is het advies van de Sociaal-Economische Raad gevraagd), staat het tijdstip van inwerkingtreding dezer wet nog niet vast.

Bij de samenstelling der voórliggende begroting is er vooralsnog van uitgegaan, dat deze inwerkingtreding op 1 April 1952 zal plaats vinden.

Het bedrag, geraamd achter „Bijstand voor speciale groepen” heeft betrekking op een aantal voorzieningen, welke voor het merendeel ten laste van andere begrotingshoofdstukken dan dat van Sociale Zaken en Volksgezondheid worden gebracht. De voornaamste dezer voorzieningen zijn de zorg voor de uit Indonesië gerepatrieerden, de demobilisatievergoedingen, de kosten, voortvloeiende uit de wet buitengewoon pensioen oorlogsslachtoffers, de pensioenen aan zeelieden-niet-ambtenaren, de steun ingevolge de Zuiderzeesteunwet en de ondersteuning van gezinnen van politieke delinquenten.

Het grote verschil tussen de op dit onderdeel voor 1951 en voor 1952 opgebrachte bedragen wordt in hoofdzaak verklaard door een aanzienlijk lagere raming voor kosten van huisvesting en verzorging van Indonesische gerepatrieerden. Intussen bedraagt het voor 1952 uitgetrokken bedrag toch nog ruim f 11 miljoen. Voorts konden de demobilisatievergoedingen voor 1952 belangrijk lager worden geraamd.

Aangetekend zij nog, dat de uitgaven van sociale aard, welke ten laste van de begrotingshoofdstukken XIII A en XIII B (resp. Unie-aangelegenheden en Uniezaken en Overzeese Rijksdelen) komen, onder de hiervoor reeds ter sprake gebrachte rubriek „Indonesië en Overzeese Rijksdelen” zijn gerangschikt.

Wat betreft de arbeidsbemiddeling kan worden medegedeeld, dat een reorganisatie van het apparaat (arbeidsbureaux en bijkantoren) in het voornemen ligt, zulks ten einde een zo goed en efficiënt mogelijke werkwijze te verkrijgen. Bij de samenstelling der begroting 1952 is, hoewel de ter zake te nemen maatregelen nog niet definitief zijn bepaald, reeds rekening gehouden met enige vermindering van personeel uit dezen hoofde.

De voor de scholing op de Rijkswerkplaatsen voor Vakontwikkeling nodige bedragen kunnen, nu de demobilisatie praktisch niet meer van invloed is, op een lager gemiddeld aantal deelnemers worden gebaseerd.

Het grote belang, dat de Regering in de huidige omstandigheden hecht aan een krachtige bevordering der emigratie komt ook in deze begroting tot uiting. Voor 1951 zullen de alsnog nodig geachte gelden suppletoir worden aangevraagd. Voor de richtlijnen, welke de Regering ten deze bij haar beleid volgt, moge worden verwezen naar de door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid aan te bieden Nota betreffende emigratie, terwijl de organisatie van de emigratie is uiteengezet in de stukken betreffende het bij de Staten-Generaal ingediende wetsontwerp op de organen voor de emigratie (Gedrukte Stukken Zitting 1950—1951 — 2245).

Het hiervoren achter „Overige maatregelen in het belang der werkgelegenheidspolitiek” uitgetrokken bedrag heeft in hoofdzaak betrekking op de in het begrotingshoofdstuk Wederopbouw en Volkshuisvesting uitgetrokken bedragen voor de Dienst Uitvoering Werken en op het in het hoofdstuk Onvoorzijene Uitgaven voor werkgelegenheidspolitiek uitgetrokken bedrag van f 15 miljoen.

De Dienst Uitvoering Werken blijft in het geheel der Regeringsmaatregelen in het belang der werkgelegenheid zijn eigen, belangrijke plaats innemen. Aangenomen is, dat de tewerkstelling van arbeiders in D.U.W.-verband in 1952 op ongeveer dezelfde schaal zal plaats vinden als in 1950 en de eerste helft van 1951 het geval is geweest. Aan die raming ligt tevens de veronderstelling ten grondslag, dat een toeneming van de werkloosheid ten gevolge van de beperking der investeringen van het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen in grote trekken zal worden gecompenseerd door de grotere behoefte aan arbeidskrachten welke direct en indirect uit de militaire inspanning zal voortvloeien.

Min of meer als sluitstuk van de voorzieningen, welke in de begroting ten behoeve van de werkgelegenheidspolitiek zijn getroffen, is de post ad f 15 miljoen te beschouwen, welke ook thans weer in het begrotingshoofdstuk voor onvoorzijene uitgaven is opgenomen. Zoals bekend is dit bedrag uitgetrokken om het mogelijk te maken om bij onverhoopt toenemende werkloosheid tijdig een aanvang te kunnen maken met het nemen van doeltreffende maatregelen. Voor zover dan eventueel verdere gelden nodig blijken, zullen deze met spoed suppletoir bij de Staten-Generaal worden aangevraagd.

Een beschouwing over de werkgelegenheidspolitiek zou niet volledig zijn, indien daarin geen melding werd gemaakt van de maatregelen ter bevordering van de industrialisatie. De hiervoor nodige uitgaven zijn echter gebracht onder de hiervoor reeds besproken rubriek „Handel en Nijverheid”, waar zij naar haar aard wel specifiek thuis horen.

Tenslotte dient in dit verband niet onvermeld te blijven, dat bij de cultuur-technische werken — waarvan de kosten evenmin onder dit hoofd, maar wegens het in hoofdzaak agrarische karakter dier werken onder „Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij” zijn opgenomen — in de laatste jaren ook steeds meer aandacht wordt geschonken aan de werkgelegenheidsaspecten.

Ten aanzien van de overige sociale voorzieningen, waaronder enige hiervoor nog niet ter sprake gebrachte bemoeiingen op sociaal gebied zijn samengebracht, is eveneens getracht binnen het raam van het financieel-mogelijke aan het sociaal-wenselijke tegemoet te komen. Zo is onder meer voor uitgaven in verband met voorzieningen (waaronder in het bijzonder scholing) ten behoeve van blinden thans een hoger bedrag uitgetrokken dan voor 1951. Voorts moesten verschillende subsidies, zij het ook in zeer beperkte mate, worden verhoogd.

De toenemende financiële moeilijkheden, vooral van kleine zelfstandigen — in verband waarmee ook de Kinderbijslagwet kleine zelfstandigen is tot stand gekomen — hebben tot gevolg, dat een veelvuldiger beroep wordt gedaan op de sociaal-economische hulpverleningsregeling voor zelfstandigen. Het voor 1951 uitgetrokken bedrag zal, naar het zich laat aanzien, dan ook niet voldoende zijn. In verband hiermede wordt ook voor 1952 een hoger bedrag aangevraagd.

Op dezelfde grond, als in de voorgaande alinea vermeld, is thans onder de Buitengewone Dienst II tevens een bedrag opgenomen om het verstrekken van renteloze voorschotten aan deze groep mogelijk te maken.

Ook ten aanzien van de gezondheidszorg deed de spanning tussen het sociaal-wenselijke en het financieel-mogelijke zich sterk gevoelen. Ware dit niet het geval, dan zou voor bepaalde takken van gezondheidszorg stellig meer dienen te worden gedaan. Niettemin is het mogelijk gebleken in deze begroting in de meest dringende gevallen enige verhoging van subsidie uit te trekken. Voorts is het bedrag waarvoor garanties kunnen worden verleend voor rente en aflossing van leningen, aangegaan of aan te gaan voor bouw of herbouw, herstel en uitbreiding van verpleeg- en behandelingsinrichtingen, verhoogd.

Tenslotte zij nog vermeld, dat het noodzakelijk is gebleken ook voor 1952 nog een belangrijk bedrag op te nemen als bijdrage in het tekort van de vrijwillige ziekenfondsverzekering. Te dezen aanzien zal het streven er op gericht dienen te blijven wederom te komen tot de toestand, waarbij ten behoeve van deze verzekering geen financiële steun van Rijkswege meer nodig zal zijn.

Volkshuisvesting

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemene uitgaven	11,7	12,5	0,4	—
Bijdragen in het belang van de volks- huisvesting	101,0	130,8	10,1	14,2
Ruimtelijke ordening	0,6	0,6	—	—
	113,3	143,9	10,5	14,2

De civiele bouw behoort tot de sectoren, waarin de noodzaak tot beperking van investeringen zich eveneens sterk doet gevoelen. Zowel in verband met de betalingsbalans als met het oog op de toekomstige werkgelegenheid moet thans bij het investeringsbeleid voorrang worden gegeven aan de direct productieve investeringen. Daarnaast hebben de militaire investeringen uiteraard eerste prioriteit. Een en ander maakt het onvermijdelijk, dat een beperking wordt toegepast op de civiele bouw, zowel de utiliteitsbouw als de woningbouw.

Het beleid der Regering ten aanzien van de volkshuisvesting is er onder deze omstandigheden uiteraard op gericht, dat uit dit beperkte bouwplan wordt gehaald wat het meest dringend is en zoveel mogelijk. Daarbij dient intussen niet uit het oog te worden verloren, dat om woningen te bouwen ook straten, rioleringen e.d. nodig zijn, welke ook hun volume in het bouwplan opeisen. Het laat zich aanzien, dat in het raam van het sterk beperkte bouwplan in 1952 niet veel meer dan 40 000 woningen zullen kunnen worden gebouwd. Daarbij zal de duplexbouw zoveel mogelijk worden bevorderd.

Onder dit maximum van 40 000 woningen zijn begrepen: woningwetbouw 15 000 woningen, premiebouw 15 000 woningen, herbouw onder de wet op de materiële oorlogsschaden 4000 woningen en vrije bouw 6000 woningen.

Dat desondanks de op de begroting 1952 ten behoeve van de volkshuisvesting uitgetrokken gelden ten opzichte van 1951 een scherpe stijging vertonen, is met het vorenstaande slechts schijnbaar in strijd. De stijging wordt voor f 21,5 miljoen verklaard door een hogere raming voor premie woningbouw, waarvoor thans f 60 miljoen is aangevraagd. Doordat de verminderde bijdrageregeling voor woningwetbouw is weggefallen en te verwachten is, dat de woningwetbouw en de vrije bouw in 1952 sterk zullen teruglopen, moet er mede worden gerekend, dat de premiebouw verhoudingsgewijs sterk zal toenemen.

Bij een beschouwing van de ten laste van de begroting komende uitgaven voor de volkshuisvesting dient niet uit het oog te worden verloren, dat het Rijk jaarlijks zeer belangrijke bijdragen verstrekt in de exploitatietekorten van bestaande woningen. Voor 1952 is gerekend met een bedrag van f 55,5 miljoen voor bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen. Dit bedrag is f 8,5 miljoen hoger dan het voor 1951 gevoteerde bedrag; hierin ligt een tweede verklaring van de stijging van de bijdragen voor de volkshuisvesting. Voorts moest een bedrag van f 13 miljoen worden geraamd voor bijdrage in tekorten op de exploitatie van particuliere woningen, gebouwd met toepassing van de Financieringsregeling Woningbouw 1947—1948.

Tenslotte zij nog aangetekend, dat ook voor 1952 is gerekend met een verdere voortgang van woningsplitsing.

Herstel van oorlogsschade

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemeen beheer en overige algemene uitgaven	15,0	10,4	—	—
Herstel schade overheidseigendommen	62,7	61,7	2,7	3,0
Herstel schade onroerende goederen en schepen	184,2	149,9	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf	40,0	25,0	—	—
Herstel huisraadsschade	50,0	74,0	—	—
Landbouwherstel	30,0	20,0	0,6	—
Herstel overige oorlogsschade	41,4	40,0	—	—
	423,3	381,0	3,3	3,0
Oorlogsschade Ned. Spoorwegen	80,0	—	—	—
	503,3	381,0	3,3	3,0

De afwikkeling van de oorlogsschade zal ook ten laste van de begroting 1952 voortgang vinden. Dit neemt niet weg, dat de grote financiële inspanning, die op het gebied van de defensie van het land wordt gevraagd, noodzakelijkerwijs van invloed moet zijn op de bedragen, welke voor het voldoen aan de oorlogsschadeverplichtingen kunnen worden beschikbaar gesteld. Door temporisering van bepaalde uitkeringen wordt er toe bijgedragen, dat in de ontwerp-begroting 1952 geen verwachtingen worden gewekt waarvan de vervulling de financiële draagkracht van het land te boven zou gaan. Uiteraard is er tegen gewaakt, dat de belangen van de getroffen en te zeer in het gedrang komen.

Ten aanzien van enkele belangrijke posten moge nog het volgende worden opgemerkt.

Voor bijdragen aan publiekrechtelijke lichamen wordt evenals voor 1951 f 55 miljoen aangevraagd. Nu de Wet Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen is tot stand gekomen zal naast de verstrekking van nieuwe voorschotten worden overgegaan tot vaststelling van de definitieve vergoedingen.

Een belangrijk deel van het in totaal voor oorlogsschade-uitkeringen aangevraagde bedrag vormen de bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen. Hiervoor is f 127,5 miljoen uitgetrokken, waarvan f 84 miljoen zal worden besteed voor de bouw van woningen en boerderijen.

Voor de eerste maal is een artikel opgenomen voor uitkeringen in verband met vrijstelling van bestedingsplicht verleend op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden. Naar verwacht wordt zal terzake voor het dienstjaar 1952 f 12 miljoen zijn benodigd.

De algemene overwegingen voor de temporisering der oorlogsschade-uitkeringen, waarop hiervoor reeds de aandacht is gevestigd, hebben er toe geleid, dat voor bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen, behorende tot een bedrijf of dienende tot het uitoefenen van een beroep, in 1952 niet meer dan f 25 miljoen zal kunnen worden ter beschikking gesteld.

Wegens bijdragen in oorlogsschade aan huisraad zal een aanzienlijk bedrag worden uitgekeerd. Hoewel de Regering zich ook ten aanzien van deze bijdragen heeft moeten beperken, maakt de voor dit doel geraamde f 74 miljoen 1952 toch tot een topjaar voor de huisraadschade-uitkeringen. Dit vindt mede zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de betaalbaarstelling van de eerste termijn der aanvullende bijdragen voor huisraadschade in 1950 en 1951 een wettelijke verplichting schept tot uitbetaling van tweede en derde termijnen dier bijdragen in 1952, waardoor een zekere cumulatie in de uitgaven niet is te vermijden.

Tenslotte moge voor een specificatie van de in bovenstaande samenvatting opgenomen bedragen worden verwezen naar bijlage D van deze Nota.

Diensten van algemene aard

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemeen bestuur	22,0	13,1	0,4	0,9
Financieel bestuur	115,2	119,5	1,4	1,1
Muntwezen	0,4	0,6	19,8	39,0
Domeinbeheer	6,4	6,2	4,1	4,1
Erediensten	3,1	3,2	—	—
Economisch onderzoek	6,2	6,1	—	—
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	1,7	1,7	0,2	0,4
Centrale diensten voor het bestuursapparaat	2,4	20,7	0,6	0,5
Binnenlandse veiligheidsdienst	2,3	3,4	—	—
	159,7	174,5	26,5	46,0

Onder deze categorie zijn samengebracht een aantal diensten van algemene aard, waarvan de kosten niet aan de hiervoor behandelde onderwerpen van Staatszorg kunnen worden toegerekend.

Onder „Algemeen bestuur” zijn in de eerste plaats opgenomen de uitgaven betreffende de begrotingshoofdstukken I Huis der Koningin, II Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin en II A Algemene Zaken. Voorts de kosten der afdelingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken van algemene aard als Binnenlands Bestuur, Financiën Binnenlands Bestuur, Wetgeving en dat deel der afdeling Openbare Orde en Veiligheid, waarvan de uitgaven niet onder de categorieën „Politie en Justitie” en „Defensie” (burgerlijke verdediging) zijn gerangschikt.

Het bedrag vermeld achter „Financieel bestuur” heeft betrekking op de algemene uitgaven van het Ministerie van Financiën, waarbij in het bijzonder de apparaatskosten van de Belastingdienst zijn te noemen. De stijging van het voor 1952 in vergelijking met het voor 1951 uitgetrokken bedrag wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere personeelsuitgaven van de Belastingdienst, nodig geworden door de recente loonsverhogingen. Deze stijging der personeelsuitgaven kon slechts gedeeltelijk door bezuinigingen op andere uitgaven van die dienst worden opgevangen.

Het onderdeel „Economisch onderzoek” betreft in hoofdzaak de uitgaven van het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Een bijzondere plaats nemen in de „Centrale diensten voor het bestuursapparaat”. Hieronder vallen de afdeling Overheidspersoneelszaken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden, het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, het Rijksinkoopbureau en de Rijksgebouwendienst.

Aangaande de voor 1952 geraamde uitgaven van al deze „diensten van algemene aard” kan in het algemeen worden gezegd, dat ook deze in het kader van het algemene bezuinigingsstreven aan een nauwgezet onderzoek zijn onderworpen en tot de uiterste noodzaak zijn beperkt.

Ten aanzien van de Rijksgebouwendienst moeten een tweetal bijzondere opmerkingen worden gemaakt.

De eerste opmerking is van begrotingstechnische aard. Ten behoeve van een administratieve vereenvoudiging zijn de exploitatie-uitgaven van de Rijksgebouwendienst, welke ten laste kwamen van de begrotingen van de verschillende Ministeries, waarop zij betrekking hadden, thans geconcentreerd op hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting. Het verschil van f 18 miljoen tussen de uitgaven 1951 en 1952 wordt hierdoor verklaard. De uitgaven wegens nieuw-, aan- en verbouw of aankoop van gronden en opstellen door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst daarentegen blijven ook in 1952 drukken op de begrotingshoofdstukken van de Departementen, ten behoeve waarvan die nieuwbouw enz. plaats heeft.

De tweede opmerking, welke ten aanzien van de Rijksgebouwendienst moet worden gemaakt, is, dat bij het ramen van werken, uit te voeren door de Rijksgebouwendienst, welke onder het bouwplan vallen nog geen rekening kon worden gehouden met het definitieve Bouwplan 1952. In verband hiermede zal van de desbetreffende begrotingsartikelen een gedeelte worden geblokkeerd. In de Memories van Toelichting op de begrotingen, waarin deze artikelen voorkomen, is van deze blokkades melding gemaakt.

Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgeld

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Pensioentoeslagen	17,3	23,7	—	—
Annuititeiten verschuldigd aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	61,4	61,4	—	—
Tijdelijke uitkeringen aan voormalig Rijkspersoneel	4,0	2,5	—	—
	82,7	87,6	—	—

In deze categorie zijn de toeslagen op pensioenen opgenomen omdat deze ten laste van de Rijksbegroting komen en niet, zoals de gewone pensioenen, ten laste van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Een toerekening van dit bedrag tot de verschillende onderdelen van Staatszorg is evenals de overige in deze categorie opgenomen uitgaven niet wel doenlijk.

Nationale schuld

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Algemeen	49,9	57,6	—	—
Rente en kosten binnenlandse schuld	436,6	426,0	—	—
Rente en kosten buitenlandse schuld	76,4	77,8	—	—
Aflossing binnenlandse schuld	—	—	144,6	142,2
Aflossing buitenlandse schuld	—	—	88,4	84,7
	562,9	561,4	233,0	226,9

De resultaten van het streven naar een zo groot mogelijke omzetting van 's Rijks vlottende schuld in langlopende leningen blijken bij een nadere analyse van de vermelde bedragen voor rente en kosten binnenlandse schuld. Van het voor 1951 geraamde bedrag van f 437 miljoen heeft f 257 miljoen betrekking op de gevestigde schuld en f 180 miljoen op de vlottende schuld. Het bedrag van f 426 miljoen voor 1952 valt uiteen in f 273 miljoen voor vaste schuld en f 153 miljoen voor vlottende schuld. Opgemerkt zij nog, dat in deze bedragen niet is begrepen de rente aan oorlogsschadegerechtigden, welke is ondergebracht in de rubriek „Herstel van oorlogsschade“.

Hierbij moet echter nog in aanmerking worden genomen dat het bedrag wegens rente van gevestigde schuld gunstig wordt beïnvloed door de extra-aflossing van Staatsschuld welke een gevolg is van het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen.

Bij de raming der aflossing van binnenlandse schuld is aangenomen dat de koersstand van de 3—3½ % lening 1947 zal nopen tot amortisatie. Indien tot het maximum-bedrag zal worden ingekocht zal hier een bedrag van f 58,7 miljoen mee zijn gemoeid.

Ten aanzien van de rente op buitenlandse schuld moge hier worden aangetekend dat thans voor de eerste maal in de begroting een rentepost is opgenomen voor de in 1948 met de E.C.A. gesloten lening groot \$ 129 500 000. Dit verklaart waarom ondanks de daling van de buitenlandse schuld de rente daarvan stijgt.

Tenslotte zij nog vermeld dat in de post „algemeen“ voor 1952 een bedrag van f 20 miljoen is opgenomen voor rente op de door de Europese Betalings-Unie verleende crediet-faciliteiten. Voor 1951 is voor dit doel nog met een bedrag van circa f 13 miljoen rekening gehouden.

Voor het overige moge worden verwezen naar hetgeen inzake de Nationale Schuld in hoofdstuk VII van deze Nota is medegedeeld.

Afschrijvingen

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Afschrijvingen	90	90	—	—

Het voor 1952 uitgetrokken bedrag wegens bijdrage aan de Buitengewone Dienst II ten bedrage van de afschrijvingen op de activa van de Staat is vooral in verband met de prijsstijging f 10 miljoen hoger gesteld dan oorspronkelijk voor 1951 was uitgetrokken. Bij suppletore begroting zal voor 1951 een zelfde verhoging worden aangevraagd, aangezien ook voor dat jaar de prijsstijging zijn invloed doet gelden. Hiermede is in de vergelijkingsstaat reeds rekening gehouden.

Uitkeringen aan het Gemeentefonds wegens derving van ondernemingsbelasting

	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II	
	1951	1952	1951	1952
Uitkeringen aan het Gemeentefonds .	176.0	—	—	—

Zoals reeds in § 5 van hoofdstuk I is aangegeven, zal, zodra de wet tot verlenging van de geldigheidsduur der Noodvoorziening Gemeentefinanciën is tot stand gekomen, op de begroting 1951 een bedrag van f 176 miljoen suppletoir worden aangevraagd voor het doen van uitkeringen aan het Gemeentefonds wegens het verlies van ondernemingsbelasting over de jaren 1949 en 1950, en wel uitkeringen van onderscheidenlijk f 20 miljoen en f 100 miljoen voor de ondernemingsbelasting, die aan het Gemeentefonds ten goede kwam, en uitkeringen van onderscheidenlijk f 28 miljoen en f 28 miljoen voor de ondernemingsbelasting, die rechtstreeks aan de gemeenten ten goede kwam. Voor de jaren 1951 en 1952 behoeven terzake geen bedragen te worden uitgetrokken, aangezien met het verlies van de ondernemingsbelasting bij de bepaling van het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen voor die jaren rekening is gehouden.

3. De uitgaven van de Buitengewone Dienst II

Een speciale toelichting vereist het hoge bedrag der uitgaven op de Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst) ad f 843 miljoen, dat in een opmerkelijke tegenstelling lijkt te staan met de noodzakelijke investeringsbeperkingen met name in de publieke sector. Voor f 227 miljoen komt dit voor rekening van aflossing van gevestigde schuld en langlopende kredieten, waarvan f 85 miljoen wegens aflossing van schuld aan het buitenland. Voorts belopen de ramingen van de kapitaalsuitgaven ten laste van Oorlog en Marine tezamen niet minder dan f 244 miljoen en ten laste van Binnenlandse Zaken (Burgerlijke Verdediging) f 15 miljoen. Onder de resterende f 357 miljoen bevindt zich een bedrag van in totaal f 214 miljoen wegens kapitaalverstrekingen aan Staatsbedrijven en -fondsen, waarvan f 61 miljoen op Hoofdstuk VII B Financiën wegens kapitaalverstreking aan het Zuiderzeefonds, f 90 miljoen op Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat wegens kapitaalverstreking aan de P.T.T. en f 62 miljoen op Hoofdstuk X Economische Zaken wegens kapitaalverstreking aan de Staatsmijnen.

Onder de kapitaalsuitgaven is voorts een post opgenomen van f 39 miljoen wegens ingetrokken en ter ontminting bestemde munten.

Van de nog resterende kapitaalsuitgaven ad f 104 miljoen is f 73,4 miljoen bestemd voor investeringen, welke rechtstreeks ten laste van de Rijksbegroting komen.

Het overeenkomstige bedrag voor investeringen voor 1951 is volgens het nader herzien begrotingsbeeld f 82,7 miljoen. Voor een juiste vergelijking tussen beide jaren moet er echter rekening mede worden gehouden, dat bij de raming voor 1952 van een hoger prijspeil is uitgegaan dan bij de raming voor 1951. De stijging van het prijspeil op 10 % stellende komt men, gerekend naar het tegenwoordige prijspeil dus voor het nader herzien begrotingsbeeld op f 91 miljoen. Dit betekent, dat vergeleken met het nader herzien begrotingsbeeld 1951 de uitgaven voor investeringen in 1952 met ruim 19 % zullen dalen.

Bij het beoordelen van de betekenis van deze beperking der civiele Rijksinvesteringen, thans onvermijdelijk geworden in verband met de toestand der betalingsbalans en de schaarste der kapitaalmarkt, dient niet uit het oog te worden verloren, dat deze investeringsuitgaven van het Rijk in de civiele sector reeds enige jaren laag zijn gehouden uit overweging, dat het aanbeveling verdiende deze zoveel mogelijk uit te stellen tot een phase der conjunctuur, waarin uit een oogpunt van werkgelegenheidspolitiek een verhoogde investeringsactiviteit van het Rijk gewenst zou zijn.

III. Nadere beschouwing van de middelen van de begroting 1952

1. De belastingmiddelen

Van de voor 1952 geraamde belastingen is in onderstaande tabel een samenvattend overzicht gegeven. Ter vergelijking zijn de overeenkomstige bedragen voor 1951 mede opgenomen.

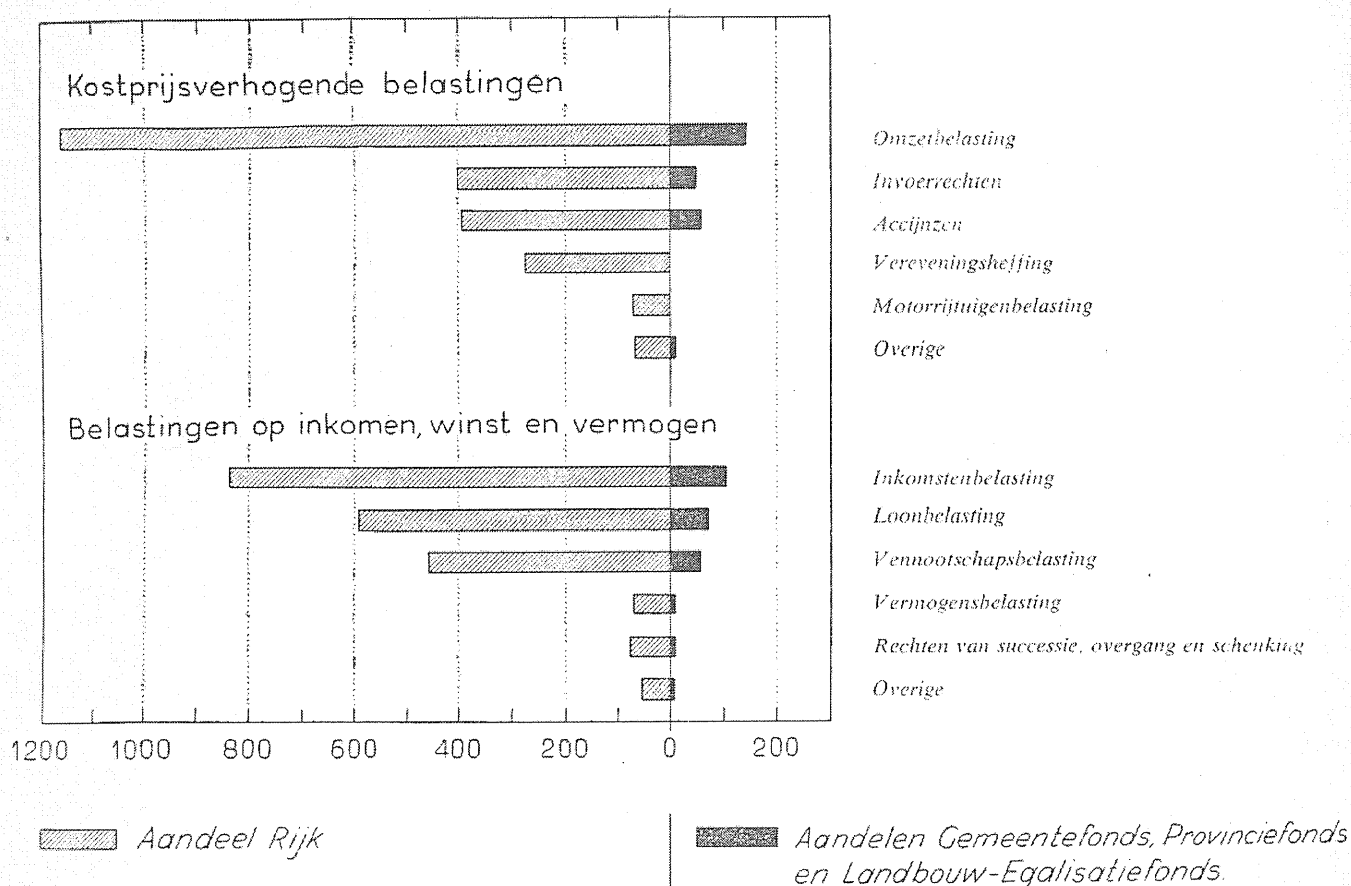
Belastingopbrengsten
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Vóór aftrek		Na aftrek	
	1951	1952	1951	1952
Kostprijsverhogende belastingen				
Omzetbelasting	1 185	1 300	1 056	1 158
Invoerrechten	450	450	401	401
Accijnzen	465	451	407	395
Overige	377	420	369	412
Belastingen op inkomen, winst en vermogen				
Inkomstenbelasting	937	940	835	837
Loonbelasting	635	665	566	593
Vennootschapsbelasting	445	515	396	459
Vermogensbelasting	79	80	71	71
Overige	142	148	126	132
Totaal	4 715	4 969	4 227	4 458
Extra fiscale baten verminderd met de gevolgen van de gewijzigde winstvaststelling	455	—	407	—
	5 170	4 969	4 634	4 458

In de kolom „vóór aftrek” is de totale opbrengst der in de tabel opgenomen belastingen vermeld, terwijl in de kolom „na aftrek” zijn opgenomen de bedragen, vermeld in de kolom „vóór aftrek”, verminderd met de aandelen van het Gemeentefonds, het Provinciefonds en het Landbouw-Egalisatiefonds.

Vorenstaand overzicht is hierna, voor wat betreft de belasting-opbrengsten voor 1952, grafisch weergegeven.

Opbrengsten van de ten behoeve van het Rijk geheven belastingen in 1952 (in millioenen guldens)



In het overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens, waarvan de opbrengst voor 1952 is geraamd op resp. f 35 miljoen en f 15 miljoen. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting niet ten goede komen (grondbelasting en personele belasting).

Van de resterende, wel in het overzicht opgenomen, belastingen komen de vereveningsheffing, de motorrijtuigenbelasting en de accijns op de mousserende gegiste dranken geheel ten bate van de Rijksbegroting, terwijl van de opbrengst der overige belastingen bepaalde percentages ten goede van het Gemeentefonds en het Provinciefonds komen. Voor 1951 en 1952 zijn hiervoor percentages van respectievelijk 10,3 en 0,62 aangehouden. Voor de bepaling van de hoogte dezer percentages moge worden verwezen naar hetgeen hierover wordt medegedeeld in hoofdstuk VIII, onderdeel 4, van deze Nota (Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen). Tenslotte zij nog vermeld, dat $7\frac{1}{2}\%$ van de accijns op gedistilleerd in het Landbouw-Egalisatiefonds vloeit.

Aldus kan het bedrag der belastingmiddelen, dat aan het Rijk ten goede komt, als volgt worden berekend:

De opbrengst (vóór aftrek) is geraamd op	f 4 969,4 miljoen
Hiervan komt ten bate van	
het Gemeentefonds	f 475,6 miljoen
het Provinciefonds	28,6 „
het Landbouw-Egalisatiefonds	
(taandeel gedistilleerd accijns)	7,5 „
	<u>f 511,7 „</u>

Blijft ten bate van het Rijk (opbrengst na aftrek) f 4 457,7 miljoen

Uit die gegevens blijkt, dat de sterkte van het personeel, verbonden aan de Departementen van Algemeen Bestuur, andere dan die van Oorlog en van Marine, nog verder kon worden teruggebracht. De werkelijke sterkte van het burgerlijk personeel der niet-militaire Departementen per 31 Juli 1951 is ten opzichte van die per 1 Januari 1946 met 38 % gedaald.

De sterkte van het burgerlijk personeel bij de Ministeries van Oorlog en van Marine is wederom afzonderlijk tot uitdrukking gebracht.

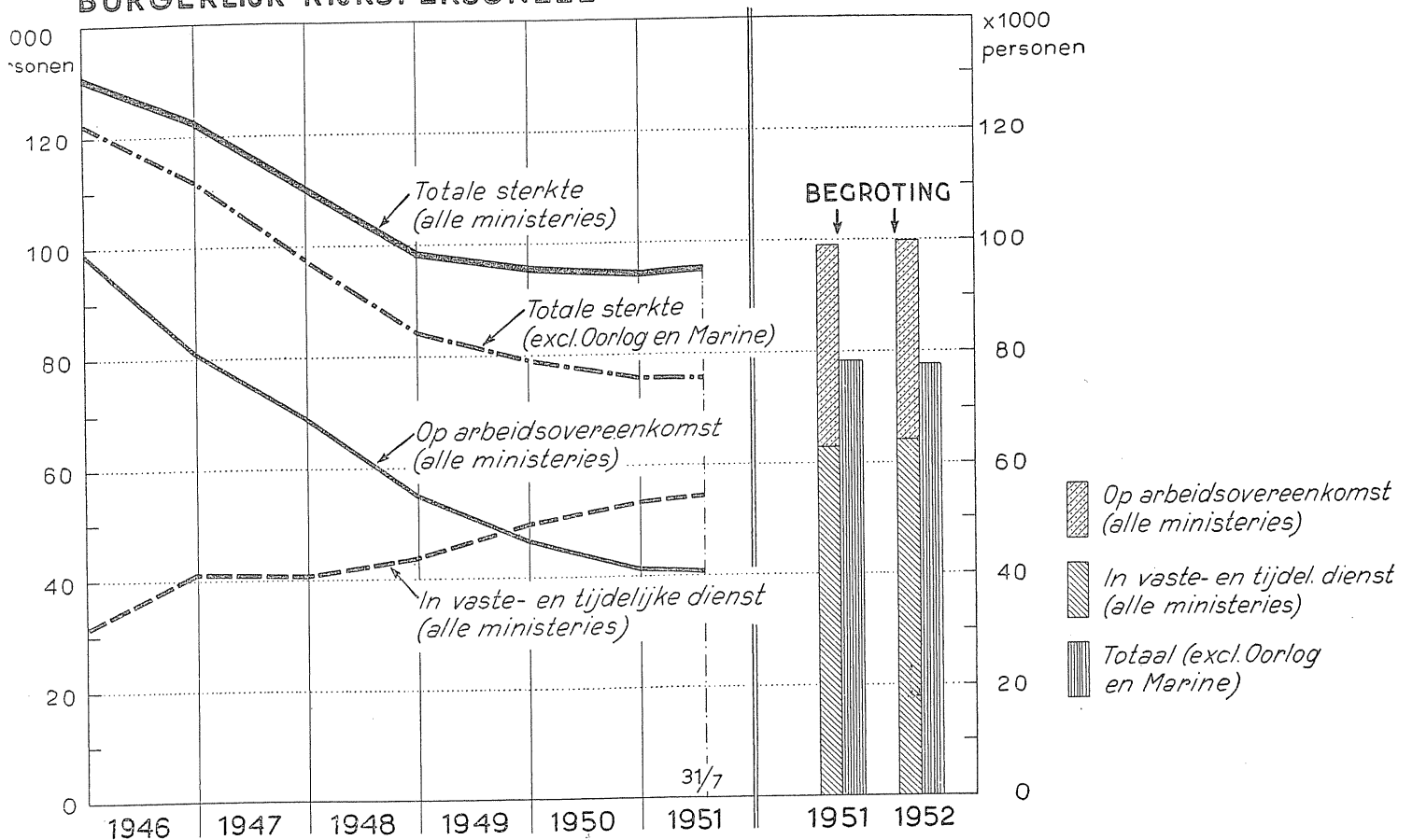
Voor het overzicht van het verloop der personeelssterkte per Ministerie wordt verwezen naar bijlage C, waarin tevens de voornaamste oorzaken der optredende verschillen worden aangegeven.

*Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk
Rijkspersoneel*

Omschrijving	Werkelijke sterkte			Begrotingssterkte	
	1 Jan. 1946	1 Jan. 1951	31 Juli 1951	1951	1952
Burgerlijk Rijkspersoneel exclusief Oorlog en Marine					
Personeel in vaste en tijde- lijke dienst	29 478	47 719	48 402	54 521	54 691
Personeel op arbeidsover- eenkomst	93 348	28 618	27 400	23 522	22 678
	122 826	76 337	75 802	78 043	77 369
Burgerlijk Rijkspersoneel Oorlog en Marine					
Personeel in vaste en tijde- lijke dienst	1 966	5 836	6 117	8 419	9 431
Personeel op arbeidsover- eenkomst	6 226	12 916	13 701	12 335	13 112
	8 192	18 752	19 818	20 754	22 543
Totaal-generaal	131 018	95 089	95 620	98 797	99 912

In de hiernavolgende grafiek is het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel grafisch weergegeven.

**Overzicht van het verloop van de sterkte van het
BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL**



Bij het opstellen van de ramingen voor het dienstjaar 1952, waarvoor een motivering is opgenomen in de Memorie van Toelichting op de wet op de middelen, is, behalve met de vermoedelijke economische ontwikkeling, rekening gehouden met de invloed der onlangs door de Staten-Generaal aangenomen wetsontwerpen tot verhoging van een aantal belastingen ter dekking van de extra-militaire uitgaven.

Ook te dezer plaatse moge er de aandacht op worden gevestigd, dat in de belastingramingen voor 1952 de inhaal van belastingachterstand buiten beschouwing is gelaten.

Een gespecificeerde opsomming over de geraamde opbrengsten der belastingen is gegeven in bijlage B van deze Nota.

2. De niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I

Van de niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I kan de volgende samenvatting worden gegeven.

Overzicht van de niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I (in miljoenen guldens)

Omschrijving	1951	1952
Personeelsverhaal	9	10
Opbrengsten van verkochte Rijksgoederen en vergoedingen voor aan derden bewezen diensten	97	103
Winst van bedrijven en rente	125	105
Overige ontvangsten	33	35
	264	253

Onder de inkomsten wegens personeelsverhaal zijn begrepen de inhoudingen op grond van artikel 15a van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en op grond van artikel 14 van het Arbeidsovereenkomstenbesluit, de bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen, de inhouding voor eigen pensioen van militair personeel, alsmede de inhoudingen voor kost en inwoning en voor dienstkleding.

De hogere raming van de opbrengsten van verkochte Rijksgoederen en aan derden bewezen diensten houdt o.a. verband met de hogere raming van de kanselarijleges en -rechten en van het aandeel in de opbrengst der luisterbijdragen.

Het lagere bedrag voor „winst van bedrijven en rente” in 1952 is voornamelijk een gevolg van een lager geraamde uitkering van de P.T.T. In de groep „Overige ontvangsten” zijn o.m. opgenomen de boeten, de ontvangsten wegens afgesloten dienstjaren, de terugbetaling van te veel genoten vergoedingen en de ontvangsten in verband met prijspolitieke regelingen.

3. De inkomsten van de Buitengewone Dienst II

Samengevat in enkele categorieën geven de middelen van de Buitengewone Dienst II het in hiernavolgende tabel opgenomen beeld.

Overzicht van de inkomsten van de Buitengewone Dienst II (in miljoenen guldens)

Omschrijving	1951	1952
Kapitaalbijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden	5	3
Te ontvangen aflossingen van Staatsbedrijven	100	113
Bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijving	90	90
Overige ontvangsten	47	66
	242	272

De kapitaalbijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden betreffen de bijdragen in de kosten van Rijkswerken.

Onder de overige ontvangsten zijn o.a. begrepen aflossingen van aan derden, andere dan Staatsbedrijven, verstrekte voorschotten. De stijging van het bedrag voor 1952 ten opzichte van dat voor 1951 wordt voornamelijk verklaard door de hogere raming van de post „Opbrengst van door ontmunting verkregen metaal”.

IV. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

In de tabel en de grafiek, welke hierna volgen, zijn enige gegevens vastgelegd met betrekking tot het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.

V. Staatsbalans

De Staatsbalans per 31 December 1950, met de vergelijkende cijfers van de balans per ultimo 1949, is hieronder in beknopte vorm weergegeven.

Geconprimeerde Staatsbalans per 31 December 1950
(in miljoenen guldens)

<i>Activa</i>			<i>Passiva</i>		
	Vergelijkende cijfers 1949	1950		Vergelijkende cijfers 1949	1950
Kas-, bank- en giroaldi	919	575	Schulden op korte termijn	14 843	12 972
Vorderingen op korte termijn (inclusief dispositieruimte op buitenlandse credieten) en vooruitbetalingen	5 561	6 555	Verplichtingen inzake oorlogsschade	4 110	3 548
Vorderingen op lange termijn	1 059	1 128	Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (inclusief Rijksfondsen)	737	286
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogelijkheden	P.M.	P.M.	Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods	1 987	2 081
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling ¹⁾	1 999	2 090	Schulden op lange termijn	10 914	11 549
Onroerende en roerende goederen	5 455	5 982	Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 260	3 555	Diverse passiva	1 162	1 852
Bezittingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.			
Diverse activa	1 434	1 714			
Saldo	15 066	10 689			
	33 753	32 288		33 753	32 288
Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	2 530	3 464	Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	2 530	3 464

¹⁾ In het bedrag per ultimo 1949 is begrepen het aandeel van Indonesië ad f 536 miljoen in de (voorwaardelijke) verplichting van Nederland in verband met de deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.

Een meer gedetailleerde balansopstelling, voorzien van toelichtingen, is opgenomen in bijlage H. Hier moge worden volstaan met de aandacht te vestigen op de zeer belangrijke vermindering van het nadelig balanssaldo in 1950; zoals uit de balans blijkt, is dit saldo nl. teruggelopen van f 15 066 miljoen per ultimo 1949 tot f 10 689 miljoen per ultimo 1950, een vermindering derhalve van f 4377 miljoen. Het hierna volgend overzicht geeft een analyse van dit bedrag.

De onderdelen I en II van het overzicht hebben betrekking op de lasten en baten betreffende het jaar 1950. Voor het verband tussen de in deze onderdelen verwerkte bedragen en het vermoedelijk beloop der begrotingsuitgaven en middelen van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I voor het jaar 1950 moge worden verwezen naar bijlage H, waarin ook een nadere toelichting op een aantal posten is opgenomen.

In de onderdelen III en IV van het overzicht zijn de mutaties van bijzondere aard tot uitdrukking gebracht. Hieruit blijkt, dat de vermindering van het balanssaldo met f 4377 miljoen voor een groot gedeelte, nl. f 2964 miljoen, moet worden toegeschreven aan bijzondere mutaties, waarbij ter toelichting nog het volgende kan worden vermeld.

Tegenwaarderekening (post IV. 7)

Het bedrag van f 1318 miljoen stelt voor het saldo van de zgn. tegenwaarderekening van de Schatkist bij de Nederlandsche Bank op 31 December 1950. Van deze rekening is in 1950 ten gunste van de middelen van het dienstjaar 1950 overgeboekt een bedrag van f 278,7 miljoen, welk bedrag onder post 4a van het overzicht is verantwoord.

Het bedrag van f 1318 miljoen komt als vordering op de Staatsbalans voor.

Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen (post IV. 8)

Voor de op de Staatsbalans paraïsserende post „Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen” werd in vorige balansens uitgegaan van de schatting van f 2 miljard, welke voor de openingsbalans per 31 December 1947 was gemaakt. Wegens het ontbreken van de vereiste gegevens moest destijds met een zeer globale schatting worden volstaan. Uit de inmiddels gereed gekomen accountantsrapporten is gebleken, dat genoemd bedrag aanzienlijk te laag is geweest en dat een verhoging met f 706 miljoen gemotiveerd is. In bijlage H wordt bij de toelichting op post 9 van de Staatsbalans nader op de waardering der bedrijven ingegaan.

Over 1949 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen (post IV. 9)

Op grond van de thans bekende gegevens is een herziene raming gemaakt van de per ultimo 1949 over 1949 en voorgaande jaren materieel verschuldigde belastingen. De uitkomst van deze raming is f 906 miljoen hoger dan het bedrag dat ter zake op de balans 1949 is opgenomen. Dit grote verschil is een gevolg van het feit, dat ten tijde van de opstelling van de balans 1949 onvoldoende gegevens met betrekking tot de belastingen over voorgaande jaren ter beschikking stonden om een betrouwbare raming van de nog te vorderen bedragen te kunnen maken. Ten einde een mogelijke flattering van het balansbeeld te voorkomen, werden de schattingen destijds aan de lage kant gehouden.

Overzicht van de mutaties in het balanssaldo
(in miljoenen guldens)

I. Lasten betreffende het jaar 1950			II. Baten betreffende het jaar 1950		
1. Lonen en salarissen (incl. sociale lasten).	661		1. Belastingen:		
2. Huisvestingskosten, bureaukosten, reis- en verblijfkosten e.d.	106		a. kohierbelastingen	1 278	
3. Kosten van onderhoud, vernieuwing, inrichting en uitbreiding	99		b. niet-kohierbelastingen	2 796	4 074
4. Afschrijvingen	197		2. Leveringen en diensten		86
5. Rente en bijbehorende kosten	539		3. Rente en winst van bedrijven		94
6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (excl. bijdragen aan sociale fondsen; zie post 8d)	433		4. Incidentele baten van bijzondere aard:		
7. Kosten van pensioenen, wachtgeld, e.d.	77		a. overboekingen van de bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank	279	
8. Bijdragen en subsidies:			b. overdracht van gerecupereerd goud	131	410
a. aan gemeenten en schoolbesturen in de kosten van onderwijs	274		5. Overige baten		195
b. aan gemeenten in de kosten van politie	68				4 859
c. overige bijdragen aan gemeenten	13				
d. aan sociale fondsen	102				
e. prijs subsidies	249				
f. overige bijdragen en subsidies	261				
	967				
9. Overige lasten	367	3 446			
III. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo ongunstig beïnvloeden			IV. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo gunstig beïnvloeden		
10. Kosten betreffende voorgaande jaren	72		6. Baten betreffende voorgaande jaren	44	
			7. a. nog niet onder de middelen verantwoord saldo der bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank per ultimo 1950	1 318	
			b. onder de baten (post 4a) verantwoorde overboekingen van de „tegenwaarderekening” waarvan het bedrag reeds als vordering op de balans 1949 voorkomt	279	1 039
			8. Hogere waardering van de op de balans 1949 voorkomende Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen		706
			9. Hogere raming van de over 1949 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen		906
			10. Lagere raming van de op de balans 1949 opgenomen verplichtingen inzake oorlogsschade		213
			11. Diverse mutaties		128
					3 036
Saldo II—I	1 413	72			
Saldo IV—III	2 964				
Totaal voordelig saldo		4 377			
		7 895			7 895

VI. De kasontwikkeling van het Rijk

De ondergetekende heeft bij verschillende gelegenheden naar voren gebracht, dat de Rijksbegroting niet in alle opzichten toereikend is om een volledig inzicht te geven in de ontwikkeling van de ontvangsten en uitgaven van de centrale overheid in een bepaald kalenderjaar.

In de eerste plaats kunnen begrotings- en realisatiecijfers ten opzichte van elkaar afwijkingen vertonen. Het beeld van de realisatie wordt uiteindelijk gegeven door de rekening, doch deze komt nood-

zakelijkerwijze eerst na een aanzienlijk tijdsverloop ter beschikking. In de kasontwikkeling per kalenderjaar geven de rekeningcijfers echter evenmin een juist inzicht.

In belangrijke mate hangt dit samen met het in Nederland vigerende begrotingssysteem, waarbij uitgaven en middelen niet alleen in het met het dienstjaar samenvallende kalenderjaar doch ook in het daaropvolgende kalenderjaar ten laste resp. ten gunste van de begroting van dat dienstjaar kunnen worden gebracht. Daarnaast kan het voorkomen dat het tijdstip van boekingen van uitgaven en middelen belangrijk afwijkt van dat van de desbetreffende betalingen resp. ontvangsten. Tenslotte vinden tot belangrijke bedragen betalingen aan en door 's Rijks schatkist plaats, welke in het geheel niet in de begroting tot uiting komen. Als zodanig mogen worden genoemd de mutaties in de vlottende schuld en het opnemen van langlopende leningen; zoals bekend paraïsseren slechts de aflossingen op de gevestigde schuld op de Rijksbegroting.

Een inzicht in de feitelijke kasontwikkeling van het Rijk acht de ondergetekende niettemin van groot belang, niet alleen ter beoordeling van de positie van de overheidshuishouding zelve, maar ook wanneer men deze wil zien tegen de achtergrond van de algehele monetaire ontwikkeling. Ook in andere landen wordt de behoefte aan gegevens van deze aard in toenemende mate gevoeld. Zo worden b.v. in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië periodiek overzichten van de recente ontwikkeling van inkomsten en uitgaven van de schatkist gepubliceerd.

Op grond van deze overwegingen kwam het de ondergetekende gewenst voor, in deze Nota een overzicht op te nemen betreffende de kasmutaties van het Rijk in het jongste verleden. Dit overzicht, hetwelk is vervat in de hiernavolgende tabel, bestrijkt de periode van begin 1949 tot medio 1951.

Overzicht van de kasmutaties van het Rijk
(in miljoenen guldens)

Ontvangsten	1949	1950			1951 1e half- jaar *)	Uitgaven	1949	1950			1951 1e half- jaar *)
		1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal				1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal	
Berekening kastekort resp. kasoverschot											
1. Ontvangsten in geld uit belastingen	3 541	1 891	2 159	4 050	2 291	3. Betalingen ten laste van de begrotingen (voor zover niet genoemd onder 4), excl. schuldaflossing . .	3 850	2 073	2 592	4 665	2 330
2. Overige begrotingsontvangsten excl. overboekingen van de local-currency-rekening	549	388	664	1 052	287	4. Betalingen op grond van crediet-verstrekkingsaan Indonesië . .	447	8	4	12	142
	4 090	2 279	2 823	5 102	2 578		4 297	2 081	2 596	4 677	2 472
Kastekort	207	—	—	—	—	Kasoverschot	—	198	227	425	106
	4 297	2 279	2 823	5 102	2 578		4 297	2 279	2 823	5 102	2 578
Overige kasmutaties											
Kasoverschot	—	198	227	425	106	Kastekort	207	—	—	—	—
5. Netto opnemings van langlopende binnenlandse staatsschuld	292	241	86	327	164	12. Netto aflossing van schatkistpapier en daggeldleningen	—	690	651	1 341	542
6. Netto plaatsing van schatkistpapier	127	—	—	—	—	13. Netto aflossing van buitenlandse staatsschuld	—	—	131	58	52
7. Netto opnemings van buitenlandse staatsschuld	198	73	—	—	—	14. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen	154	8	33	41	4
8. Overboekingen van de local-currency-rekening	240	275	308	583	102	15. Saldo mutaties in rekeningen-courant	124	215	117	332	79
9. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 . .	—	—	66	—	—	16. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 . . .	289	164	—	98	—
10. Diverse posten	45	64	127	191	181	17. Toeneming gezamenlijke kaste-goeden van het Rijk	128	—	—	—	—
11. Vermindering gezamenlijke kaste-goeden van het Rijk	—	226	118	344	124						
	902	1077	932	1 870	677		902	1 077	932	1 870	677

Ter toelichting op dit overzicht moge het volgende worden opgemerkt. ¹⁾

Ten aanzien van de kasmutaties kunnen in principe een drietal categorieën worden onderscheiden, t.w. de ontvangsten en uitgaven ten gunste resp. ten laste van de begrotingen, de schuldmutaties en

*1) Voorlopige cijfers.

¹⁾ Voor een nadere toelichting, met name ten aanzien van de betekenis van een aantal der afzonderlijke posten, zij verwezen naar bijlage I van deze Nota.

de mutaties in de kastegoeden. Tussen deze drie categorieën bestaat een nauwe samenhang in die voege, dat het saldo van de begrotingsontvangsten en -uitgaven, tezamen met het saldo der schuldmutaties leiden tot een dienovereenkomstige toeneming of afnemning van de gezamenlijke kastegoeden.

Het is deze samenhang, welke in het bijgaande overzicht zoveel mogelijk tot uitdrukking is gebracht: de verschillende categorieën van posten zijn daarin in een sluitend systeem gegroepeerd.

De verschillende posten zijn in twee hoofdgroepen onderverdeeld. De posten 1 t/m 4 omvatten de ontvangsten en uitgaven ten gunste resp. ten laste van de begrotingen met uitzondering van de ontvangsten uit hoofde van overboekingen van de local-currency-rekening en de uitgaven voor schuldaflissing. Aan de hand van deze gegevens kan een inzicht worden verkregen van de realisatie van het begrotingsbeleid op kasbasis. Zij geven een beeld van de kasontwikkeling van het Rijk in engere zin en monden uit in een voor- of nadelig saldo, dat als kasoverschot resp. kastekort kan worden aangeduid.

De posten 5 t/m 17, gegroepeerd onder de overige kasmutaties, geven aan hoe een eventueel kastekort is gedekt resp. een kasoverschot een bestemming heeft gevonden. Zij omvatten in het algemeen de mutaties in de diverse vormen van schuld (met uitzondering van post 8, de overboekingen van de local-currency-rekening, welke een bijzonder karakter draagt) en de uiteindelijke vermeerderingen resp. verminderingen in de gezamenlijke kastegoeden (posten 11 en 17).

Ten aanzien van het uit deze cijfers sprekende beeld moge het volgende worden opgemerkt. Wat de kasmutaties op grond van de begrotingen betreft, blijkt uit het bovenste deel van de opstelling, dat in 1949 de betalingen de ontvangsten hebben overtroffen, m.n. als gevolg van de aanzienlijke uitgaven uit hoofde van credietverstrekking aan Indonesië. In dat jaar resulteerde een kastekort van f 207 miljoen. In 1950 is evenwel aanzienlijk meer ontvangen dan uitgegeven zodat een kasoverschot tot stand kwam van f 425 miljoen. Een zelfde ontwikkeling heeft zich in het eerste halfjaar van 1951 voltrokken, zij het, dat het kasoverschot toen geringer was dan in de overeenkomstige periode van 1950.

Uit de onder de rubriek „overige kasmutaties“ opgenomen bedragen blijkt, dat behalve de begrotingsontvangsten en -uitgaven ook een aantal andere factoren een zeer belangrijke invloed uitoefenen op de kaspositie van het Rijk. Met name zij in dit verband gewezen op de post „netto aflissing van schatkistpapier en daggeldleningen“, welke in 1950 f 1341 miljoen en in het eerste halfjaar 1951 f 542 miljoen beliep en dus het in die zelfde perioden bereikte kasoverschot verre overtrof. Het is met name deze omstandigheid geweest, welke tot een voortdurende daling van de kastegoeden, in het bijzonder van het saldo van 's Rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank, aanleiding heeft gegeven.

Uit de in vorenstaand overzicht verstrekte gegevens kunnen niet zonder meer conclusies worden getrokken ten aanzien van de vraag in hoeverre de financiering van het Rijk tot geldcreatie resp. geldvernietiging aanleiding heeft gegeven. Dit geldt zowel ten aanzien van de berekening van het kastekort resp. kasoverschot als ten aanzien van de overige mutaties. In de eerste plaats zijn in de ontvangsten en betalingen posten met een bijzonder karakter begrepen, welke op zichzelf geen aanleiding hebben gegeven tot mutaties in de binnenlandse geldhoeveelheid (b.v. de verrekeningen van voor- en nadelige devaluatieverschillen met en de verkoop van gerecupereerd goud aan de Nederlandsche Bank). Hetzelfde is het geval met inschrijving op beleggings- en investeringscertificaten en betaling van belastingen met geblokkeerd geld. Voorts zijn onder de overige mutaties belangrijke bedragen begrepen, welke de schuldpositie ten opzichte van geldscheppende instellingen betreffen: aflissing van schatkistpapier b.v. aan deze instellingen leidt op zichzelf niet tot een verandering in de geldhoeveelheid. Dit geldt evenzeer voor de overboekingen van de local-currency-rekening naar de vrije rekening van 's Rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank. Ook de posten 9 en 16 hebben in dit verband geen betekenis.

Dat het kasoverschot resp. kastekort niet identiek is met de geldvernietiging resp. geldschepping ten behoeve van het Rijk wordt duidelijk indien men bedenkt, dat ondanks het feit, dat de kasmutaties op grond van de begrotingen zowel in 1950 als in de eerste helft van 1951 tot overschotten hebben geleid, de Rijksfinanciering in de ruimste zin toch een vergroting van de geldhoeveelheid ten gevolge heeft gehad: volgens berekeningen van de Nederlandsche Bank heeft de geldcreatie langs deze weg in 1949, 1950 en het eerste halfjaar van 1951 resp. f 62, f 287 en f 394 miljoen bedragen. Afgezien van de bovengenoemde correcties, die de begrotingsontvangsten en -uitgaven in dit licht bezien zouden behoeven, is dit vooral een gevolg van de mutaties, welke in het tweede deel van het overzicht zijn samengevat. Met name

de aflossing van schatkistpapier in handen van anderen dan de geldscheppende instellingen is in dit verband van belang geweest.

VII. Overzicht van de Nationale Schuld

In bijlage J (onderdeel *a*) van deze Nota wordt evenals zulks vorig jaar geschiedde een overzicht van de ontwikkeling der Staatsschuld gegeven, welk overzicht thans tot 30 Juni 1951 is vervolgd.

In de hiernavolgende tabel wordt de stand van de Nationale Schuld per ultimo Juni 1951 vergeleken met de overeenkomstige cijfers per 30 Juni 1950. Uit deze vergelijking blijkt, dat de totale Staatsschuld van medio 1950 tot medio 1951 met f 1711 miljoen is afgenomen.

Overzicht van de omvang van de Nationale Schuld (in miljoenen guldens)

	30 Juni '50	30 Juni '51
Gevestigde binnenlandse schuld	8 359	8 646
Schuld bij de Nederlandsche Bank	—	13
Schatkistpapier in omloop	6 380	4 903
Schatkistpapier afgegeven aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947, inzake de overgang op de Staat van haar in Rijksmarken luidende bezittingen	1 350	1 500
Daggeldleningen	—	53
Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	317	135
Schuld in rekening-courant aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	1 077	1 221
Muntbiljetten in omloop	138	137
Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	152	183
Schuld in rekening-courant aan de Nederlandse Antillen	14	2
Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de reeds genoemde overeenkomst van 26 Februari 1947	1 500	1 500
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	3 964	3 409
Totaal binnenlandse schuld	23 251	21 702
Gevestigde buitenlandse schuld	3 053	3 026
Vlottende buitenlandse schuld	400	265
Totaal buitenlandse schuld	3 453	3 291
Totaal-Generaal	26 704	24 993

Blijkens bovenstaande opstelling is de gevestigde binnenlandse schuld tijdens de periode 30 Juni 1950—30 Juni 1951 toegenomen met 287 miljoen. In deze periode vonden de volgende consolidaties plaats.

Met de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw is in 1950 een onderhandse Staatslening afgesloten, groot f 25 miljoen. De voorwaarden dezer lening zijn gelijk aan die der 3½ % onderhandse lening 1949.

In 1951 vond de publieke uitgifte plaats van de 3½ % Nederlandse Staatslening 1951, ten bedrage van f 200 miljoen. Deze lening heeft een looptijd van ten hoogste 25 jaren, gerekend van 1 April 1951. De aflossing ervan zal gedurende de jaren 1952 t/m 1956 2 % per jaar, gedurende de jaren 1957 t/m 1961 3 % per jaar, gedurende de jaren 1962 t/m 1966 4 % per jaar, gedurende de jaren 1967 t/m 1971 5 % per jaar en gedurende de jaren 1972 t/m 1976 6 % per jaar bedragen. Versterkte of algehele aflossing is voorbehouden. In deze lening is voor een bedrag van f 144 miljoen deelgenomen ten laste van de rekening: „Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening”.

Naast de uitgifte van bovengenoemde leningen is aan 3 % Investeringscertificaten en 3½ % Beleggingscertificaten geplaatst een bedrag van f 104,5 miljoen. In bijlage J (onderdeel *b*) van deze Nota wordt van laatstgenoemde schuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering, een overzicht gegeven.

Voorts bestond in de eerst helft van dit jaar de gelegenheid gelden, bestemd voor de voldoening van aanslagen in de vermogens-, inkomsten- en vennootschapsbelasting, rentegevend te beleggen in 2½ %

Belastingcertificaten. Deze certificaten kunnen van 1 Januari 1952 af ter voldoening van zulke aanslagen a pari in betaling worden gegeven. Het bedrag, dat op 1 Februari 1971 alsnog zal uitstaan is per die datum a pari aflosbaar. Geplaatst werd in totaal f 169,9 miljoen.

Tegenover de voormelde toeneming van de binnenlandse gevestigde schuld staat een schuldverminderende werking door de verplichte delging, alsmede door het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen. In de beschouwde periode is de gevestigde schuld uit hoofde van voormelde factoren afgenomen met f 206,6 miljoen waaronder f 96,3 miljoen door verplichte delging. Daarnaast is voor f 5,8 miljoen aflossing gevraagd door in hun recht erkende eigenaren van Staatsobligaties, die krachtens uitspraak van de Raad voor het Rechtsherstel, op grond van het Besluit herstel rechtsverkeer, alsnog het keuzerecht mochten uitoefenen, in 1947 en 1948 toegekend aan de houders van schuldbewijzen der in die jaren geconverteerde Staatsleningen.

Het bedrag aan schatkistpapier in omloop is, mede in verband met voormelde consolidaties, met f 1477 miljoen teruggelopen.

Het schatkistpapier, afgegeven aan de Nederlandsche Bank, ter zake van de overneming der rijksmarkenvordering van deze instelling door de Staat, is in voornoemd tijdvak per saldo toegenomen met f 150 miljoen. De grote betalingen omstreeks de jaarwisseling hebben namelijk gebruikmaking van artikel 11 van de overeenkomst van 26 Februari 1947 (overgang rijksmarkentegoed) tot een bedrag van f 300 miljoen noodzakelijk gemaakt. Van dit bedrag is evenwel in 1951 weder f 150 miljoen afgelost.

Ter voorziening in de kasbehoeften was op 30 Juni 1951 tot een totaal van f 53 miljoen aan daggeldleningen opgenomen.

De post betreffende vergoedingen wegens oorlogsschade is op grond van verrichte uitbetalingen en een herschatting der overblijvende verplichtingen f 555 miljoen lager gesteld.

Met betrekking tot de bedragen, vermeld wegens buitenlandse schuld, zij er allereerst de aandacht op gevestigd, dat de schuld aan de Europese Betalings Unie daarbij — als zijnde van monetaire aard — buiten beschouwing is gelaten.

De buitenlandse schuld is in de besproken periode afgenomen met f 162 miljoen en wel f 27 miljoen aan gevestigde schuld en f 135 miljoen aan vlottende schuld. Deze verlaging is veroorzaakt door de volgende factoren.

De koersstijging van de Canadese dollar van 3,465 tot 3,57 heeft de guldenstegetwaarde van de gevestigde buitenlandse schuld, in deze valuta luidende, doen stijgen, met f 12 miljoen. Daarnaast staat, dat krachtens de reeds lopende credietovereenkomsten in de afgelopen periode is opgenomen een bedrag van f 21 miljoen. Voorts wordt in het kader van het Europese Herstel Programma aan Nederland een lening groot U.S. \$ 4 miljoen met een tegenwaarde van f 15,2 miljoen, verstrekt door de Export-Import Bank te Washington, aan welke lening dezelfde voorwaarden verbonden zijn als aan de in 1948 afgesloten E.C.A.-lening. Daartegenover werd op de langlopende credieten afgelost een bedrag van f 75 miljoen.

Op kortlopende buitenlandse credieten is afgelost een bedrag van f 151 miljoen. Daartegenover staat dat uit hoofde van de reeds vroeger gesloten kortlopende credietovereenkomsten in voormelde periode is opgenomen f 1 miljoen. Een kortlopend crediet is afgesloten met enige Zweedse banken ten bedrage van Zw. Kr. 20 miljoen, met een tegenwaarde van f 15 miljoen. Laatstgenoemd crediet is te beschouwen als een gedeeltelijke verlenging van het kortlopende crediet afgesloten met enige Zweedse banken, oorspronkelijk groot Zw. Kr. 50 miljoen, waarvan het restant ten bedrage van Zw. Kr. 24 miljoen op 1 Augustus 1950 aflosbaar was.

In aansluiting aan het bovenstaande moge de ondergetekende hieronder een overzicht verstrekken van de verschillende consolidaties van binnenlandse vlottende schuld die in de jaren sinds de bevrijding hebben plaatsgevonden.

Consolidaties in het binnenland vanaf 1 Januari 1946
(in miljoenen guldens)

1946	3% Grootboekschuld 1946.	1 830,6	1 853,6
	3% N.W.S.	23,-	
1947	3-3½% 1947 I	2 742,5	
	3-3½% 1947 II	119,8	
	3% 8 lening 1947	64,4	
	Aflosbaarstelling wegens conversie . .	2 926,7	60,9
		2 865,8	

1948	2½ % N.W.S. (naastig Ned. Bank) . . .	40,—	
	3 % 8 lening 1947	181,7	
	3 % Investeringscertificaten	423,7	
	3 % per 1962-64	1 140,—	
	3½ % 1948	360,—	
	3½ % Beleggingscertificaten	14,2	
		2 159,6	
	Aflosbaarstelling wegens conversie . . .	1 225,5	
			934,1
1949	3½ % 1949	500,— ¹⁾	
	3 % 8 lening 1947	13,3	
	3 % Investeringscertificaten	301,5	
	3½ % Beleggingscertificaten	9,3	
			824,1
1950	3 % Investeringscertificaten	148,5	
	3½ % Beleggingscertificaten	11,1	
	3½ % 1950 I	200,—	
	3½ % 1950 II	430,— ²⁾	
	3½ % onderhandse lening 1950	25,— ³⁾	
			814,6
1951	3 % Investeringscertificaten	1,3	
	3½ % Beleggingscertificaten	0,1	
	3½ % 1951	200,— ⁴⁾	
	2½ % Belastingcertificaten	169,9	
	4 % 1951 ⁵⁾	305,5	
	4 % per 1976 ⁵⁾	16,9	
			693,7
	Totaal		5 181,—

¹⁾ Ten laste van voorinschrijfrekening.

²⁾ Ten laste van voorinschrijfrekening.

³⁾ Bedrijfspensioenfonds.

⁴⁾ Waarvan f 144 miljoen ten laste van voorinschrijfrekening.

⁵⁾ Na 30 Juni 1951.

Vooraf door het sluiten van de verschillende hierboven opgesomde consolidatieleningen is de verhouding van vlottende tot geconsolideerde schuld in het binnenland in de loop der jaren aanmerkelijk gunstiger geworden. Deze verhouding blijkt uit de hierna volgende staat, waarin als binnenlandse schuld is aangemerkt de totale binnenlandse schuld volgens de opstelling op bijlage J (onderdeel a) van deze nota na aftrek van de vergoedingen wegens geleden oorlogsschade en de boekschuld aan de Nederlandsche Bank, welke posten wegens het bijzondere karakter hier buiten beschouwing zijn gelaten.

	Binnenlandse schuld	Percentage gevestigde binnenlandse schuld	Percentage vlottende binnenlandse schuld
31 December 1939	4 219	74	26
31 December 1945	17 167	34	66
31 December 1946	16 847	43	57
31 December 1947	19 875	36	64
31 December 1948	18 694	39	61
31 December 1949	18 488	42	58
31 December 1950	17 138	49	51
30 Juni 1951	16 793	51	49

VIII. Bijzondere aspecten van het begrotingsbeleid

1. De zorg voor de efficiency in het Staatsapparaat

Het spreekt vanzelf, dat de aandacht voor een efficiënte functionering van het Staatsapparaat thans minder dan ooit mag verslappen.

In het kader der huidige Regeringspolitiek vragen een tweetal aspecten van de hierop gerichte activiteiten in het bijzonder de aandacht. In de eerste plaats zal gezorgd moeten worden, dat het Overheidsapparaat zelf zo veel mogelijk de toestand benadert, waarbij slechts zoveel arbeidskrachten en materiële middelen in beslag worden genomen als strikt noodzakelijk zijn om het Regeringsbeleid naar behoren te laten uitvoeren. Daarnaast zullen de in verband met de efficiency te nemen maatregelen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de verhoging der productiviteit.

1. Met het oog op de eerstgenoemde zijde van het efficiencyvraagstuk blijft de Regering nadrukkelijk doende door verbeteringen in de werkwijze en door gebruikmaking van moderne hulpmiddelen de personele en materiële kosten te verlagen, waar daartoe mogelijkheid blijkt te bestaan.

Een bijzonder beroep wordt daartoe gedaan op leiding en personeel. De Regering acht het immers tot de plicht der leidende functionarissen te behoren, hetzij zelf te zorgen voor een efficiënte werkwijze bij hun dienstonderdeel, hetzij deskundig advies terzake in te winnen. Aan de vorming dier functionarissen in dit opzicht wordt bijzondere aandacht besteed. Voorts is door toepassing, o.a. in de belastingdienst, van de beginselen van de bedrijfskadertraining het mogelijk gebleken aan de hoofden van dienst een instrument te geven voor verbetering van werkmethoden.

Ook het personeel kan ten deze een bijdrage leveren. Daar waar mogelijke verbeteringen aan de aandacht van de leiding zouden ontsnappen, zal meermalen een opmerking van de zijde van het personeel zelf haar nut kunnen afwerpen. Door het creëren van bevoegde beoordelingsinstanties kan bovendien in gevallen, die daarvoor in aanmerking komen, er voor gezorgd worden, dat van erkentelijkheid jegens de zich actief betonende personeelsleden blijke. Door de Belastingdienst is reeds de mogelijkheid geopend, dat de ambtenaren van die dienst individueel hun denkbeelden over efficiency rechtstreeks ter kennis van de centrale leiding brengen.

Bij dezelfde dienst is verder nog getracht door het houden van bijeenkomsten van het middelbaar kader (chefs de bureau e.d.) deze functionarissen te betrekken in het overleg inzake de organisatieproblemen en hun belangstelling hiervoor op te wekken.

Naast deze maatregelen, welke dus vooral de bedoeling hebben de functionarissen van de Staat meer efficiency-minded te maken, hebben ook voorzieningen, welke er rechtstreeks toe leiden, dat geen onnodige uitgaven worden gedaan, de voortdurende aandacht.

Reeds werd in het afgelopen jaar op basis van de sedert ingevoerde personeelstop elke aangevraagde uitbreiding van personeel door centrale instanties beoordeeld. Hiermede zal in de toekomst worden voortgegaan. Ook het efficiënte gebruik van de gebouwen van de Rijksdienst moet hier genoemd worden. Bij elke nieuwbouw, herbouw of verhuizing zal hierop de bijzondere aandacht worden gevestigd.

Voorts wordt beperking en doelmatige aanwending bevorderd van drukwerk en andere materialen, terwijl het gebruik van telegrammen in het buitenlands verkeer is ingekrompen door deskundig toezicht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Om een zo groot mogelijke zuinigheid te bereiken bij de aanschaffing en het gebruik van Rijksmotorvoertuigen zijn in de aanvang van 1951 bij beschikking van de Minister van Verkeer en Waterstaat en de ondergetekende nadere richtlijnen vastgesteld.

Het aantal personenauto's en motorrijwielen in gebruik bij de civiele Rijksdiensten is als volgt teruggebracht:

Per 1 Augustus	Personen- auto's	Motor- rijwielen
1946	5 351	6 415
1948	2 917	2 178
1950	1 881	1 843
1951	1 792	1 756

Daar het volgens uniforme maatstaven inrichten van financiële en andere administraties voorwaarde is voor de vergelijkbaarheid van de feitelijke bedrijfsvoering, welke op haar beurt weer een belangrijk hulpmiddel is bij het beoordelen van de doeltreffendheid van het beheer der onderscheidene Rijksdiensten, wordt zodanige inrichting sterk bevorderd.

Veel werkbesparing is bereikt door tijdige beschikbaarstelling van geëigende tabellen bij de verschillende procentuele verhogingen van de in het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1948 vastgestelde wedden, waardoor de berekening van de gewijzigde wedden, pensioengrondslagen, de spaar- en ziekenfondspremies, zowel voor de onderdelen van de Rijksdienst als voor verschillende door het Rijk gesubsidieerde instellingen en voor verschillende gemeentelijke instanties, ook voor ingewikkelde gevallen met een minimum aan arbeid konden worden uitgevoerd.

Tenslotte zij nog gememoreerd, dat uiteraard verschillende voorzieningen worden getroffen, welke op de efficiency van één bepaalde dienst betrekking hebben.

Als zodanig mogen hier worden genoemd de organisatieonderzoeken ten behoeve van:

het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:

Afdeling Boekhouding, vereenvoudiging administratie inkoop dienst-tijd

Afd. Vorming Buiten Schoolverband

het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid:
 Afdeling Comptabiliteit
 Afdeling Personeel (mechanisatie der personeelsdocumentatie)
 Stichting Landverhuizing Nederland
 Afdeling Sociale Bijstand

de Ministeries van Financiën, Sociale Zaken en Volksgezondheid
 en Binnenlandse Zaken:

Salarisbureaux

het Ministerie van Verkeer en Waterstaat:

Rijksdienst voor het Wegverkeer

Afdeling Bedrijfsadministratie Rijksluchtvaartschool

het Ministerie van Binnenlandse Zaken:

Rijkscentrale voor Mechanische Administratie

Afdeling Dienst Maatschappelijke Zorg (administratieve organisatie)

het Ministerie van Justitie:

Permanente Commissie voor de Administratie der Gerechten

Afdeling Gevangeniswezen

het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting:

Rijksgebouwendienst

het Ministerie van Buitenlandse Zaken:

Bureau voor Internationale Technische Hulp

2. Naast het bovenstaande, waarbij beperking van het beroep, dat de Overheid moet doen op onze personele en materiële hulpbronnen, het leidend beginsel is, dienen, zoals reeds werd opgemerkt, de efficiencyvoorzieningen ook te worden gezien uit een oogpunt van opvoering der productiviteit. Dit komt vooral tot uiting bij de velerlei contacten tussen Rijksoverheid en publiek, waaronder hier is te verstaan zowel het bedrijfsleven als individuele personen. Bij de intensiteit van deze contacten op velerlei terrein ligt hier voor de onderscheidene efficiency-organen van het Rijk een belangrijk arbeidsveld, waaraan bij voortdurende aandacht wordt geschonken.

Het zal duidelijk zijn, dat voor de hiervormelde behoeften ook gespecialiseerd personeel ter beschikking moet staan. Naast departementale Organisatie- en Efficiencybureaux, waarvan met name thans dat bij het Ministerie van Oorlog moet worden genoemd, functioneert daartoe ook het Centraal Bureau voor Organisatie van de Dienst der Rijksbegroting, dat zowel voor algemene als voor bijzondere organisatie-onderzoeken ten dienste staat van de gehele Rijksdienst.

2. *De in de begroting voor 1952 opgenomen uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid*

In bijlage F wordt een overzicht gegeven van de meerjarige werken welke in 1952 bij het Rijk in uitvoering zullen zijn. Beoogd wordt een inzicht te geven in de stand van zaken en in de verwachting welke ten aanzien van de voltooiing en kosten der projecten bestaat. Het overzicht is diernaast aangevuld met een kolom waarin de bedragen zijn opgenomen welke voor de onderscheidene werken nog ten laste van latere begrotingen dan die voor 1952 zullen zijn te nemen.

De noodzaak de werken welke zijn gericht op versterking van 's Lands militaire paraatheid bij voorrang te doen uitvoeren heeft, gezien de begrenzing der financiële mogelijkheden, geleid tot een verdere beperking van de investeringen in de civiele sector. Desondanks is het echter mogelijk gebleken de civiele werken waarvan de uitvoering reeds in 1951 of eerder een aanvang heeft genomen indien nodig in 1952 voort te zetten. Het betreft hier in hoofdzaak werken uit te voeren door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst en waterstaatswerken. Voor beide categorieën werd de noodzakelijke beperking voornamelijk gevonden door geen nieuwe plannen in het werkenprogramma op te nemen en door waar mogelijk de uitvoering der objecten enigszins te vertragen. Slechts in één geval — de aanleg van de Rijksweg Amsterdam—Utrecht — kan de voltooiing eerder worden gesteld dan in de Miljoenennota 1951 werd verwacht. Voor zover in het overzicht niettemin ten aanzien van enkele civiele werken het aanvangsjaar 1952 wordt vermeld, betreft dit posten waarvoor reeds op de begroting 1951 gelden waren geraamd doch waarvan de uitvoering der plannen inmiddels tot 1952 is uitgesteld.

De verdere uitbreiding van het leger vraagt belangrijke voorzieningen op bouwkundig terrein. Slechts voor een gering deel komt dit tot uitdrukking in de voor het Ministerie van Oorlog opgenomen meer-

jarenwerken, aangezien talrijke bouwkundige voorzieningen ten behoeve van het leger en de luchtmacht ten laste van één begrotingsjaar kunnen worden gebracht. Daarentegen weerspiegelt de opbouw van onze maritieme strijdkrachten zich duidelijk in de voor het Ministerie van Marine opgenomen gegevens. De uitvoering van het bestaande vlootplan vindt gestadig voortgang, zij het dat op enkele punten industriële moeilijkheden enige vertraging in de tijdstippen van oplevering dreigen te veroorzaken. De raming van de totale kosten vertoont ten opzichte van eerder opgenomen bedragen een belangrijke stijging. Thans is rekening gehouden met het prijs- en loonpeil per 1 Juni 1951.

Wat de cijfers in het algemeen betreft zij opgemerkt, dat voor 1951 en 1952 gecorrigeerde ramingen zijn opgenomen, waarin rekening is gehouden met de vermoedelijke overboekingen welke krachtens artikel 24 der Comptabiliteitswet zullen tot stand komen. Op deze wijze wordt een juister beeld gegeven van het te verwachten uitgavenbeloop dan vastligt in de begrotingscijfers.

3. *Het verband tussen de begroting en het bouwplan voor 1952*

Het bouwplan voor 1952, dat ingevolge artikel 15 van de Wederopbouwwet door de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting als bijlage van hoofdstuk IX A der Rijksbegroting aan de Staten-Generaal wordt toegezonden, geeft aan voor welke bedragen gedurende het komende kalenderjaar in verband met de beschikbare arbeidskrachten, geldmiddelen en materialen uitvoering zal kunnen worden gegeven aan werken op het gebied van waterbouw, spoorwegbouw, wegebouw, burgerlijke of utiliteitsbouw of op enig ander gebied van de bouwnijverheid met inbegrip van onderhouds-, herstel- en sloopwerken.

In totaal belopen de in het bouwplan 1952 uitgetrokken werken een bedrag van f 1236 miljoen. Hiervan komt rond f 360 miljoen voor rekening van het Rijk, rond f 275 miljoen voor rekening van de lagere publiekrechtelijke lichamen en rond f 600 miljoen voor rekening van particulieren. In dit bouwplan, dus ook bij het genoemd aandeel van het Rijk, zijn de bouwwerken voor rekening van de Departementen van Oorlog en van Marine buiten beschouwing gelaten.

Bij het bouwplan is een algemene toelichting overgelegd, waarin op het karakter en de wijze van samenstelling er van nader wordt ingegaan.

Van het voor rekening van het Rijk komende aandeel ad rond f 360 miljoen is een specificatie gegeven in de bij deze Nota behorende bijlage G.

Opgemerkt wordt nog, dat dit bedrag van f 360 miljoen niet geheel overeenstemt met het totaal voor de desbetreffende werken in de begroting geraamde bedragen. Op de begroting zijn de bedragen uitgetrokken, welke naar raming ingevolge de Comptabiliteitswet ten laste van de dienst 1952 zullen worden gebracht, terwijl het bouwplan, zoals reeds vermeld, de bedragen aangeeft waarvoor in het kalenderjaar 1952 vermoedelijk werken tot uitvoering zullen komen. Ten aanzien van de werken, uit te voeren door de Rijksgebouwendienst, doet zich zoals op een eerdere plaats van deze Nota reeds is medegedeeld, bovendien de complicatie voor, dat bij het ramen van de begrotingsbedragen nog geen rekening met het bouwplan kon worden gehouden, in verband waarmee een gedeelte van die begrotingsbedragen zal moeten worden geblokkeerd.

Ook is in deze Nota reeds eerder in het licht gesteld, dat onder de gegeven omstandigheden aan een beperking van de civiele bouw niet valt te ontkomen. Deze noodzaak tot beperking is bij de raming van het door het Rijk te financieren deel van het bouwprogramma van grote invloed geweest.

De beperking manifesteert zich eigenlijk in de gehele Rijkssector van het bouwplan, maar komt vooral tot uitdrukking bij de bedragen, uitgetrokken voor weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken en ten behoeve van de nieuwbouw door de Rijksgebouwendienst. Hierbij dient te worden bedacht, dat verscheidene werken zich thans in het stadium van uitvoering bevinden en stopzetting of aanmerkelijke vertraging er van zodanige nadelen met zich zou brengen, dat de Regering deze ook onder de huidige omstandigheden niet verantwoord acht. Vooral bij het ter hand nemen van nieuwe werken is echter een grote terughoudendheid betracht, waarvan de gevolgen in de komende jaren zich duidelijker zullen doen gevoelen dan wellicht uit de thans voorliggende cijfers blijkt. Bij het beschouwen van de in het bouwplan opgenomen bedragen moet voorts niet uit het oog worden verloren de aanzienlijke prijsstijging, welke in vergelijking met het vorige jaar heeft plaats gehad en waarmee thans is rekening gehouden.

Het vervult de Regering met grote zorg, dat in het kader van de investeringsbeperking de woningbouw niet ongemoeid kon worden gelaten. Met grote ernst is naar wegen gezocht om bij de beperkte beschikbare middelen nog een zo groot mogelijke bijdrage te kunnen

leveren in de leniging van de woningnood. Als Rijksaandeel in de financiering van het in het bouwplan voorziene woningbouwprogramma is een bedrag van f 125 miljoen opgenomen, ongeacht het daarnaast uitgetrokken bedrag van f 49 miljoen voor boerderijbouw. Voorts verdient in dit verband ook de post van f 15 miljoen op hoofdstuk VII B (Financiën) voor weg- en waterbouwkundige werken van lagere publiekrechtelijke lichamen de aandacht, waarvan een belangrijk deel is bestemd voor de uitvoering van gemeentelijke wederopbouwplannen en aldus indirect de woningbouw ten goede komt.

De Regering is er op bedacht, dat de voor woningbouw uit 's Rijks kas beschikbaar te stellen bedragen op zo efficiënt mogelijke wijze zullen worden gebruikt. Hierbij moet o.m. worden gedacht aan een verdere stimulering van de bouw van duplexwoningen en aan het bevorderen van het bouwen met Rijkspremie van het eenvoudige woningtype, dat thans als regel bij woningwetbouw wordt gekozen. Ook het verlenen van Rijksbijdragen in de kosten van woning-splitsing, waarmede in 1952 zal worden voortgegaan, verdient in dit verband vermelding.

4. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen

Bij een beschouwing van de financiële verhouding tussen het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen dient in de eerste plaats aandacht te worden geschonken aan de aandelen, die het Gemeentefonds en het Provinciefonds ontvangen in de opbrengst van een aantal Rijksbelastingen.

Het aan het Gemeentefonds toekomende aandeel in de opbrengst der Rijksbelastingen is gesteld op 10,3 %. Zoals in de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag der Tweede Kamer nopens het wetsontwerp tot verlenging van de geldigheidsduur der Noodvoorziening Gemeentefinanciën uitvoerig is uiteengezet, was het noodzakelijk het aanvankelijk voorgestelde percentage van 11,7 bij Nota van Wijziging te herzien. Dit houdt in de eerste plaats verband met de omstandigheid, dat het naar het oordeel der Regering niet juist zou zijn het Gemeentefonds te doen delen in de opbrengst der belastingverhogingen, welke nodig zijn geworden in verband met de militaire inspanning, terwijl voorts is gebleken, dat het aanvankelijk gedachte percentage van 11,7, afgezien nog van bedoelde belastingverhogingen, bij nadere berekening lager kon worden gesteld. Bij de bepaling van het thans aangehouden percentage van 10,3 is uitgegaan van de gedachte, dat een zeker accrès in de middelen van het fonds aanwezig moet blijven. Naar analogie van hetgeen bij de berekening van de 11,7 % is geschied, is dit accrès gesteld op ruim 10 % van het aandeel, dat het Gemeentefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen over 1952 zou moeten ontvangen om de opnieuw berekende totale behoeften van het fonds voor 1951 te dekken.

Bij de raming der uitkeringen uit het Gemeentefonds aan de gemeenten is met betrekking tot de algemene en bijzondere uitkeringen rekening gehouden met het thans geldende uitkeringspercentage, t.w. 135 % van de bedragen, welke bij het inwerkingtreden van de Noodvoorziening Gemeentefinanciën voor deze uitkeringen werden vastgesteld, terwijl voorts de post voor bijzondere uitkeringen met het oog op de mogelijkheid van herziening dezer uitkeringen met f 10 miljoen is verhoogd. Bij deze opzet overtreffen de inkomsten van het fonds de uitgaven met ruim f 43 miljoen, welk bedrag zal worden gereserveerd. De Regering is er zich van bewust, dat deze niet onbelangrijke reservering in het licht van de uiterst moeilijke financiële omstandigheden, waarin ons land momenteel verkeert, en de zware offers, die in verband daarmee moeten worden gebracht, enigszins bevreemdend aandoet. Niettemin heeft zij gemeend het voorstel tot deze reservering te moeten doen, aangezien zij zich op het standpunt stelt, dat de aan de Noodvoorziening Gemeentefinanciën ten grondslag liggende beginselen, bij verlenging van de geldigheidsduur dier voorziening, zoveel mogelijk onaangetast moeten worden gelaten.

Het aandeel van het Provinciefonds in de opbrengst der Rijksbelastingen is in afwijking van het bepaalde in artikel 126 duodevices der Provinciale Wet, gesteld op 0,62 %. De verlaging van 0,7 % tot 0,62 % heeft dezelfde oorzaken en houdt een overeenkomstige vermindering in als de verlaging van het aandeel voor het Gemeentefonds van 11,7 % tot 10,3 %. Een wetsontwerp tot wijziging van genoemd artikel der Provinciale Wet zal zo spoedig mogelijk bij de Staten-Generaal aanhangig worden gemaakt.

Behalve via het intermediair van het Gemeentefonds en het Provinciefonds ontvangen de lagere publiekrechtelijke lichamen ook rechtstreeks ten laste van de Rijksbegroting belangrijke bedragen uit de Schatkist. Voor 1952 is voor deze, voor het merendeel op wettelijke regelingen berustende uitkeringen een bedrag van f 333 miljoen uitgetrokken. In onderstaande tabel is hiervan een specificatie gegeven.

Bijdragen van het Rijk aan de lagere publiekrechtelijke lichamen
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Bedrag
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	
Rijksbijdragen voor	
a. Politie	71
b. Onderwijs	65
c. Sociale voorzieningen	31
d. Woningbouw	60
e. Waterstaatswerken	28
f. Herstel Oorlogsschade	55
g. Overige bijdragen	9
	319
Buitengewone Dienst II	
Voorschotten aan gemeenten ingevolge art. 56 der Woningwet	14
	333

Het voor politie uitgetrokken bedrag heeft voor het overgrote deel betrekking op de bijdrage, welke het Rijk aan de gemeenten uitkeert in de kosten der gemeentepolitie.

De uitkeringen voor onderwijs betreffen voor f 61,5 miljoen het lager onderwijs.

Onder de bedragen, die de gemeenten voor sociale voorzieningen uitkeren nemen de Rijksbijdragen in de uitkeringen ingevolge de overbruggingsregeling in de sociale bijstandsregeling een voornam plaats in.

Het op de Gewone Dienst voor woningbouw uitgetrokken bedrag is in hoofdzaak bestemd voor bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen.

De bijdragen voor waterstaatswerken hebben voor f 23,7 miljoen, betrekking op landwegen en voor f 4,3 miljoen op waterwegen.

In het achter „overige bijdragen” vermelde bedrag is f 7,9 miljoen begrepen voor bijdragen in de kosten der burgerlijke verdediging.

Zoals bekend is, worden momenteel door gemeenten en andere lagere publiekrechtelijke lichamen aanzienlijke moeilijkheden ondervonden bij de financiering van de door hen geëntameerde investeringen, waaronder naast andere urgente voorzieningen als bijvoorbeeld de investeringen in openbare nutsbedrijven, de gemeentelijke woningbouw op grond van de Woningwet een vooraanstaande plaats inneemt.

Deze moeilijkheden worden zowel ontmoet op de markt voor kort krediet, waarmee de voorfinanciering pleegt te worden gedekt, als op de kapitaalmarkt in engere zin, waar de langlopende leningen ter consolidatie van de vlootende schuld worden aangegaan. Meer en meer blijkt, dat de vraag naar korte en langlopende financieringsmiddelen door het hoge peil der investeringen in deze sector het aanbod van dergelijke middelen verre overtreft, zodat de investeringen niet langer tot hun volle omvang uit de voor belegging vrijkomende besparingen op het lopende inkomen van de gemeenschap kunnen worden gefinancierd. In een dergelijke situatie zou licht kunnen worden overgegaan tot een financiering uit geldschepping, hetgeen om monetaire redenen, zeker indien zoals thans de interne en externe monetaire toestand breideling van latente inflatoire tendenzen gebiedend eist, tot het uiterste dient te worden beperkt.

Dit betekent weer, dat onder de huidige omstandigheden ook in de sector der lagere publiekrechtelijke lichamen een beperking der investeringen de aangewezen weg is.

Niettemin heeft de ondergetekende uiteraard niet uit het oog verloren, dat de maatregelen, die het monetaire belang eist, niet zover mogen gaan, dat zij het vertrouwen van geldgevers in de boniteit van het gemeentekrediet in de waagschaal zouden stellen. Met zijn medewerking is dan ook een regeling tot stand gekomen, waarbij gemeenten die in acute moeilijkheden dreigen te komen door dat korte kredieten, aangegaan voor de financiering van werken die in het voorjaar van 1951 reeds onderhanden waren, worden opgezegd, ter voorziening in deze dringende moeilijkheden een krediet kunnen krijgen bij de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten, die op haar beurt ter beveiliging van haar liquiditeit in rekening courant een beroep kan doen op 's Rijks Schatkist.

Het spreekt vanzelf dat deze maatregel, wegens zijn ongunstig monetair aspect, slechts kan worden gerechtvaardigd door de noodzaak het gemeentekrediet gezond te houden. Dit brengt mede, dat van de gemeenten de uiterste inspanning wordt verwacht om te komen tot een financiering hunner kapitaalsuitgaven op lange termijn.

Met voldoening heeft de Regering kennis genomen van de lofwaardige inspanning, welke vele gemeenten zich op dit gebied reeds hebben getroost. Voorzover gemeenten hun pogingen, op deze wijze zelf in hun kapitaalbehoeften te voorzien, niet met succes bekroond zien, zal de Regering ook in de toekomst de hulp vanwege de Bank voor Nederlandsche Gemeenten niet beëindigd willen zien, alhoewel de hierbedoelde gemeenten zich dienen te realiseren, dat deze hulp noodgedwongen beperkt zal moeten blijven. Overigens heeft ook de Overheid tot het herstel van evenwicht tussen vraag en aanbod op kapitaal- en geldmarkt in de semi-publieke sector een bijdrage kunnen leveren door de bevordering van de verstrekking van langlopende leningen aan gemeenten.

Wat dit aangaat, heeft de ondergetekende ten behoeve van de gemeentelijke investeringen, in het bijzonder van de gemeentelijke woningbouw meermalen gelden uit de z.g. voorinschrijfrekening ten behoeve van gemeenten vrijgegeven. Voorts heeft hij onlangs bereikt, dat levensverzekeringmaatschappijen en pensioenfondsen over een tweejarige periode een bedrag van meer dan f 300 miljoen zullen lenen aan de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten, welke instelling deze gelden, verdeeld naar de dringendheid der behoeften, aan de gemeenten zal doorgeven in de eerste plaats ten behoeve van de consolidatie van voor woningbouw aangegane vlottende schuld en daarnaast voor gedeeltelijke financiering van nieuwe woningbouw. Hoezeer deze transactie de gemeenten een welkome grondslag moge bieden voor de hoog nodige consolidatie en de evenzeer nodige woningbouw, haar geldelijke omvang betekent, bezien tegenover de omvang der vlottende schulden en der woningbouwplannen tevens een waarschuwing, dat de financieringsmogelijkheden op lange termijn beperkt zijn. Het accent moet dus, het zij herhaald, blijven rusten op investeringsbeperking.

Gegeven deze noodzakelijkheid is op grond van vrijwillige samenwerking met de lagere publiekrechtelijke lichamen overgegaan tot de instelling der Investeringscommissie voor de lagere publiekrechtelijke lichamen. Deze commissie, die op 14 Juni 1951 werd geïnstalleerd en terstond haar werkzaamheden heeft aangevangen, heeft tot taak van advies te dienen over de toelaatbaarheid in het nationale belang van investeringen in deze sector, welke kapitaalsuitgaven van f 100 000 of meer medebrengen. Te dien einde worden plannen voor dergelijke investeringen door de zorg van Gedeputeerde Staten aan het oordeel van de commissie onderworpen.

In de betrekkelijk korte tijd, gedurende welke de commissie werkzaam is geweest, heeft zij reeds ten aanzien van een aantal haar voorgelegde plannen geadviseerd tot uitstel der uitvoering, aangezien deze plannen niet als zodanig urgent konden worden beschouwd dat daarvoor, gegeven de huidige kapitaalschaarste, vraag op de kapitaalmarkt zou mogen worden uitgeoefend.

5. De betekenis van de begroting voor het nationaal inkomen en het nationaal vermogen

De begroting geeft niet slechts een overzicht van de verschillende onderdelen van Staatszorg, maar kan ook een inzicht verschaffen in de betekenis van de huishouding van het Rijk voor de omvang, de verdeling en de besteding van het nationale inkomen. Te dien einde is echter een hergroepering van de begrotingsposten naar volkshuishoudelijke categorieën noodzakelijk, welke in bijlage E van deze Nota wordt opgenomen. Hierbij zij vooral de aandacht gevraagd voor de onderlinge verhoudingen der desbetreffende begrotingstotalen.

De ondergetekende moge aan de hand van genoemde tabellen de betekenis van het Rijk voor het nationale inkomen en het nationale vermogen als volgt toelichten.

Ter uitoefening van zijn functies heeft het Rijk een groot aantal arbeidskrachten in dienst. Vooral voor het onderwijs en het militaire apparaat zijn steeds stijgende personeelsuitgaven vereist; de desbetreffende loon- en salarissen belopen thans reeds ruim het dubbele van de personeelskosten van alle overige Staatsdiensten tezamen (zie Rekening I, bijlage E). De totale uitgaven voor lonen en salarissen vormen de bijdragen van het Rijk tot het nationale inkomen. Zij belopen f 1,2 miljard, dat is ongeveer 5,8 % van het nationale inkomen¹⁾.

Ter voorziening in de collectieve behoeften heeft het Rijk niet alleen arbeidskrachten, maar ook materialen nodig. De militaire aankopen hebben in deze wederom de grootste omvang (zie Rekeningen I en V, Bijlage E).

¹⁾ Het nationale inkomen of het nationale product tegen marktprijzen is hierbij geschat op f 20,5 miljard (schatting van het Centraal Plan Bureau).

In totaal worden de kosten van de collectieve behoeftenvoorziening (dat zijn dus de personeelskosten en de materiële uitgaven) voor het jaar 1952 geraamd op f 2.7 miljard, dat is 13,0 % van het nationale product, met name 3,6 % voor het burgerlijk apparaat, 7,1 % voor het militaire apparaat en 2,3 % voor het onderwijs.

Behalve voor de collectieve behoeftenvoorziening worden de inkomsten van het Rijk ook tot zeer belangrijke bedragen aangewend voor overdrachten aan anderen.

In de eerste plaats brengt de sociale functie van de Staat met zich mede, dat van Rijkswege belangrijke bedragen worden beschikbaar gesteld voor uitgaven ter voorziening in velerlei individuele behoeften in de consumptieve sfeer. De hiertoe strekkende uitgaven, ook wel inkomensoverdrachten genoemd worden in rekening III, bijlage E, nader gespecificeerd. Tot die inkomensoverdrachten worden, aangezien hier uitsluitend de begroting van het Rijk in ogenschouw wordt genomen, ook de bijdragen van het Rijk aan de lagere publiekrechtelijke lichamen gerekend.

Daarnaast wordt een zeer belangrijke post ten laste van de Rijksbegroting gevormd door de rente op de nationale schuld (zie Rekening II, bijlage E).

Tenslotte stelt het Rijk voor de financiering der investeringen aanzienlijke bedragen beschikbaar. Ten dele geschiedt zulks in de vorm van oorlogsschadevergoedingen, ten dele in de vorm van kapitaalsverstrekkingen (zie Rekeningen IV en VI, bijlage E).

De betekenis van deze verschillende overdrachten van het Rijk wordt duidelijk, wanneer men het totaal daarvan stelt tegenover de kosten van de collectieve behoeftenvoorziening in engere zin; deze totalen worden in de volgende tabel in miljarden guldens samengevat:

	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting
Lonen en salarissen	1,2	1,2
Materiële uitgaven	1,6	1,5
	2,8	2,7
Rente Nationale Schuld	0,5	0,5
Inkomensoverdrachten	1,2	1,0
Kapitaalbijdragen	1,4	1,0
	3,1	2,5

Met betrekking tot de betekenis van de begroting voor het nationale vermogen moge er de aandacht op worden gevestigd, dat de ontwerp-begroting voor 1952 een aanzienlijk exploitatie-overschot vertoont, waaronder wordt verstaan het verschil tussen de lopende inkomsten en de lopende uitgaven (de som van de saldi van de Rekeningen I, II en III, bijlage E). Dit overschot ten bedrage van f 0.8 miljard kan worden beschouwd als de besparingen van het Rijk. Het valt niet samen met het saldo van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds, met name omdat dit laatste saldo mede door de vermogensoverdrachten wordt bepaald.

Het exploitatie-overschot strekt om een aanzienlijk deel van de kapitaalbijdragen en van de investeringen van het Rijk te financieren. Onder deze kapitaalbijdragen zijn, zoals hiervoor opgemerkt, de oorlogsschadevergoedingen begrepen. Bij de behandeling van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden heeft de ondergetekende indertijd nadrukkelijk naar voren gebracht, dat hij slechts een financiering dezer uitgaven uit lopende inkomsten — hetgeen dus neerkomt op het kweken van een exploitatie-overschot — verantwoord acht. Bij het huidige tekort aan particuliere besparingen is, zoals elders in deze Nota is toegelicht, bovendien een overeenkomstige wijze van financiering van een deel van de overige kapitaalbijdragen en de door het Rijk te verrichten investeringen niet alleen gewenst doch ook noodzakelijk om een beroep op inflatoire middelen te voorkomen.

IX. Slotbeschouwing

De ondergetekende is zijn beschouwingen in deze Nota aangevangen met er op te wijzen, dat de Rijksbegroting 1952 moet worden gezien tegen de achtergrond van de moeilijke omstandigheden, waarin het Nederlandse volk thans verkeert.

Hij moge te dezer plaatse deze gedachte enigermate uitwerken en daarbij enkele opmerkingen maken over de plaats, welke de begroting en, meer in het algemeen, de Rijksfinanciën innemen in het instrumentarium, dat de Overheid ter beschikking staat om de beoogde doeleinden te verwezenlijken.

De Nederlandse bijdrage tot de versterking der militaire defensieve kracht van de westerse wereld eist zware offers. Ook indien ons land zich had mogen verheugen in een evenwichtige volkshuishouding, tot uiting komende in een sluitende betalingsbalans, zou de door deze bijdrage vereiste omschakeling van civiele naar militaire bestedingen voor alle lagen der bevolking voelbaar zijn geweest. Helaas kon dit evenwicht tot dusverre niet worden bereikt; integendeel heeft in de loop van 1950 het betalingsbalansprobleem ernstiger afmetingen aangenomen. De oorzaak hiervan was in belangrijke mate gelegen in externe factoren, welke hun oorsprong vonden in dezelfde politieke tegenstellingen, die ook tot de versterkte militaire krachtsinspanning hebben genoopt.

De extra lasten voor de defensie vereisen een beperking van de civiele bestedingen om ruimte te maken voor de militaire inspanning. De oplossing van het betalingsbalansprobleem dwingt evenzeer tot een vermindering der gezamenlijke civiele bestedingen. In wezen betekent het betalingsbalansvraagstuk immers niet anders, dan dat de nationale consumptie en investeringen tezamen nog steeds groter zijn dan de totale binnenlandse productie. Op grond van het voorgaande kan men het kernprobleem der Nederlandse economie onder de huidige omstandigheden aldus formuleren, dat de totale niet-militaire consumptie en investeringen tot een zodanig niveau zullen moeten worden teruggedrongen, dat zij, tezamen met de noodzakelijk geachte uitgaven voor de verdediging en de aflossing op buitenlandse schuld de nationale productie niet méér overtreffen dan de door het buitenland verstrekte hulp bedraagt.

Het accent ligt dus uitdrukkelijk bij de beperkingen. Dit neemt niet weg, dat herstel van het evenwicht mede wordt bevorderd en een gunstiger evenwichtsniveau wordt verkregen door een verdere opvoering van de productie en de productiviteit. Het stemt tot voldoening, dat de opwaartse trend, die de naoorlogse ontwikkeling dezer grootheden heeft gekenmerkt, zich tot in het jongste verleden heeft voortgezet, zij het dan ook dat die trend, wat de productiviteit betreft, in de laatste maanden in bepaalde bedrijfstakken is onderbroken. De industriële productie lag, volgens door het C.B.S. berekende indexcijfers, in het eerste halfjaar van 1951 ca 11 % hoger dan in de overeenkomstige periode van het vorig jaar, terwijl de arbeidsproductiviteit in het eerste kwartaal van 1951 die van de eerste maanden van 1950 overtrof met ruim 6 %. Echter mag niet worden verheeld, dat enige nadelige invloed van de vermindering der binnenlandse civiele bestedingen op de nationale productie onvermijdelijk zal zijn. De in het binnenland uitgeoefende koopkracht zal immers zonder zeer vergaand direct ingrijpen nimmer zo kunnen worden beperkt, dat uitsluitend de vraag naar buitenlandse producten vermindert. Ook het weder invoeren van importrestricties kan geen blijvende oplossing bieden. Deze maatregel zou namelijk leiden tot een voor de uitvoer nadelige overschakeling van de koopkracht van ingevoerde naar exporteerbare goederen, zomede aanleiding kunnen zijn tot tegenmaatregelen van het buitenland.

Tweeërlei wegen staan open om het hoofd te bieden aan de hier geschetste moeilijkheden, waarmede zekere sectoren van het bedrijfsleven zullen worden en ten dele thans reeds worden geconfronteerd. In de eerste plaats zal de wegvallende binnenlandse afzet ten dele kunnen worden vervangen door vergroting van de uitvoer. Meer nog dan tot dusverre zal het noodzakelijk zijn, door het opsporen en openen van nieuwe markten activiteit te ontplooien. De steun van een zo laag mogelijk prijs- en kostenniveau zal daarbij niet kunnen worden ontbeerd. In de tweede plaats zal de verschuiving van de vraag van civiele goederen naar die voor militaire doeleinden een overeenkomstige aanpassing aan de productiezijde kunnen bewerkstelligen. In daarvoor in aanmerking komende bedrijfstakken zullen ongetwijfeld vrijkomende productieve krachten rechtstreeks in de militaire inspanning kunnen worden ingeschakeld. Bij het verstrekken van Regeringsopdrachten aan de Nederlandse industrie wordt met dit facet reeds rekening gehouden. Elders zal deze omschakeling evenwel minder eenvoudig zijn; o.m. door omscholing zal hier een oplossing moeten worden gevonden.

Het Regeringsprogramma, dat thans in uitvoering is en, zoals uit het voorgaande is gebleken, zowel uit een oogpunt van militaire inspanning als uit dat van betalingsbalansevenwicht in de eerste plaats gericht moet zijn op beperking der civiele bestedingen op basis van een redelijke verdeling van lasten, effectueert zich in belangrijke mate via de Rijksbegroting.

In de eerste plaats moge in dit verband worden genoemd het rechtstreekse beroep van het Rijk op de beschikbare reële middelen, tot hetwelk een groot aantal begrotingsuitgaven aanleiding geeft. De noodzaak, in de civiele sector dit beroep thans tot het uiterste te beperken, heeft zijn neerslag gevonden in een groot aantal posten

der onderhavige begroting. O.m. is ten aanzien van door het Rijk te verrichten civiele investeringen, op het reeds lage niveau, een aantal verdere besnoeiingen toegepast. Te dezer zake moge worden verwezen naar hetgeen daaromtrent in de voorgaande hoofdstukken dezer Nota en in de Memorie van Toelichting op de afzonderlijke begrotingshoofdstukken is opgemerkt.

Behalve deze rechtstreekse invloed heeft de begroting vooral een indirect effect op de civiele consumptie en investeringen, met name op die van de particuliere sector. Enerzijds immers verhindert de belastingheffing, dat de bestedingsmogelijkheden van het inkomen volledig door de contribuabelen kunnen worden benut, terwijl anderzijds de Staat die mogelijkheden door inkomens- en vermogensoverdrachten uitbreidt. Het is o.m. langs deze weg dat gestreefd wordt, een zo redelijk mogelijke verdeling der door de tijdsomstandigheden opgelegde lasten te bewerkstelligen. Belangrijke elementen van het Regeringsprogramma liggen dan ook in dit vlak. Gewezen zij op de onlangs van kracht geworden belastingverhogingen, welke tezamen een bedrag van ca f 245 miljoen aan de particuliere sector onttrekken en, al naar hun aard, een beperking van investeringen en (of) verbruik tengevolge zullen hebben. Ook de in Maart jl. ten uitvoer gelde vermindering der subsidies, waarvan zich in de begroting 1952 het effect voor een geheel jaar weerspiegelt, verdient in dit verband vermelding; door deze maatregel wordt de verruiming der bestedingsmogelijkheden, die door het verlenen van deze subsidies aanvankelijk was geschapen, ten dele weer te niet gedaan. Tenslotte is ook ten aanzien van de overige inkomens- en vermogensoverdrachten, binnen de grenzen door wettelijke regelingen en eisen van rechtvaardige lastenverdeling gesteld, met de door de tijdsomstandigheden voorgeschreven noodzaak tot uiterste beperking rekening gehouden.

De bovenomschreven Regeringsmaatregelen vinden hun weerslag in het algemene beeld van de begroting 1952, zoals zij bij deze aan de Staten-Generaal wordt aangeboden. Voor de eerste maal sedert de bevrijding kon worden bereikt, dat de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds tezamen een overschot van betekenis vertonen, nl. van f 304 miljoen. Inclusief het saldo van de kapitaaldienst ad f 571 miljoen is daarmee voor de gehele dienst een nadelig saldo ontstaan ten bedrage van f 267 miljoen. De orde van grootte van dit bedrag is zodanig, dat dekking van het saldo met niet in de raming opgenomen belastingbaten uit inhaal van achterstand en voor het overige met provenuen van leningen verzekerd lijkt. Aansluitende bij de bovenontwikkelde gedachten-gang kan men op grond van de begroting dus concluderen, dat naar verwachting voor het dienstjaar 1952 de via de begroting lopende uitgaven, zowel de rechtstreekse militaire en civiele bestedingen als de overdrachten die leiden tot bestedingen door anderen dan het Rijk, geheel zullen worden gecompenseerd door de bestedingsbeperkingen, die via belastingopbrengsten, andere inkomsten en leningprovenuen tot stand zullen worden gebracht. M.a.w. van de begroting gaat geen tendentie uit tot vergroting van consumptie en investeringen boven het niveau dat door nationale productie en nationaal inkomen als grens van het toelaatbare wordt gesteld.

De betekenis van het feit, dat de Rijksbegroting, de Buitengewone Dienst II buiten beschouwing gelaten, een aanzienlijk overschot vertoont, waardoor middelen beschikbaar komen ter financiering van kapitaalsuitgaven, is in deze Nota reeds eerder in het licht gesteld. Te dezer plaatse moge de ondergetekende daaromtrent nog het volgende opmerken. In de eerste plaats is de genoemde financieringswijze der kapitaalsuitgaven in hoge mate gewenst aangezien een zeer belangrijk deel dezer uitgaven militaire investeringen betreft. Deze investeringen dragen in wezen een improductief karakter hetgeen medebrengt, dat financiering uit lopende inkomsten verre de voorkeur verdient boven het aangaan van leningen. Aldus wordt vermeden, dat de Staatsschuld een belangrijke stijging zou ondergaan. Hoewel de totale Staatsschuld de laatste jaren in niet onaanzienlijke mate is verminderd, betekent zij nog steeds een grote last voor de Staatshuishouding en is zij een van de voornaamste oorzaken van het hoge begrotingsniveau. Slechts door het aangaan van omvangrijke bedragen aan nieuwe leningen te vermijden, zal geleidelijk een beperking van de druk van de Staatsschuld kunnen worden bereikt.

Voorts tonen de huidige spanningen op de kapitaalmarkt duidelijk aan, dat een beroep van het Rijk op nieuw gevormde particuliere besparingen in de orde van grootte van het saldo van de kapitaaldienst onvermijdelijk zou leiden tot een ontwrichting dier markt. Ook zonder een omvangrijk beroep van het Rijk kan de situatie reeds als moeilijk worden gekenschetst. Ten einde te voorkomen, dat een beroep op inflatoire middelen zou moeten worden gedaan en aldus het voor een verbetering van de betalingsbalans noodzakelijke evenwicht in de Rijksfinanciën verloren zou gaan, dienen dan ook de kapitaalsuitgaven

van de Staat althans ten dele uit lopende inkomsten te worden gefinancierd, m.a.w. de eigen besparingen te worden opgevoerd.

Hiermede kan worden bereikt, dat de overige, m.n. de particuliere besparingen zoveel mogelijk beschikbaar blijven voor de financiering van andere noodzakelijk te achten investeringen.

De genoemde spanningen op de kapitaalmarkt, o.m. tot uiting komende in de stijging van de rentestand in het jongste verleden, vloeien in wezen voort uit een discrepantie tussen financieringsbehoeften en aanbod van nieuw gevormde binnenlandse besparingen. Dat zij thans veel duidelijker aan het licht treden dan in de afgelopen jaren toen deze onevenwichtigheid der naoorlogse Nederlandse economie evenzeer aanwezig was, is toe te schrijven aan een complex van factoren.

In de eerste plaats was het tot dusverre mogelijk, investeringen tot belangrijke bedragen te financieren uit in geldvorm aanwezige liquide reserves, welke hetzij rechtstreeks ter beschikking stonden dan wel door derden beschikbaar werden gesteld. Aangenomen mag worden dat o.m. de versterkte voorraadvorming in de afgelopen anderhalf jaar, behalve met bankcredieten, in belangrijke mate met deze middelen is gefinancierd. Het gebruik, dat aldus van deze liquide reserves is gemaakt, heeft uiteraard hun geleidelijke intering tot gevolg gehad. Daartoe heeft mede bijgedragen de inhaal van de achterstand in de belastingheffing zomede de betaling der bijzondere heffingen, voor zover de aanslagen met deze liquiditeiten werden voldaan. Tenslotte heeft ook het gestegen productie- en prijsniveau tot een beroep op de reserves genoopt, waardoor deze ten dele in de actieve circulatie zijn opgenomen.

Een tweede factor, welke in de afgelopen jaren tot verruiming van de kapitaalmarkt heeft bijgedragen, is de liquidatie van de buitenlandse activa. De guldenstegenwaarde daarvan kwam voor financiering van investeringen beschikbaar, waardoor dus uiteindelijk het tekort aan nieuwe binnenlandse besparingen door besparingen van het buitenland werden aangevuld. Thans vindt zodanige liquidatie niet dan wel nog slechts op zeer beperkte schaal plaats.

Ook de van het buitenland ontvangen leningen en schenkingen hebben, voor zover de guldenstegenwaarde in het verkeer is gebracht, meegeholpen het écart tussen binnenlandse besparingen en investeringen te overbruggen.

Tenslotte moet in dit verband nog het ten einde lopen der deblokkeringen worden genoemd. Ook hierdoor is een in het verleden vloeiende in wezen inflatoire financieringsbron niet langer beschikbaar.

Zoals opgemerkt levert de Rijksbegroting 1952 een belangrijke bijdrage tot overbrugging van het écart tussen investeringen en nationale besparingen. Daarnaast eist het streven naar evenwicht, dat ook de andere sectoren met de omvang hunner investeringen blijven binnen de grenzen der beschikbaar komende besparingen. Zo zal ook bij de kapitaalsuitgaven der lagere publiekrechtelijke lichamen de norm moeten worden gesteld, dat deze kunnen worden gefinancierd met middelen, welke op de kapitaalmarkt worden gevonden. Het aanleggen van die norm zal onvermijdelijk leiden tot een verlaging van het niveau der investeringen dezer lichamen; o.m. zal de omvang der door de gemeenten gefinancierde woningbouw er in ongunstige zin door worden beïnvloed.

De hierboven geformuleerde eis betekent in wezen, dat inflatoire financiering dient te worden vermeden. Zoals kon worden geconstateerd, hebben een aantal in het verleden werkzame inflatoire krachten inmiddels aan betekenis ingeboet. Dit betekent evenwel nog niet, dat de huidige monetaire toestand geen potentiële gevaren in zich draagt.

In de eerste plaats verdient de ontwikkeling der bankcredieten nauwlettende aandacht. Een toeneming dezer credieten boven hetgeen in verband met de stijging van de productie verantwoord is, dient met kracht te worden tegengegaan.

Voorts bestaat nog steeds, zij het in veel geringer mate dan in het begin van het jaar, het gevaar van het interen op diverse soorten van liquiditeiten. Gewezen zij op de mogelijkheid van een tendentie tot verdere verkleining der noodzakelijk geachte kasvoorraden. De huidige liquiditeitsmoeilijkheden in sommige sectoren vormen evenwel een aanwijzing, dat deze factor relatief nog slechts van geringe betekenis kan zijn. Daarnaast dient in dit verband het activeren van termijn-deposito's te worden genoemd, zomede het opvragen van saldi bij de spaarbanken voor het verrichten van aankopen. Tenslotte — en deze factor heeft met name in het jongste verleden een zekere rol gespeeld — kan door de particuliere sector voor liquiditeitsdoeleinden aangehouden kortlopend Overheidspapier worden afgestoten ten einde de aldus verkregen middelen voor bestedingsdoeleinden aan te wenden. Ook te dezen aanzien kan evenwel worden gesteld, dat de daarmee gemoeide bedragen niet meer van grote betekenis kunnen zijn.

Onmiddellijk moet hieraan worden toegevoegd, dat de genoemde mogelijkheden geen specifieke kenmerken zijn van de huidige monetaire toestand.

Zij zullen steeds in latente vorm aanwezig zijn. Gezien evenwel de relatief geringe omvang der goud- en der deviezenreserves dragen de gevolgen, welke een eventuele verderegaande intoring op de diverse vormen van liquiditeiten zou hebben, thans een ernstiger karakter.

Hoe in de naaste toekomst de feitelijke ontwikkeling in deze zal zijn, vermag de ondergetekende niet te voorspellen. Veel hangt af van internationale politieke factoren en vooral van de feitelijke en de verwachte prijsbewegingen op de wereldmarkten. Daarbij is ongetwijfeld van betekenis, dat in het algemeen het publiek, en ook het bedrijfsleven, thans sneller en krachtiger reageren op ontwikkelingen op dit gebied dan in vroegere decennia het geval was. Het mag dan ook als een gelukkige omstandigheid worden beschouwd, dat in de internationale prijsontwikkeling een zekere mate van stabilisatie is ingetreden. Indien deze toestand gehandhaafd zou blijven, zullen naar het oordeel van de ondergetekende de van die zijde dreigende gevaren niet groot zijn.

Dit neemt niet weg, dat de mogelijkheid van een ongunstige ontwikkeling niet uit het oog mag worden verloren. Het is van betekenis zich daarbij te realiseren, dat de mate, waarin van de hier genoemde inflatoire financieringsmiddelen gebruik wordt gemaakt, zich momenteel onttrekt aan de directe beïnvloeding door de Overheid; in een aantal gevallen, zoals bij het liquideren van schatkistpapier en het opvragen van spaarsaldi, worden deze middelen zonder meer aan de schatkist onttrokken. Dit betekent, dat een onverhoopt ongunstige ontwikkeling uiteindelijk slechts zou kunnen worden opgevangen door het treffen van compenserende maatregelen op ander terrein. Het is ook met het oog hierop, dat a priori een stringent begrotingsbeleid is vereist.

In het voorgaande heeft de ondergetekende uiteengezet, dat hij de indiening van de begroting 1952 ziet als een belangrijke stap op de weg, die moet worden afgelegd om te geraken tot een oplossing van de huidige economische moeilijkheden. Hij wil evenwel ook te dezer plaatse onderstrepen, dat in verschillende opzichten onzekerheden blijven bestaan. Een verdere achteruitgang van de ruilvoet, het onder vinden van afzetmoeilijkheden bij de export en dergelijke onvoorziene factoren kunnen nieuwe problemen opwerpen. Ook de ontwikkeling van inflatoire krachten in het binnenland is, zoals hiervoor is toegelicht, niet in alle onderdelen en onmiddellijk beheersbaar. De consequentie, die uit een en ander voor de Rijksfinanciën voortvloeit, is deze, dat een voortdurende kritische beoordeling van het begrotings- en met name van het uitgavenbeleid geboden blijft. Daarbij dient mede in aanmerking te worden genomen, dat, niettegenstaande het op zichzelf bevredigende feit, dat dekking van alle op de begroting 1952 voorkomende uitgaven verzekerd lijkt, dit resultaat slechts op een zeer hoog niveau kon worden bereikt.

Ondanks de onzekere elementen, welke de ontwikkeling in de naaste toekomst in zich draagt, hoopt de Regering, dat de door haar getroffen maatregelen voldoende zullen blijken om uiteindelijk het beoogde evenwicht in de Nederlandse volkshuishouding te bewerkstelligen. Mocht zij evenwel in haar verwachting worden teleurgesteld, dan zal zij, zoals reeds bij herhaling in uitzicht is gesteld, niet aarzen maatregelen van meer directe aard toe te passen, die op korte termijn hun werking doen gevoelen. De Regering is zich bewust, dat daarmee een duurzame oplossing niet kan worden bereikt. Toch kunnen zij noodzakelijk blijken ter overbrugging van een moeilijke periode, met name ten einde een te ver gaande aantasting van de deviezenreserves tegen te gaan en aldus te voorkomen, dat uiteindelijk zo diep ingrijpende consequenties zouden moeten worden aanvaard, dat de desiderata der Regeringspolitiek, het bereiken van evenwicht met gelijktijdige redelijke verdeling der lasten, niet meer zouden kunnen worden verwezenlijkt.

De Minister van Financiën,

P. LIEFTINCK.

BIJLAGEN

behorende bij de

NOTA, BETREFFENDE DE TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN, OVERGELEGD BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1952

	Blz.
A. Algemene Verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1952	2
B. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1952	4
C. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel	5
D. Overzicht van de in de begroting voor 1952 opgenomen uitgaven voor herstel van oorlogsschade . . .	8
E. Analyse van de begrotingen 1950, 1951 en 1952 naar kostencategorieën, aangepast aan de methode van de Nationale boekhouding	9
F. Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor ten laste van de begroting voor 1952 uitgaven zullen worden gedaan, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid	13
G. Overzicht van de in de begroting voor 1952 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken, begrepen in het bouwplan voor 1952	15
H. Staatsbalans	17
I. Nadere toelichting op de gegevens betreffende de kasontwikkeling van het Rijk	22
J. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale schuld sinds 1945 en overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering	23
K. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1950 . .	24

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1952

I. GEWONE DIENST

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Gewone Dienst					
	Raming 1951			Raming 1952		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	1 955	—	— 1 955	1 700	Memorie	— 1 700
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	4 038	88	— 3 950	4 269	126	— 4 143
II A. Algemene Zaken	2 132	51	— 2 081	2 135	47	— 2 088
III. Buitenlandse Zaken	40 948	2 568	— 38 380	42 258	4 272	— 37 986
IV. Justitie	121 189	26 148	— 95 041	127 313	23 636	— 103 677
V. Binnenlandse Zaken	155 995	5 489	— 150 506	183 408	6 296	— 177 112
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	384 444	29 487	— 354 957	441 623	32 738	— 408 885
VII A. 1. Nationale Schuld	652 515	58 543	— 593 972	666 304	58 787	— 607 517
VII B. Financiën	146 699	3 471 543	+ 3 324 844	156 879	4 508 487	+ 4 351 608
VIII A. Oorlog	502 601	2 749	— 499 852	1 014 340	5 829	— 1 008 511
VIII B. Marine	218 991	7 346	— 211 645	215 631	7 403	— 208 228
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	124 174	2 057	— 122 117	151 153	4 270	— 146 883
IX B. Verkeer en Waterstaat	151 060	43 707	— 107 353	157 641	17 166	— 140 475
X. Economische Zaken	44 323	12 701	— 31 622	42 408	13 927	— 28 481
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	87 852	10 528	— 77 324	79 376	11 817	— 67 559
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	347 581	5 134	— 342 447	436 140	6 211	— 429 929
XIII A. Unie-aangelegenheden	4 432	186	— 4 246	6 149	Memorie	— 6 149
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	88 771	296	— 88 475	72 532	206	— 72 326
XIV. Onvoorziene Uitgaven	30	—	— 30	30	Memorie	— 30
Totaal	3 079 730	3 678 621	+ 598 891	3 801 289	4 701 218	+ 899 929

II. BUITENGEWONE DIENST I

Hoofdstukken	Buitengewone Dienst I: Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter					
	Raming 1951			Raming 1952		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
IV. Justitie	11 728	4 444	— 7 284	9 746	2 896	— 6 850
V. Binnenlandse Zaken	11 629	3 155	— 8 474	12 472	3 064	— 9 408
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	1 500	—	— 1 500	2 250	—	— 2 250
VII A. 1. Nationale schuld	—	2 000	+ 2 000	—	Memorie	—
VII B. Financiën	427 943	755	— 427 188	346 518	172	— 346 346
VIII A. Oorlog	169 292	—	— 169 292	936	—	— 936
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	56 983	416	— 56 567	80 323	180	— 80 143
IX B. Verkeer en Waterstaat	8 316	150	— 8 166	12 469	426	— 12 043
X. Economische Zaken	5 500	346	— 5 154	6 195	2 935	— 3 260
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	10 632	106	— 10 526	8 974	91	— 8 883
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	8 525	550	— 7 975	1 168	558	— 610
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	8 000	—	— 8 000	—	—	—
XIV. Onvoorziene Uitgaven	15 000	—	— 15 000	15 000	—	— 15 000
Totaal	735 048	11 922	— 723 126	496 051	10 322	— 485 729

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1952

III. GEWONE DIENST EN BUITENGEWONE DIENST I

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken		Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I					
		Raming 1951			Raming 1952		
		Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I.	Huis der Koningin	1955	—	— 1955	1 700	Memorie	— 1 700
II.	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	4 038	88	— 3 950	4 269	126	— 4 143
II A.	Algemene Zaken	2 132	51	— 2 081	2 135	47	— 2 088
III.	Buitenlandse Zaken	40 948	2 568	— 38 380	42 258	4 272	— 37 986
IV.	Justitie	132 917	30 592	— 102 325	137 059	26 532	— 110 527
V.	Binnenlandse Zaken	167 624	8 644	— 158 980	195 880	9 360	— 186 520
VI.	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	385 944	29 487	— 356 457	443 873	32 738	— 411 135
VII A. 1.	Nationale Schuld	652 515	60 543	— 591 972	666 304	58 787	— 607 517
VII B.	Financiën	574 642	3 472 298	+ 2 897 656	503 397	4 508 659	+ 4 005 262
VIII A.	Oorlog	671 893	2 749	— 669 144	1 015 276	5 829	— 1 009 447
VIII B.	Marine	218 991	7 346	— 211 645	215 631	7 403	— 208 228
IX A.	Wederopbouw en Volkshuisvesting	181 157	2 473	— 178 684	231 476	4 450	— 227 026
IX B.	Verkeer en Waterstaat	159 376	43 857	— 115 519	170 110	17 592	— 152 518
X.	Economische Zaken	49 823	13 047	— 36 776	48 603	16 862	— 31 741
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	98 484	10 634	— 87 850	88 350	11 908	— 76 442
XII.	Sociale Zaken en Volksgezondheid	356 106	5 684	— 350 422	437 308	6 769	— 430 539
XIII A.	Unie-aangelegenheden	4 432	186	— 4 246	6 149	Memorie	— 6 149
XIII B.	Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	96 771	296	— 96 475	72 532	206	— 72 326
XIV.	Onvoorzien uitgaven	15 030	—	— 15 030	15 030	Memorie	— 15 030
Totaal		3 814 778	3 690 543	— 124 235	4 297 340	4 711 540	+ 414 200

IV. BUITENGEWONE DIENST II

Hoofdstukken		Buitengewone Dienst II: Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten					
		Raming 1951			Raming 1952		
		Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I.	Huis der Koningin	—	—	—	245	—	— 245
II.	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	182	—	— 182	168	—	— 168
III.	Buitenlandse Zaken	185	25	— 160	218	24	— 194
IV.	Justitie	3 111	—	— 3 111	1 523	450	— 1 073
V.	Binnenlandse Zaken	2 232	115	— 2 117	18 121	658	— 17 463
VI.	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	9 822	328	— 9 494	12 335	736	— 11 599
VII A. 1.	Nationale Schuld	163 475	85 197	— 78 278	226 934	93 877	— 133 057
VII B.	Financiën	85 092	24 378	— 60 714	108 596	42 233	— 66 363
VIII A.	Oorlog	73 294	7	— 73 287	112 665	Memorie	— 112 665
VIII B.	Marine	100 278	10	— 100 268	131 569	10	— 131 559
IX A.	Wederopbouw en Volkshuisvesting	11 230	15 760	+ 4 530	14 955	16 330	+ 1 375
IX B.	Verkeer en Waterstaat	154 615	69 656	— 84 959	133 615	69 835	— 63 780
X.	Economische Zaken	59 850	35 620	— 24 230	69 500	47 330	— 22 170
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	8 950	458	— 8 492	11 374	453	— 10 921
XII.	Sociale Zaken en Volksgezondheid	465	120	— 345	1 435	120	— 1 315
XIII A.	Unie-aangelegenheden	604	—	— 604	Memorie	—	—
Totaal		673 385	231 674	— 441 711	843 253	272 056	— 571 197

B. VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE BELASTINGMIDDELEN VOOR 1952 ¹⁾

(in duizenden guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijke raming 1951	Herziene raming 1951 ²⁾	Raming 1952
I. Kostprijsverhogende belastingen			
a. Vereveningsheffing	235 000	250 000	275 000
b. Herkapitalisatie en super-dividendbelasting	Memorie	Memorie	Memorie
c. Motorrijtuigenbelasting	45 000	54 000	70 000
d. Bijzondere wijnbelasting	—	10	—
e. Accijns op mousserende gegiste dranken	—	—	15
f. Accijns op zout	—	3 500	—
g. Invoerrechten	400 000	450 000	450 000
h. Accijns op gedistilleerd	112 500	100 000	100 000
i. Accijns op bier	10 000	16 000	16 000
j. Accijns op suiker	47 000	75 000	50 000
k. Accijns op tabak	216 000	270 000	285 000
l. Waarborgrecht op platina, gouden en zilveren werken	—	800	400
m. Omzetbelasting	995 000	1 185 000	1 300 000
n. Rechten van zegel	24 000	30 000	30 000
o. Rechten van registratie	27 000	42 000	45 000
Totaal	2 111 500	2 476 310	2 621 415
II. Belastingen op winst, inkomen en vermogen			
a. Inkomstenbelasting, na aftrek van voorheffingen	620 000	937 500	940 000
b. Vermogensbelasting van natuurlijke personen	65 000	79 500	80 000
c. Vennootschapsbelasting	350 000	445 000	515 000
d. Loonbelasting	610 000	635 000	665 000
e. Dividendbelasting	50 000	55 000	55 000
f. Commissarissenbelasting	6 500	7 000	8 000
g. Rechten van successie, overgang en schenking	70 000	80 000	85 000
Totaal	1 771 500	2 239 000	2 348 000
Totaal der sub I en II genoemde belastingen	3 883 000	4 715 310	4 969 415
Aandeel Gemeentefonds	420 564	453 591	475 541
Aandeel Provinciefonds	25 162	27 303	28 625
Aandeel Landbouw-Egalisatiefonds	8 437	7 500	7 500
	454 163	488 394	511 666
Ten bate van de Rijksbegroting	3 428 837	4 226 916	4 457 749

¹⁾ In dit overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing (neens), waarvan de opbrengst voor 1952 is geraamd op respectievelijk f 35 000 000 en f 15 000 000. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting in engere zin niet ten goede komen (grondbelasting en personele belasting). Aangenomen is, dat voor de jaren 1951 en 1952 het aandeel in de Rijksbelastingen van het Gemeentefonds en het Provinciefonds respectievelijk 10,3 en 0,62 % zal bedragen. Zoals bekend, ontvangen het Gemeentefonds en het Provinciefonds een aandeel in de sub I en II genoemde belastingen, met uitzondering van de vereveningsheffing, de motorrijtuigenbelasting en de accijns op de mousserende gegiste dranken.

²⁾ In deze kolom is geen rekening gehouden met de extra-fiscale baten voor eenmaal en de gevolgen van de gewijzigde winstvaststelling, zoals deze zijn vermeld in de Nota 2148.

C. DE STERKTE VAN HET BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte							Geraamd in de begroting	
	1 Jan. 1946	1 Jan. 1947	1 Jan. 1948	1 Jan. 1949	1 Jan. 1950	1 Jan. 1951	31 Juli 1951	1951 ¹⁾	1952
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	342	320	331	336	348	364	358	349	352
IIA. Algemene Zaken	1 030	343	105	106	106	111	113	112	112
III. Buitenlandse Zaken	346	497	576	612	673	754	782	835	862
IV. Justitie	37 316	33 348	23 592	17 512	16 641	15 789	15 148	15 920	15 166
V. Binnenlandse Zaken	5 654	4 170	2 301	1 214	1 002	1 092	1 237	975	1 380
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 280	5 325	5 987	6 455	6 841	7 294	7 308	7 600 ²⁾	7 802
VIIB. Financiën	20 925	21 880	23 923	22 979	22 458	22 372	22 433	22 842	22 667
IXA. Wederopbouw en Volkshuisvesting	9 038	6 488	6 700	5 040	3 880	3 794	4 071	3 991	3 996
IXB. Verkeer en Waterstaat	3 316	7 179	7 102	7 410	7 284	6 820 ³⁾	6 921 ³⁾	7 018 ³⁾	6 983 ³⁾
X. Economische Zaken	12 156	11 700	11 398	8 591	6 753	4 877	4 732	4 594	4 868
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het voormalig Landbouw-Crisis-fonds)	19 991 ⁴⁾	14 758 ⁴⁾	10 048 ⁴⁾	8 707 ⁴⁾	7 750 ⁴⁾	6 642	6 201	7 019	6 443
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	5 860	4 394	4 102	3 930	3 925	4 183	4 182	4 462	4 420
XIIIA. Unie-aangelegenheden	203	272	289	315	309	330	347	277	302
XIIIB. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen						313	355	388	366
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	380	399	339	355	379	426	434	458	440
Zuiderzeefonds	989	988	1 104	1 173	1 165	1 176	1 180	1 203	1 210
Sub-totaal	122 826	112 061	97 897	84 735	79 514	76 337	75 802	78 043	77 369
VIIIA. Oorlog	4 897	6 431	7 955	9 008	10 659	12 231	12 891	12 870	14 200
VIIIB. Marine	3 295	4 339	4 575	5 283	6 118	6 521	6 927	7 884	8 343
Totaal	131 018	122 831	110 427	99 026	96 291	95 089	95 620	98 797	99 912

¹⁾ De aantallen opgenomen in de Miljoenennota 1951 zijn voor zoveel nodig herzien.

²⁾ Voor de leraren bij de Rijkscholen zijn in 1951 en vorige jaren minder juiste aantallen opgegeven. In overleg met het Centraal Bureau voor Organisatie is dit thans hersteld, zodat het in de Miljoenennota 1951 opgenomen aantal is gecorrigeerd. Het totaal aantal lesuren, dat aan de Rijkscholen wordt gegeven is thans gedeeld door het aantal uren, dat voor een leraar aan deze scholen als volledige betrekking geldt. Het hierdoor verkregen getal is opgenomen als de

sterkte van het aan de Rijkscholen werkzame personeel. Voorheen werd iedere leraar, ongeacht het aantal uren welke hij les gaf, in de sterkte opgenomen.

³⁾ Hierin is in tegenstelling tot het vorige jaar het personeel, dat uit de zgn. werkartikelen wordt betaald, niet opgenomen.

⁴⁾ Hierin begrepen de seizoenarbeiders bij het Staatsbosbeheer, welke niet tot het eigenlijke burgerlijk Rijkspersoneel behoren en derhalve na 1 Januari 1950 niet meer in de statistiek zijn opgenomen.

Ter toelichting op de cijfers opgenomen in het overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel moge het volgende dienen:

1. Algemeen.

In de toelichting is, waar nodig, aangegeven hoeveel werklieden onder de personeelsaantallen zijn begrepen.

Als werklieden zijn beschouwd alle personen, waarvoor de bezoldiging is geregeld in de bijlagen E en F van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1948.

Seizoenarbeiders en losse arbeiders zijn in de statistiek niet opgenomen.

2. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin.

De werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 is respectievelijk 9 man en 6 man hoger dan de in de begroting 1951 en in de ontwerp-begroting 1952 geraamde personeelsaantallen. Dit vindt o.m. zijn oorzaak in de omstandigheid, dat per 31 Juli 1951 15 krachten bij de Parlementaire Enquêtecommissie werkzaam waren, welke in verband met het speciale karakter der hierbedoelde werkzaamheden niet in de personeelsformaties der begrotingen 1951 en 1952 zijn opgenomen.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 38 en 30 werklieden begrepen.

3. Ministerie van Algemene Zaken.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming, opgenomen in de ontwerp-begroting 1952, zijn respectievelijk 13 en 16 werklieden begrepen.

4. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De mutaties in de personeelsaantallen houden in hoofdzaak verband met de opheffing van de Militaire Missie voor Japan en de handhaving van een uiterst beperkt apparaat als Militaire Missie te Berlijn. Daarmede ging gepaard een uitbreiding van het personeel in verband met de instelling van ambassaden in Japan en te Bonn, alsmede in verband met de oprichting van consulaten-generaal en consulaten in Duitsland.

Verder zij nog vermeld, dat de personeelsbezetting van de Afdeling Comptabiliteit van het Ministerie met 11 krachten werd uitgebreid.

Tenslotte zij opgemerkt, dat de vermelde aantallen niet omvatten de in het buitenland werkzame hulpkrachten. Per 31 Juli 1951 was hun aantal 911. Door beperking van het aantal hulpkrachten kan in de ontwerp-begroting 1952 met 850 man worden volstaan.

5. Ministerie van Justitie.

Dat de sterkte per 31 Juli 1951 belangrijk lager is dan de sterkte opgenomen in de begroting 1951 vindt voornamelijk zijn oorzaak in het niet vervullen van vacatures o.m. bij de arrondissementsrechtbanken, kantongerechten en bij het gevangeniswezen. Hiertegenover staat een personeelsuitbreiding bij het Centraal Bureau voor de Effectenregistratie, nodig geworden door een sterke toeneming der werkzaamheden.

6. Ministerie van Binnenlandse Zaken.

De grotere sterkte van het personeel in dienst op 31 Juli 1951 ten opzichte van de sterkte volgens de begroting 1951 wordt veroorzaakt door het in dienst nemen van personeel ten behoeve van de huisvesting en de verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden en van personeel ten behoeve van de Burgerlijke Verdediging. Het overbrengen van de Rijks Mechanische Administratie van het Ministerie van Economische Zaken naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken was mede aanleiding tot deze overschrijding. Bovendien moest personeel worden aangetrokken ten behoeve van de huisvesting van de hier te lande verblijvende Ambonnezen. Hiertegenover staat, dat de bezetting van de dienst Maatschappelijke Zorg door terugbrenging van het aantal inrichtingen met ± 30 man beneden de raming in de begroting kon blijven. Bij de overige diensten is een 20-tal vacatures.

Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en de in de begroting 1952 geraamde aantallen wordt veroorzaakt door tal van factoren. Allereerst de voorgenomen uitbouw van het apparaat voor de Burgerlijke Verdediging, die 85 man vraagt. Dan de uitbreiding met 79 man van het personeel voor de huisvesting van de hier te lande verblijvende Ambonnezen. Voorts wordt op de begroting 1952 als nieuw onderdeel ingevoegd de Code Coördinatie Commissie (12 man), terwijl tevens met een uitbreiding van 26 man bij de Centrale Personeelsdienst wordt rekening gehouden. Voor enkele onderdelen (o.a. Brandweer, Rijks Mechanische Administratie en Binnenlands Bestuur) wordt een uitbreiding van in totaal 25 man voorzien. Hiertegenover vinden verminderingen plaats bij de Dienst Maatschappelijke Zorg, bij de Hulpverleningsdienst en bij de huisvesting van uit Indonesië gerepatrieerden, tot een totaal van 84 man.

Tenslotte zij vermeld, dat in de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 respectievelijk zijn begrepen 190 en 186 werklieden en 161 en 186 personen behorende tot het verplegend personeel van de Dienst Maatschappelijke Zorg.

7. Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Doordat de begroting 1951 eerst op 8 Augustus 1951 door de Eerste Kamer der Staten-Generaal is aanvaard, was het veelal niet mogelijk vóór die datum in de geraamde vacatures te voorzien. Alleen al bij de Rijksuniversiteiten en de Technische Hogeschool bleven 180 plaatsen onvervuld.

Het verschil tussen het voor 1952 geraamde aantal en de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 wordt in hoofdzaak verklaard door de uitbreiding van het personeel aan de Rijksuniversiteiten en de Technische Hogeschool en door de omstandigheid, dat het ziekenhuis te Leiden voornemens is een groter aantal leerling-verpleegsters in dienst te nemen dan in vorige jaren.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk begrepen 585 en 800 werklieden.

8. Ministerie van Financiën.

Het achterblijven van de sterkte op 31 Juli 1951 bij de personeelsaantallen, geraamd in de begroting 1951, wordt veroorzaakt doordat de sterkte de geplande formatie niet bereikt, o.m. door moeilijkheden bij het aantrekken van gespecialiseerd personeel.

Aan het op de begroting 1952 uitgetrokken aantal ligt de verwachting ten grondslag, dat althans gedeeltelijk in de vacatures zal kunnen worden voorzien, terwijl bovendien rekening is gehouden met een noodzakelijk gebleken uitbreiding van de Rijksaccountantsdienst met 50 man.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 257 en 263 werklieden begrepen.

9. Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Bij het opstellen van de begroting 1951 was nog niet gerekend met de personeelsbehoeften van de huuradviescommissies. Bovendien was het ten behoeve van de huisvesting van uit Indonesië gerepatrieerden noodzakelijk het onder de D.U.W. ressorterende losse kamppersoneel een extra-uitbreiding te doen ondergaan. In tegenstelling tot deze verhogingen bleef de feitelijke personeelssterkte van de Provinciale Directies van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting aanzienlijk beneden de daarvoor geraamde formaties. Deze factoren resulteerden per 31 Juli 1951 in een overschrijding met 80 man van de sterkte, begroot voor 1951.

Het in de ontwerp-begroting 1952 opgenomen totale personeelsaantal is 75 man lager dan de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951. Dit

verschil is hoofdzakelijk gelegen in het feit, dat ten behoeve van het afgeven van molestverklaringen op grond van de Wet Materiele Oorlogsschaden in 1951 de afdeling Comptabiliteit tijdelijk met 35 man en de buitenbureaux Vaststelling Oorlogsschaden met ± 50 man zijn uitgebreid, met welk personeel in de raming 1952 niet meer is gerekend.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 787 en 748 werklieden begrepen.

10. Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De personeelsuitbreiding bij de Rijksluchtvaartschool, de Luchtverkeersbeveiliging en het K.N.M.I. heeft in een langzamer tempo en in mindere omvang plaats gehad dan in de begroting 1951 was voorzien. In de begroting 1952 is rekening gehouden met personeelsuitbreiding voor de Luchtverkeersbeveiliging, het K.N.M.I. en enige Waterstaatsdiensten (o.a. ten behoeve van de voorbereiding en de uitvoering van grote werken en de bediening van het in 1952 open te stellen Amsterdam—Rijnkanaal). Daardoor is de sterkte geraamd in de begroting voor 1952 hoger dan de sterkte per 31 Juli 1951.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 2365 en 2370 werklieden begrepen.

11. Ministerie van Economische Zaken.

Het feit, dat de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 beduidend hoger is dan de in de begroting 1951 opgenomen aantallen wordt verklaard door een uitbreiding van de Economische Controle Dienst in verband met het in de hand houden van de prijscontrole en met een uitbreiding van diverse Rijksbureaux in verband met de internationale toestand. Voortzetting van deze uitbreiding in 1952 maakte het noodzakelijk voor dat jaar met een grotere sterkte te rekenen.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 319 en 324 werklieden begrepen.

12. Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Het belangrijke verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en de in de begroting voor 1951 opgenomen aantallen wordt veroorzaakt door inkrimping van het apparaat van de Accountantsdienst, van de Centrale Contrôledienst, de Rijksdienst voor Landbouwherstel en de Cultuurtechnische Dienst. Verder ontstond een vermindering door het niet vervullen van vacatures en het temporiseren van uitbreidingen.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 426 en 474 werklieden begrepen.

13. Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

De afwijking van de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 van de personeelsbezetting, opgenomen in de begroting 1951, wordt in hoofdzaak veroorzaakt door het niet vervullen van vacatures bij de Arbeidsinspecties en het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid. Het gebrek aan verplegend personeel bij de Rijks Psychiatrische Inrichting, de inkrimping wegens reorganisatie bij de Arbeidsbemiddeling en de inkrimping van de Rijkswerkplaatsen ten gevolge van het teruglopen van het aantal cursisten behoren mede tot de oorzaken hiervan.

De stijging, die uit de begroting 1952 blijkt, kan worden verklaard door een uitbreiding van de Looncontrôledienst, de Accountantsdienst en door toeneming der werkzaamheden bij het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming in de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 340 en 357 werklieden begrepen.

14. Unie-aangelegenheden.

De toeneming der werkzaamheden bij het Hoge Commissariaat te Djakarta was oorzaak, dat tot uitbreiding van de personeelssterkte moest worden overgegaan. Voor 1952 wordt er naar gestreefd om de personeelssterkte terug te brengen tot de in die begroting geraamde aantallen.

Opgemerkt wordt, dat bij dit Hoge Commissariaat diverse ambtenaren zijn gedetacheerd, die echter zijn opgenomen in de personeelssterkte van de Ministeries waarvan zij afkomstig zijn.

15. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen.

Dat de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 lager is dan de ramingen in de begroting 1951 vindt hoofdzakelijk zijn oorzaak in het feit, dat

bij de Afdeling Militaire Personeelszaken een sterke inkrimping van personeel heeft plaats gehad.

De wenselijkheid verschillende vacatures te vervullen leidde er toe de sterkte in de begroting 1952 hoger te stellen dan de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951.

Zowel in de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 als in de raming van de ontwerp-begroting 1952 zijn 42 werklieden begrepen.

16. Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Het aanwezig zijn van een aantal vacatures verklaart de verschillen tussen de aantallen opgenomen in het voorafgaand overzicht.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming van de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 15 en 13 werklieden begrepen.

17. Zuiderzeefonds.

Vacatures zijn de oorzaak van de verschillen tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en de aantallen geraamd in de begroting 1951 en in de ontwerp-begroting 1952.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming van de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 67 en 69 werklieden begrepen.

18. Ministerie van Oorlog.

De vervanging van militairen door burgers vindt nog steeds voortgang. Hierdoor worden de verschillen welke in het overzicht tot uitdrukking komen verklaard.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 en in de raming van de ontwerp-begroting 1952 zijn respectievelijk 6974 en 7761 werklieden begrepen.

19. Ministerie van Marine.

De begrotingssterkte is in het begin van dit jaar bij Nota van Wijziging belangrijk hoger gesteld. Het bepalen van de juiste aantallen en categorieën van het meer benodigde personeel en het daarna verwerven van de instemming van de Raad voor Rijkspersoneelsaangelegenheden vergde veel tijd. Als gevolg hiervan heeft werkelijk aannemen van dit personeel pas gedurende de laatste twee maanden kunnen plaats hebben. De werkelijke sterkte per 31 Juli 1951 is daardoor belangrijk lager dan de sterkte, opgenomen in de begroting 1951.

Het feit, dat het moeilijk is goed personeel in voldoende aantallen te verkrijgen, komt vooral bij het aannemen van technisch personeel tot uitdrukking. Het is te verwachten, dat deze factor ook in 1952 nog belangrijk van invloed zal zijn en dat ook in dat jaar de gemiddelde werkelijke sterkte beneden de begrotingssterkte zal blijven.

D. OVERZICHT VAN DE IN DE BEGROTING VOOR 1952 OPGENOMEN UITGAVEN VOOR HERSTEL VAN OORLOGSSCHADE

In de begroting voor 1952 zal een bedrag van f 383 901 792 voor herstel van oorlogsschade worden aangevraagd. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Algemeen beheer en overige algemene uitgaven f 10 412 292

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Vergoeding aan de Herstelbank voor het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Staat in verband met de uitkering van de Rijksbijdragen in de materiële oorlogsschade 340 000

Apparaatskosten Commissariaat voor Oorlogsschade 5 083 992

Commissie Militaire Vorderingen 5 000

Hoofdstuk IX A. (Wederopbouw en Volkshuisvesting)

Uitgaven verbonden aan het taxeren van oorlogsschade alsmede schade door onteigeningen aan onroerende goederen 675 000

Uitgaven voor onderzoek en advies naar aanleiding van ingediende beroepschriften tegen tegemoetkomingen vastgesteld op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden 110 000

Bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw 1 160 000

Provinciale directies wederopbouw 2 400 000

Hoofdstuk XI. (Landbouw, V. en V.)

Apparaatskosten Rijksdienst voor Landbouwherstel 638 300

Herstel schade overheids-eigendommen. 64 651 000

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen 55 000 000

Kosten van adviezen en taxaties 150 000

Herstel domeinen (inclusief Wieringermeer) 3 001 000

Hoofdstuk IX B. (Verkeer en Waterstaat)

Wederopbouw Rijkswaterstaat 6 500 000

Herstel schade onroerende goederen en schepen 149 851 000

Hoofdstuk VI. (Onderwijs, K. en W.)

Herstel van monumenten van geschiedenis en kunst 2 250 000

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen en vergoeding onteigende opstellen 127 500 000

Bijdragen in oorlogsschade aan schepen 7 500 000

Uitkeringen in verband met vrijstelling van bestedingsplicht, verleend op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden 12 000 000

Hoofdstuk IX A. (Wederopbouw en Volkshuisvesting)

Voorlopige voorzieningen aan onroerend goed uitgezonderd schepen 50 000

Uitgaven in verband met de beschikbaarstelling van noodwoningen en noodwinkels zomede verdere getroffen noodvoorzieningen 100 000

Bijdragen in de kosten van vervanging van provisionarische elektrische geleidingen 1 000

Bijdragen aan gemeenten voor noodwoningen (aflossing annuïteiten) 450 000

Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf f 25 000 000

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen, welke tot een bedrijf behoren of tot het uitoefenen van een beroep dienen 25 000 000

Herstel huisraadschade 74 000 000

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Bijdragen in oorlogsschade aan huisraad 74 000 000

Landbouwherstel 20 000 000

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Financiering landbouwherstel 20 000 000

Overige oorlogsschade 39 987 500

Hoofdstuk VII A1. (Nationale Schuld)

Rente aan oorlogsschadegerechtigden 14 075 000

Rente wegens uitgestelde betalingen van uitkeringen wegens vlootreconstructie 600 000

Rente verschuldigd over in de jaren 1940 tot 1945 in de kas van de Nederlandse regering te Londen gedeponeerde opbrengsten van particuliere ladingen 462 500

Hoofdstuk VII B. (Financiën)

Bijdragen en extra-bijdragen in verband met schade door eigen verzet 1 400 000

Rente over door derden verstrekte credieten ten behoeve van aanvullende herstellfinanciering 1 000 000

Verliezen geleden op door de Herstelbank bij wijze van voorschot op de Rijksbijdrage in oorlogsschade verstrekte credieten 150 000

Vergoeding aan de Herstelbank voor geleden verliezen op voor risico van de Staat verleende credieten aan bedrijven, die oorlogsschade hebben geleden 850 000

Vergoedingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid bezettingshandelingen 13 000 000

Vergoeding militaire vorderingen 600 000

Nagekomen betalingen van afgewikkelde schade-artikelen 1 000 000

Verliezen geleden op herstelcredieten B verstrekt door de Nederlandsche Middenstandsbank N.V. 50 000

Hoofdstuk IX A. (Wederopbouw en Volkshuisvesting)

Uitgaven in verband met puinopruiming 1 500 000

Vergoeding wegens puinonteigening voor zover deze niet als bijdrage in de materiële oorlogsschade wordt verleend 300 000

Hoofdstuk IX B. (Verkeer en Waterstaat)

Schadevergoedingen Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939 5 000 000

E. ANALYSE VAN DE BEGROTINGEN 1950, 1951 EN 1952 NAAR KOSTENCATEGORIEËN, AANGEPAST AAN DE METHODE VAN DE NATIONALE BOEKHOUDING

De groepering van het omvangrijke cijfermateriaal van de Rijksbegroting naar enkele uniforme gezichtspunten ter verkrijging van een globaal totaal overzicht geschikt voor een diepergaande analyse kan het beste geschieden aan de hand van een indeling der verschillende posten naar kostencategorieën volgens de methode van de nationale boekhouding. Een zodanige cijferopstelling kan bovendien dienen als basis voor vergelijkende begrotingsstudies met andere landen en dient tenslotte een bouwsteen te vormen voor het op te stellen nationale budget. Met het oog op deze verschillende doeleinden is met medewerking van het Centraal Planbureau een zodanig overzicht van de Rijksbegroting samengesteld voor de jaren 1950 (vermoedelijke uitkomsten) 1951 (herziene raming) en 1952 (ontwerpbegroting).

Het overzicht is gesplitst in een zestal subrekeningen, welke elk een speciaal aspect van de betekenis der Rijksbegroting voor de volkshuishouding belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt n.l. beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland (materiële uitgaven). Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-)goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Aan de andere kant worden door de overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Een wijziging in deze uitgaven heeft niet alleen monetaire betekenis, maar beïnvloedt ook rechtstreeks de individuele behoeftebevrediging van de particuliere sector.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht enerzijds de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland te ontvangen rente en winst en anderzijds de verschuldigde rente op de Staatsschuld.

In rekening III worden de inkomensstromen van en naar het Rijk weergegeven, waarbij sprake is van een overdracht van inkomensgeld om niet. Bij de desbetreffende posten kan men geen rechtstreeks verband leggen tussen inkomen en tegenprestatie. Deze rekening belicht de betekenis van de inkomensverdelende werkzaamheid van de Rijkssoevereïteit.

De saldi van de rekeningen I, II en III tezamen vormen het zgn. exploitatiesaldo van het Rijk. Dit saldo geeft aan het verschil tussen de lopende inkomsten en de lopende uitgaven en verdient

speciale aandacht, omdat het de spaaractiviteit van het Rijk in de inkomenssfeer belicht.

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil dat hierop in plaats van de inkomensoverdrachten de vermogenshervedelende functie van het Rijk tot uitdrukking wordt gebracht. Afgezien van de vermogensheffingen, welke buiten beschouwing werden gelaten, zijn hierbij in de huidige tijd speciaal de oorlogsschadevergoedingen van belang.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV, vermeerderd met het saldo van de niet in die rekeningen opgenomen uitgaven en ontvangsten betreffende afgesloten dienstjaren, geeft een inzicht in de totale vermogensmutatie van het Rijk. Dit totaal is te vergelijken met het saldo van de Gewone Dienst + de Buitengewone Dienst I + het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Op rekening V wordt wederom een reëel beroep van het Rijk op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van de bruto-investeringen en de afschrijvingen geeft de netto-toeneming van de kapitaalgoederen van het Rijk aan. De aandacht wordt er op gevestigd, dat naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst II staan vermeld, in de onderhavige rekening onder de bruto-investeringen ook zijn opgenomen het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de inrichting, uitbreiding en vernieuwing van roerende goederen, welke in de bestaande opstelling van de Rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst of de Buitengewone Dienst I worden gebracht. De afschrijvingen werden overeenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst II.

In rekening VI worden nog de overige begrote balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zichzelf. Het zal eveneens duidelijk zijn, dat het saldo van deze rekening tezamen met het bedrag der netto-investeringen gelijk moet zijn aan het saldo van de Buitengewone Dienst II.

Tot slot wordt nog een totaal-overzicht van de Rijksbegroting gegeven, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan het onderscheid in reële uitgaven van het Rijk, welke een beroep doen op de nationale middelen, en in overgedragen gelden, welke rechtstreeks ten bate van de overige sectoren van het economisch leven komen. De eerste groep van uitgaven werd zoveel mogelijk gesplitst naar militair apparaat, onderwijs en het overige burgerlijke apparaat.

I. Consumptie

(in miljoenen guldens)

Lasten				Baten			
Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting	Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting
Lonen en salarissen (incl. sociale lasten)	1 040	1 175	1 202	Diverse exploitatie-baten	266	161	135
Burgerlijk apparaat	317	369	357	Burgerlijk apparaat (retributies e.d.)	218	121	89
Militair apparaat ¹⁾	382	415	433	Onderwijs (schoolgelden etc.) . .	28	30	33
Onderwijs	341	391	412	Militair apparaat	20	10	13
Materiële uitgaven	683	933	854	Saldo I (netto-consumptie) . . .	1 678	2 257	2 254
Burgerlijk apparaat	223	346	210				
Militair apparaat	426	550	608				
Onderwijs	34	37	36				
Afschrijvingen ²⁾	221	310	333				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	146	149	153				
Militair apparaat	75	161	180				
	1 944	2 418	2 389		1 944	2 418	2 389

¹⁾ Inclusief burgerlijk personeel van de Departementen van Oorlog en van Marine en inclusief beloningen in natura.

²⁾ In het hier vermelde bedrag is, behalve de in de Rijksbegroting opgenomen bedragen wegens groot onderhoud van werken en wegens inrichting, uitbreiding en vernieuwing van roerende goederen, welke bedragen in rekening V onder de bruto-investeringen voorkomen, doch in de Rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht.

II. Rente en winst
(in miljoenen guldens)

Lasten

Baten

Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting	Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting
<i>Rente op Staatsschuld.</i>	501	546	541	<i>Rente en winst</i>	111	77	89
Binnenland	421	457	443	Binnenland	109	71	82
Buitenland	80	89	98	Buitenland	2	6	7
	501	546	541	<i>Saldo II</i>	390	469	452
					501	546	541

III. Inkomensoverdrachten

<i>Toelagen aan gezinnen (sociale voorzieningen)</i>	663	708	708	<i>Belastingbaten</i>	4 006	4 389	4 458
Militaire pensioenen, demobilisatievergoedingen, etc.	111	56	48	Kostprijsverhogende belastingen	1 994	2 269	2 366
Noodvoorziening ouden v. dagen	163	184	200	Belastingen op winst, inkomen en vermogen	2 012	2 120	2 092
Bijdragen in pensioen- en sociale fondsen	153	206	216	<i>Bijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen aan het Rijk</i>	3	2	3
Werkloosheidsuitkeringen, D.U.W. lonen en sociale voorzieningen via lagere publiekrechtelijke lichamen	108	64	85	<i>Saldo III</i>	— 2 981	— 3 236	— 3 488
Diversen	128	198	159				
<i>Toelagen aan bedrijven (subsidies)</i>	286	192	179				
Prijsverlagende subsidies van het Landbouw-Egalisatiefonds	230	130	110				
Bijdrage in het exploitatietekort van bedrijven	—	6	—				
Subsidie in exploitatie van woningwetwoningen en nieuw gebouwde particuliere woningen	37	56	69				
Diversen (vnl. brandstoffen)	19	—	—				
<i>Bijdragen van het Rijk aan lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	79	255	86				
Uitkering wegens derving van ondernemingsbelasting	—	176	—				
Diversen (vnl. politie)	79	79	86				
	1 028	1 155	973		1 028	1 155	973

IV. Vermogensoverdrachten

<i>Overgedragen vermogens: t.b.v. particuliere sector</i>	374	469	369	<i>Overgedragen vermogens: t.b.v. particuliere sector ²⁾</i>	196	267	24
Oorlogsschadevergoedingen	331	407 ¹⁾	291	Per saldo inhaal van belastingachterstand	—	245	Memorie
Premieregeling woningbouw	1	39	60	Diverse kapitaalbatens	196	22	24
Diverse kapitaallasten	42	23	18				
<i>t.b.v. lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	102	82	84				
Oorlogsschadevergoedingen	65	55	55				
Investeringsbijdragen	37	27	29				
<i>t.b.v. het buitenland</i>	26	29	13	<i>t.b.v. het buitenland</i>	279	Memorie	Memorie
<i>Nadelige devaluatieverschillen</i>	49	35	35	<i>Saldo IV</i>	76	348	477
	551	615	501		551	615	501

¹⁾ Inclusief oorlogsschade Nederlandsche Spoorwegen f 80 miljoen, welk bedrag in vroeger jaren is betaald.

²⁾ De bijzondere heffingen zijn buiten beschouwing gelaten.

Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds
(in miljoenen gulden)

Lasten

Baten

Omschrijving	1950 vermeedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting	Omschrijving	1950 vermeedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting
<i>Bruto-consumptie</i>	1 944	2 418	2 389	<i>Diverse exploitatie-baten</i>	266	161	135
Burgerlijk apparaat en onderwijs	1 061	1 292	1 168	Burgerlijk apparaat en onderwijs	246	151	122
Militair apparaat	883	1 126	1 221	Militair apparaat	20	10	13
<i>Rente op Staatsschuld</i>	501	546	541	<i>Rente en winst</i>	111	77	89
<i>Overgedragen inkomens</i>	1 028	1 155	973	<i>Overgedragen inkomens</i>	4 009	4 391	4 461
t.b.v. particuliere sector	949	900	887	t.l.v. particuliere sector	4 006	4 389	4 458
t.b.v. publieke sector	79	255	86	t.l.v. publieke sector	3	2	3
<i>Overgedragen vermogens</i>	502	580	466	<i>Overgedragen vermogens</i>	475	267	24
t.b.v. particuliere sector	374	469	369	t.l.v. particuliere sector	196	267	24
t.b.v. publieke sector	102	82	84	t.l.v. buitenland	279	Memorie	Memorie
t.b.v. buitenland	26	29	13	<i>Afgesloten dienstjaren</i>	52	2	2
<i>Nadelige devaluatieverschillen</i> . .	49	35	35	<i>Nadelig saldo (vermogensverlies)</i>	— 829	— 151	— 304
<i>Afgesloten dienstjaren</i>	60	13	3	Saldi I, II, III en IV	— 837	— 162	— 305
				Saldo afgesloten dienstjaren . .	8	11	1
	4 084	4 747	4 407		4 084	4 747	4 407

Debet

V. Investerings.

Credit

<i>Nieuwe werken</i>	220	453	364	<i>Afschrijvingen ¹⁾</i>	221	310	333
Waterstaatswerken	58	73	74	Burgerlijk apparaat (incl. onder- wijs)	146	149	153
Bestuursapparaat en domeinen .	19	26	22	Militair apparaat	75	161	180
Militair apparaat	131	346	259	<i>Verkoop van goederen</i>	72	2	1
Onderwijs	12	8	9	<i>Saldo V (netto-investerings)</i> .	58	361	273
<i>Groot-onderhoud van werken ¹⁾</i> .	96	75	83				
Waterstaatswerken	47	52	51				
Bestuursapparaat en domeinen .	13	7	21				
Militair apparaat	29	13	7				
Onderwijs	7	3	4				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieu- wing (roerende goederen) ²⁾</i> .	35	145	160				
Burgerlijk apparaat	12	20	11				
Militair apparaat	17	120	145				
Onderwijs	6	5	4				
	351	673	607		351	673	607

VI. Vermogensmutaties

<i>Kapitaalverstrekkingen Binnen- land</i>	268	506	213	<i>Aflossingen</i>	256	145	143
Woningbouw	2	10	14	Binnenland	188	144	141
Spoorwegen, P.T.T., K.L.M. . .	152	383 ²⁾	90	Buitenland	68	1	2
Mijnen	48	68	62	<i>Ontvangsten i.v.m. aan- en ont- muntningen</i>	19	5	38
Landbouw	33	41	40	<i>Saldo VI</i>	395	625	298
Diversen	33	4	7				
<i>Kapitaalverstrekkingen Buiten- land</i>	233	18	—				
<i>Aflossingen Nationale Schuld</i> . .	147	233	227				
Binnenland	79	145	142				
Buitenland	68	88	85				
<i>Uitgaven i.v.m. aan- en ontmun- tingen</i>	22	18	39				
	670	775	479		670	775	479

¹⁾ Zie noot 2. bij tabel I.²⁾ Inclusief kapitaalverstrekking aan de Nederlandsche Spoorwegen ad f 290 miljoen, welk bedrag in vroeger jaren is betaald.

Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst)
(in miljoenen guldens)

Debet

Credit

Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting	Omschrijving	1950 vermoedelijke uitkomsten	1951 herziene raming	1952 ontwerp- begroting
<i>Bruto-investeringen</i>	351	673	607	<i>Afschrijvingen ¹⁾</i>	221	310	333
Burgerlijk apparaat en onderwijs	174	194	196	Burgerlijk apparaat en onderwijs	146	149	153
Militair apparaat	177	479	411	Militair apparaat	75	161	180
<i>Kapitaalverstrekkingen</i>	501	524	213	<i>Verkoop van goederen</i>	72	2	1
<i>Aflossingen</i>	147	233	227	<i>Aflossingen</i>	256	145	143
<i>Uitgaven i.v.m. aan- en ont- muntingen</i>	22	18	39	<i>Ontvangsten i.v.m. aan- en ont- muntingen</i>	19	5	38
<i>Afgesloten dienstjaren</i>	1	1	—	<i>Nadelig saldo</i>	454	987	571
				Saldo afgesloten dienstjaren .	1	1	—
				Saldi V en VI	453	986	571
	1 022	1 449	1 086		1 022	1 449	1 086

Gehele Dienst (netto)

(in miljoenen guldens)

Uitgaven

Middelen

<i>Netto-consumptie</i>	1 678	2 257	2 254	<i>Saldo (netto beroep van het Rijk op de nationale middelen) .</i>	1 736	2 618	2 527
Burgerlijk apparaat en onderwijs	815	1 141	1 046				
Militair apparaat	863	1 116	1 208				
<i>Netto-investeringen</i>	58	361	273				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	16	43	42				
Militair apparaat	42	318	231				
	1 736	2 618	2 527		1 736	2 618	2 527

¹⁾ Zie noot 2, bij tabel I.

**F. OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE WERKEN, WAARVOOR TEN LASTE VAN DE BEGROTING VOOR 1952
UITGAVEN ZULLEN WORDEN GEDAAN, DOCH MET DE UITVOERING WAARVAN EEN TIJDVAK VAN LANGER
DAN EEN JAAR IS GEMOEID**
(in duizenden guldens)

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoede-lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven-belooft tot en met 1950	Ge-corrigeerde raming 1951	Ge-corrigeerde raming 1952	Ten laste van volgende begrotingen
<i>A. Buitengewone dienst I. Uitgaven van aflopend karakter</i>							
Ministerie van Verkeer en Waterstaat							
Art. 294. Vernieuwing sluizencomplex te Vlissingen	1949	1953	f 9 650	f 3 750	f 3 000	f 2 500	f 400
<i>B. Buitengewone Dienst II, Kapitaalsuitgaven</i>							
Huis der Koningin							
Art. 5. Restauratie van het Huis ten Bosch te 's-Gravenhage	1950	1952	895	14	400	481	—
Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin							
Art. 44. Restauraties in het gebouw van de Eerste Kamer der Staten-Generaal	1951	1952/53	100	—	32	68	—
Ministerie van Justitie							
Art. 247. Voorzieningen aan het voormalige Stadsbestede-lingen-huis te Amsterdam t.b.v. Paleis van Justitie.	1951	1953	862	—	250	300	312
Ministerie van Binnenlandse Zaken							
Art. 174. Restauratie van het Adbijcomplex te Middelburg	1950	1955	2 500	98	260	275	1 867
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen							
Art. 489. Uitbreiding van het departementsgebouw	1950	1953	1 950	182	650	900	218
Art. 492. Bouw van een R.H.B.S. te Den Helder	1952	1954	650	—	—	100	550
Herstel R.H.B.S. te Oostburg	1950	1952	528	10	350	168	—
Art. 496. Voltooien en inrichten van gebouw X van de Medische faculteit (Rijksuniversiteit te Leiden) .	1950	1954	2 560	130	100	1 135	1 195
Art. 501. Bouw van een laboratorium voor propaedeutische en analytische scheikunde (Rijksuniversiteit te Utrecht)	1952	1956	3 500	—	—	595	2 905
Art. 504. Bouw van een zoölogisch laboratorium (Rijks-universiteit te Groningen)	1950	1952	1 346	78	450	818	—
Bouw van een bacteriologisch laboratorium (Rijks-universiteit te Groningen)	1952	1955	1 550	—	—	350	1 200
Uitbreiding Tandheelkundig Instituut (Rijksuniver-siteit te Groningen)	1951	1952	265	—	100	165	—
Art. 508. Werkzaamheden aan de Technische Hogeschool te Delft	1950	—	40 000	820	750	2 427	36 003
Ministerie van Financiën							
Art. 257. Bouw van het Rijkskantorengedouw te Oostburg	1951	1953	500	—	200	100	200
Ministerie van Oorlog							
Art. 179. Uitbreiding van het departementsgebouw	1951	1952/53	1 730	—	600	1 130	—
Art. 180. Bouw van een laboratorium voor de Rijks Verdedi-gings Organisatie T.N.O.	1950	1953/54	4 000	—	1 200	500	2 300
Bouw van een kazernement te Keizersveer	1951	1952/53	4 500	—	3 000	1 500	—
Keukengebouw in de Frederik Hendrik-kazerne te Venlo	1951	1952/53	325	—	250	75	—
Vernieuwen en uitbreiden van de riolering en her-stellen van wegen op het terrein van het gebouwen-complex aan de Lange Kleiweg te Rijswijk	1952	1954	300	—	—	50	250
Afbouw van het kamp te Laren	1951	1953	1 200	—	700	450	50
Uitbreiding Bernhard-kazerne te Amersfoort . .	1951	1953	4 000	—	1 500	1 500	1 000
Ministerie van Marine							
Art. 111. Aanbouw en aanschaffing:							
2 kruisers	1938	1953	160 000	52 132	49 668	26 500	31 700
6 onderzeebootjagers 1947	1948	1953	229 500	42 026	78 274	37 500	71 700
6 onderzeebootjagers 1949	1949	1955	246 000	3 000	47 700	44 500	150 800
4 onderzeeboten	1949	1954	70 500	4 000	9 500	4 360	52 640

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1950	Ge- corrigeerde raming 1951	Ge- corrigeerde raming 1952	Ten laste van volgende begrotingen
Art. 112. Bouw werkplaats voor resisie sneldraaiende diesel- motoren (Rijkswerf Den Helder)	1951	1952	f 600	—	f 300	f 300	—
Art. 113. Gebouwen der Marine:							
Bouw cantine te Den Helder	1951	1953	665	—	300	200	f 165
Bouw geschutmakerij en torpedowerkplaats	1949	1952	3 500	f 1 600	1 375	525	—
Gereedmaken vliegveld Valkenburg	1950	—	14 000	1 850	3 550	Memorie	8 600
Uitbreiding Rijksechaven te Nieuwediep	1949	1955	38 400	10 500	4 500	7 500	15 900
Restauratie Marinekazerne Den Helder	1949	1954	2 500	1 100	200	150	1 050
Bouw kombuis met eetzaal te Doorn	1951	1952	375	—	200	175	—
Bouw van 60 woningen op de Antillen	1951	1953	1 770	—	590	Memorie	1 180
Bouw van munitiemagazijnen op Curaçao	1951	1953	1 000	—	500	250	250
Voorzieningen aan fort „Erfprins”, Den Helder	1950	1953	1 670	498	280	490	402
Art. 114. Bouw van 1 loodsafhaalvaartuig	1951	1953	970	—	535	385	50
Art. 115. Bouw van 2 kleine betonningsvaartuigen	1950	1952	625	250	275	100	—
Bouw van 1 zeegaand betonningsvaartuig	1950	1952	1 123	783	170	170	—
Bouw van 1 zeegaand betonningsvaartuig	1951	1953	1 150	—	250	350	550
Ministerie van Verkeer en Waterstaat							
Art. 297. Omhoogbrengen van het stationemplacement Leiden H.S. en wijziging Leiden S.S.	1949	1953	6 000 ¹⁾	1 625	1 920	1 670	785
Art. 305. Vliegveld Eelde	1952	1954	5 000	—	—	2 000	3 000
Art. 311. Uitbreiding van het gebouw van het K.N.M.I. te De Bilt	1950	1953	1 350	9	600	550	191
Art. 315. Indijking Biesbosch c.a.	1940	—	50 000	5 100	5 550	2 150	37 200
Afdamming van de Brielsche Maas	1948	1952	11 400	10 200	1 050	150	—
Afdamming van de Hollandsche IJssel	1950	—	12 000	25	150	—	11 825
Art. 316. Verruiming Pannerdensch Kanaal	1949	1953	8 000	950	3 000	2 200	1 850
Kanalisaatie Neder-Rijn en Lek en IJssel-ver- betering	1951	—	80 000	—	1 850	250	77 900
Art. 318. Aanleg Amsterdam—Rijnkanaal	1932	1953	88 000	68 400	10 600	5 100	3 900
Doortrekking zijtak der Twenthekanalen naar Almelo	1949	1953	8 250	2 950	2 700	2 500	100
Art. 319. Aanleg van Rijksweg 1 (gedeelte Eemnes—Hoeve- laken)	1939	1952	6 000	3 400	2 000	600	—
Verbetering van Rijksweg 1 (gedeelte Muiden- Naarden)	1952	1955	3 500	—	—	500	3 000
Aanleg van Rijksweg 2 (Amsterdam—Utrecht)	1939	1953	31 000	15 000	5 200	8 000	2 800
Verbetering van Rijksweg 18 (gedeelte op Schouwen)	1932	1954	2 750	1 400	470	100	780
Aanleg van Rijksweg 34 (gedeelte Witte Paal— Heemse—Coevorden)	1939	1952	3 450	1 950	1 100	400	—
Aanleg van Rijksweg 56 (omlegging om Wouw)	1950	1954	2 000	200	400	250	1 150
Aanleg van Rijksweg 68 (gedeelte Eindhoven— Leende)	1941	1952	1 650	800	700	150	—
Aanleg van Rijksweg 76 (gedeelte Geleen—Ten Esschen)	1940	1953	2 500	1 500	250	300	450
Art. 321. Tunnel bij Velsen	1940	1957	50 000	2 000	1 500	6 000	40 500
Bouw van brug over de IJssel bij Doesburg	1949	1952	3 900	1 375	1 875	650	—
Art. 324. Voltooiing van werken in de Emmapolder	1942	1953	10 025	8 400	1 000	400	225
Indijking van de Brakman	1950	1954	9 000	150	1 300	3 400	4 150
Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid							
Art. 288. Bouw van een Rijksinstituut voor de Volksgezond- heid te Utrecht	1951	1956	4 000	—	100	750	3 150

¹⁾ Opgenomen zijn de kosten, die ten laste van het Rijk zullen komen. De totale kosten worden geraamd op f 19 390 000.

**G. OVERZICHT VAN DE IN DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1952 GERAAMDE BEDRAGEN, WELKE BETREKKING
HEBBEN OP WERKEN BEGREPEN IN HET BOUWPLAN VOOR 1952¹⁾**

(in miljoenen guldens)

	Bouw- programma 1952		Rijks- begroting 1952		Hoofdstukken der Rijksbegroting						
					VI Onder- wijs, K. en W.	VII B Finan- ciën	IX A Weder- opbouw- en V.	Diverse hoofdst. Rijksge- bouw- dienst	IX B Verkeer en W. en Zuider- zeefonds	X Econo- mische Zaken	XI Land- bouw, V. en V.
Woningen	480		125								
Woningwetbouw	133		5				5				
Herbouw Oorlogsschade	68		60			60					
Financieringsregeling Woningbouw 1947/48	2		—								
Premiebouw	185		60				60				
Vrije bouw	92		—								
Boerderijen	65		49								
N.O.P. (m.i.v. woningen)	20		20					20			
Oude land (m.i.v. Wieringermeer)	45		29			29					
Andere agrarische gebouwen	8										
Nijverheid	200		21								
Rijksgebouwendienst (m.i.v. T.H.)	4,5		4,5				3	1,5			
Staatsmijnen	10		10						10		
Openbare nutsbedrijven	20		—								
Overige	165,5		6,5			6,5					
Handel en Verkeer	95		34								
Rijksgebouwendienst (w.o. P.T.T. in haar geheel)	12		12				8	4			
N.O.P.	2		2					2			
N.S.	2		—								
Overige	79		20			20					
Gezondheidszorg en Hygiëne	20		2								
Rijksgebouwendienst	1		1				1				
Overige	19		1			1					
Kerken	15		3			3					
Scholen	50		6								
Rijksgebouwendienst	5		5					5			
Overige	45		1			1					
Overige bijzondere gebouwen	15		1			1					
Overheidsgebouwen	12		5								
Rijksgebouwendienst	4		4					4			
Overige	8		1			1					
Herstel oorlogsschade gebouwen	8		5			5					
Onderhoud gebouwen	10		3		2					1	
Verbouw gebouwen	60		3								
Weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken	198		105				3				
Rijkswaterstaat (incl. Zuiderzeewerken)	66		66						66		
N.O.P.	2		2						2		
Cultuurtechnische dienst	13		10								10
N.S.	4		—								
Overige	113		27			15			3		9
Totaal	1 236	—	362	—	2	142,5	68	21	98,5	11	19

¹⁾ In herinnering wordt gebracht, dat de bouwwerken voor rekening van de Departementen van Oorlog en van Marine niet in het bouwplan zijn opgenomen.

Toelichting.

Uit het vorenstaande overzicht blijkt, dat van het bouwprogramma rond f 360 miljoen ten laste van de Rijksbegroting komt, terwijl bovendien is aangegeven hoe dit bedrag over de diverse hoofdstukken is verdeeld.

1. Hoofdstuk VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Het voor dit hoofdstuk opgenomen bedrag ad f 2 miljoen betreft de restauratie van in de oorlog beschadigde monumenten.

2. Hoofdstuk VII B Financiën.

De uit het Bouwplan ten laste van Hoofdstuk VII B komende bedragen hebben betrekking op:

A. herbouw oorlogsschade:

a. woningen f 60 miljoen

b. boerderijen	24	miljoen
c. gebouwen voor nijverheid, handel en verkeer	26,5	„
d. bijzondere gebouwen (kerken, scholen, etc.)	6	„
e. Overheidsgebouwen	1	„
B. herstel van oorlogsschade aan gebouwen	5	„
C. weg- en waterbouwkundige werken van lagere publiekrechtelijke lichamen	15	„
D. boerderijen (Domeinen)	5	„

Totaal f 142,5 miljoen

Opgemerkt wordt, dat de hiervormelde bedragen voor herstel van oorlogsschade niet zonder meer vergelijkbaar zijn met die, opgenomen in Hoofdstuk VII B der Rijksbegroting, omdat onder de laatste ook uitgaven zijn begrepen, welke niet in het Bouwplan zijn opgenomen.

3. Hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Het uit hoofde van het Bouwplan ten laste van dit hoofdstuk te financieren bedrag ad f 68 miljoen is aldus te specificeren:

voorschotten woningwetbouw	f	5 miljoen
premiën particuliere nieuwbouw	60	..
woningverbetering en -splitsing	3	..

Totaal f 68 miljoen

4. Rijksgebouwendienst.

Het in het Bouwplan begrepen verwerkingsvolume voor de Rijksgebouwendienst kan als volgt nader worden aangeduid:

a. Uitbreiding Technische Hogeschool	f	3 miljoen
Nieuwbouw t.b.v. de P.T.T.	5	..
Nieuwbouw t.b.v. het K.N.M.I. e.a.	3	..
Gezondheidszorg en hygiëne	1	..
Rijksuniversiteiten, Rijks hogere burgerscholen, enz.	5	..
Diverse Overheidsgebouwen	4	..

Totaal f 21 miljoen

5. Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat en Zuiderzeefonds.

Het uit dit hoofdstuk te financieren bedrag ad f 98,5 miljoen heeft betrekking op de volgende werken:

a. Boerderijen, woningen, winkelpanden en barakken in de Noord Oostelijke Polder	f	22 miljoen
b. Laboratorium voor de P.T.T.	1,5	..
c. Gebouwen voor Plaatselijke Telefoondiensten ...	4	..

d. Rijkswaterstaat:

Wederopbouw Rijkseigendommen f	6 miljoen
Wegen	11,5 ..
Bruggen	6 ..
Landaanwinningswerken	3,5 ..
Kanalen en rivieren	11 ..
	38 miljoen

e. Zuiderzeefonds:

Indijking en droogmaking Oosterpolder	f	24 miljoen
Indijking en droogmaking Noord Oostelijke Polder	2,5	..
Diverse onderhoudswerken	1,5	..

28 ..

f. Aanleg dorpskernen Noord Oostelijke Polder ...	2	..
g. Voorzieningen vliegvelden	3	..

Totaal f 98,5 miljoen

6. Hoofdstuk X Economische Zaken.

Het voor dit hoofdstuk vermelde bedrag ad f 11 miljoen betreft nieuwbouw en onderhoud van gebouwen van de Staatsmijnen.

7. Hoofdstuk XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Het in totaal ten laste van dit hoofdstuk komende bedrag ad f 19 miljoen is als volgt te splitsen:

a. Subsidie voor ruilverkavelingswerken	f	10 miljoen
b. Herverkaveling Walcheren	6	..
c. Subsidie waterschapswerken	3	..

Totaal f 19 miljoen

Query Information

Query Name 1.8 Alle open incidenten met due date < nu (red)
Description Alle incidenten die status open hebben en een due date kleiner dan nu
Module Name Incident

Incident	TL	Status	Urgency	Groep	Toegewezen aan	Sla	Open Date	Due Date	Achternaam	Incident Code
116573	RED	OPEN	LAAG	SLM			23-8-2005 12:50:00	31-7-2006 14:58:30	Becqué	Service verzoek
134268	RED	WACHTEN OP LEV	LAAG	SLM			2-5-2006 8:43:00	31-7-2006 14:43:00	Jongstra	Service verzoek
136433	RED	WACHTEN OP LEV	LAAG	HELPDESK ICT	NATHE		14-6-2006 8:51:13	31-7-2006 14:51:13	Jong	Service verzoek
136599	RED	WACHTEN OP LEV	HOOG	SYSTEEMBEHEER			15-6-2006 15:38:01	31-7-2006 14:41:52	Bruijn	Storing
136985	RED	IN BEHANDELING	MIDDEN	SLM			22-6-2006 9:12:43	31-7-2006 14:55:38	Leder	Service verzoek
137276	RED	IN BEHANDELING	LAAG	HELPDESK ICT			28-6-2006 9:51:18	31-7-2006 14:51:18	Silva	Storing
138079	RED	WACHTEN OP LEV	HOOG	SYSTEEMBEHEER			12-7-2006 8:16:52	31-7-2006 12:16:52	Bruijn	Service verzoek
138406	RED	OPEN	LAAG	SLM			18-7-2006 14:05:43	31-7-2006 14:05:43	Becqué	Service verzoek
138425	RED	OPEN	MIDDEN	SYSTEEMBEHEER			19-7-2006 8:29:59	31-7-2006 10:28:31	Sweeren	Service verzoek
138878	RED	OPEN	HOOG	SYSTEEMBEHEER			31-7-2006 9:25:42	31-7-2006 13:25:42	Demandt	Storing
138896	RED	OPEN	HOOG	SYSTEEMBEHEER			31-7-2006 10:55:12	31-7-2006 14:55:12	Dam	Storing

H. STAATSBALANS

Staatsbalans per 31 December 1950

(in millioenen guldens)

Activa

Passiva

	Vergelijkende cijfers 1949	1950		Vergelijkende cijfers 1949	1950
1. Kas-, bank- en giroaldi	919	575	12. Schulden op korte termijn:		
2. Dispositieruimte op in het buiten- land verkregen credieten	168	24	a. Schatkistpapier in omloop . . .	6 749	5 355
3. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:			b. Schatkistpromessen bij de Ne- derlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1 750	1 650
a. Belastingen	3 117	4 021	c. Nederlandsche Bank voor over- neming Rijksmarkenbezit . . .	1 500	1 500
b. Nog ten gunste van 1950 (1949) te ontvangen middelen e.d.	897	387	d. Institutionele beleggers	231	251
c. Overige vorderingen en vooruit- betalingen	1 379	2 123	e. Onbelegde gelden Postchèque- en Girodienst en Rijkspost- spaarbank	317	281
4. Aandeel van Indonesië in de onder post 15 begrepen (voorwaardelijke) verplichting van Nederland in ver- band met de deelneming van Ne- derland in het Internationaal Monetair Fonds en in de Inter- nationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	5 393	6 531	f. Buitenlandse Schuld	490	288
5. Vorderingen op lange termijn . . .	536	—	g. Muntbiljetten in omloop . . .	137	137
6. Reparatievorderingen op voorm- alige vijandelijke mogendheden . .	1 059	1 128	h. Schulden uit hoofde van leve- ringen, werkzaamheden enz. . .	1 590	1 451
7. Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Inter- nationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	P.M.	P.M.	i. Diverse schulden op korte ter- mijn	2 079	2 059
8. Onroerende en roerende goederen:			13. Verplichtingen inzake oorlogs- schade	6 602	6 389
a. Duurzame activa en verbruiks- goederen	5 255	5 744	waarvan reeds betaald	2 590	2 919
b. Handelsgoederen	200	238	Lopende rente	4 012	3 470
9. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	5 455	5 982		98	78
10. Diverse activa:			14. Storting op Staatsschuld door in- stitutionele beleggers (incl. Rijks- fondsen)	4 110	3 548
a. Bezittingen sociale verzeke- ringsfondsen	P.M.	P.M.	15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton- Woods	737	286
b. Bezittingen Algemeen Burger- lijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	16. Schulden op lange termijn:	1 987	2 081
c. Vorderingen enz. uit hoofde van contracten e.d. waartegen- over verplichtingen staan (contrapost aan creditzijde onder no. 17c)	1 028	1 300	a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	7 732	8 418
d. Diversen	406	414	b. Buitenlandse schuld	3 073	3 112
11. Saldo	1 434	1 714	c. Diverse schulden op lange ter- mijn	109	19
	15 066	10 689	17. Diverse passiva:	10 914	11 549
	33 753	32 288	a. Verplichtingen sociale verzeke- ringsfondsen	P.M.	P.M.
18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor reke- ning van het Rijk gevoerde reke- ningen:			b. Verplichtingen Algemeen Bur- gerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.
a. Betreffende Indonesië	1 390	1 234	c. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen enz. staan (contra- post aan debetzijde onder no. 10c)	1 028	1 300
b. Betreffende diverse instellingen enz.	1 140	2 230	d. Muntfonds	134	122
	2 530	3 464	e. Reserve waardeveranderingen .	—	430
			18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor reke- ning van het Rijk gevoerde reke- ningen:	33 753	32 288
			a. Betreffende Indonesië	1 390	1 234
			b. Betreffende diverse instellingen enz.	1 140	2 230
				2 530	3 464

Bovenstaande balans is opgesteld naar dezelfde principes als ge-
volgd zijn voor de balansen van voorgaande jaren. Een uiteen-
zetting van deze principes is gegeven in de Millioenennota 1949
(blz. 7 en 8).

Ter toelichting op de balanscijfers moge het volgende dienen.

Post 1.

Het bedrag ad f 575 miljoen kan als volgt worden gespecificeerd:

	1950	Vergelijkende cijfers 1949
De Nederlandsche Bank	f 218,1 mln	f 549,1 mln
Bank voor Nederlandsche Gemeenten .	11,5 mln	0,5 mln
Postrekening no. 1	46,1 mln	99,4 mln
Kas-, bank- en giroaldi van comptabelen	299,3 mln	270,0 mln
	f 575,0 mln	f 919,0 mln

Post 2.

Het belangrijkste bestanddeel van deze post is een bedrag van f 22,7 miljoen betreffende het nog niet opgenomen gedeelte van een lening, groot \$ 8,8 miljoen, welke door de Interbank is verstrekt aan de Herstelbank. Aangezien het Rijk zich heeft verbonden de rente en aflossing van deze lening te voldoen, is het bedrag van \$ 8,8 miljoen opgenomen onder post 16b van de balans, terwijl de dispositieruimte ad f 22,7 miljoen is begrepen in post 2.

Uit het bovenstaande vloeit voort een vermeerdering der dispositieruimte in 1950 van f 22,7 miljoen; anderzijds hadden in 1950 opnamen plaats tot een bedrag van f 152 miljoen (waaronder f 145 miljoen betreffende het Belgische crediet ad \$ 38 miljoen) terwijl voorts de beschikkingruimte op het crediet van het Zweeds Bankconsortium (f 15 miljoen) in 1950 werd afgeboekt op de hoofdsom van dit crediet. Per saldo verminderde de totale dispositieruimte in 1950 derhalve met f 144 miljoen.

Post 3a.

Als vorderingen wegens belastingen zijn aangemerkt alle belastingbedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd waren. Het bedrag, groot f 4021 miljoen, is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:

a. Buitengewone heffingen	f 300 miljoen
b. Overige kohierbelastingen:	
Reeds opgelegd, nog niet ontvangen	f 1425 miljoen
Nog niet opgelegd:	
over 1949 en voorgaande jaren	916 ..
over 1950	1106 ..
	3447 ..

2. Niet-kohierbelastingen:

Loonbelasting	f 155 miljoen
Vereveningsheffing	50 ..
Omzetbelasting	230 ..
Successierechten	25 ..
Accijnzen	120 ..
	580 ..
	f 4327 miljoen

Hierop in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds	f 216 miljoen
Per ultimo 1950 ontvangen, doch nog niet ten gunste van de middelen of van de kohiervorderingen geboekt	90 ..
	306 ..

f 4021 miljoen

Post 3b.

De vermindering in 1950 met f 510 miljoen is voornamelijk toe te schrijven aan het feit, dat in het balansbedrag per ultimo 1949 enkele bijzondere posten waren begrepen, welke ultimo 1950 niet voorkwamen, t.w. f 275 miljoen wegens in 1950 nog ten gunste van de middelen van het dienstjaar 1949 verantwoorde schenkingen ingevolge het Europese Herstel Programma en f 248 miljoen betreffende de met de Nederlandsche Bank te verrekenen voordelige devaluatieverschillen.

Post 3c.

De belangrijke stijging van deze post ten opzichte van 1949 heeft grotendeels betrekking op het saldo van de bijzondere schatkistrekening bij de Nederlandsche Bank (de zgn. tegenwaarderekening). Het saldo van deze rekening bedroeg op 31 December 1949 f 610 miljoen, waarvan f 275 miljoen was begrepen in post 3b, terwijl het restant ad f 335 miljoen was opgenomen onder post 3c. Het saldo per ultimo 1950 van de tegenwaarderekening bedroeg f 1318 miljoen, welk bedrag geheel in de balanspost 3c is begrepen.

Voorts is een vordering op de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, op de balans 1949 onder post 3c voorkomende met een bedrag van f 323 miljoen, op de balans 1950 verwerkt in post 9.

Posten 4, 7 en 15.

In 1950 werd in verband met de gewijzigde verhouding met Indonesië het sub-lidmaatschap van dat land van het Internationaal Monetair Fonds en van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, hetwelk was ontstaan door de overdracht door Nederland van 30 % van Nederlands aandeel in de genoemde instellingen, beëindigd.

Als gevolg daarvan komt post 4 in de balans per ultimo 1950 niet meer voor, terwijl post 7 het volle bedrag der deelneming van Nederland aangeeft, nl. \$ 275 miljoen in elk van de bovengenoemde instellingen.

Ter nadere verklaring diene, dat van het op de balans per ultimo 1949 onder post 4 voorkomende bedrag ad f 536 miljoen het gedeelte, dat betrekking had op de kapitaaldeelname in het fonds en de bank (f 510 miljoen), in de balans per ultimo 1950 is begrepen in post 7. Het restant van post 4 (f 26 miljoen), hetwelk verband hield met de bij het fonds opgenomen vreemde valuta, is verrekend met Indonesië. Uit het vorenstaande vloeit voort een stijging van post 7 in 1950 met f 510 miljoen; voorts werd op deze post bijgeboekt de overname van het in vroegere jaren door Indonesië in goud en guldens betaalde gedeelte der deelneming, waarmede een bedrag van f 117 miljoen was gemoeid. Hierdoor werd voor post 7 per ultimo 1950 het bedrag van f 2090 miljoen bereikt, zijnde de waarde in guldens van de deelneming in het fonds (\$ 275 miljoen) en in de bank (\$ 275 miljoen).

In de verrekening met Indonesië van vorenbedoelde bedragen ad f 26 miljoen (te vorderen van Indonesië) en f 117 miljoen (te betalen aan Indonesië) werd mede betrokken de door de Nederlandsche Bank voor rekening en risico van het Rijk gevoerde „Bretton-Woods-rekening Indonesië” ten bedrage van f 92 miljoen (te vorderen van Indonesië), waardoor per saldo ± f 1 miljoen met Indonesië bleef te verrekenen.

De onder post 15 opgenomen verplichtingen, verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods, werden niet beïnvloed door de hierbovenvermelde transactie tussen Nederland en Indonesië. De bedoelde verplichtingen stegen echter in 1950 ten gevolge van een terugstorting ad f 94 miljoen door het Internationaal Monetair Fonds van een gedeelte der in vroegere jaren gedane guldensbetalingen. Voor dit bedrag werden soortgelijke promessen afgegeven als die, welke in vorige jaren waren verstrekt voor het niet-betaalde gedeelte van de deelneming. Het op de balans per ultimo 1950 onder post 15 opgenomen bedrag van f 2081 miljoen kan nu als volgt worden gespecificeerd:

Obligo inzake deelneming in het kapitaal van het Internationaal Monetair Fonds en opname van vreemde valuta bij dit fonds (voor welk obligo promessen zijn afgegeven)	f 1 059 miljoen
Obligo inzake deelneming in het kapitaal van de Interbank (inclusief promessen ad f 186 miljoen)	1 022 ..
	f 2 081 miljoen

Post 5.

De stijging van deze post in 1950 met f 69 miljoen houdt voornamelijk verband met het opnemen van een vordering op Indonesië ad f 80 miljoen. Deze vordering heeft betrekking op het in 1950 aan Indonesië verleende crediet van f 280 miljoen. Ten laste van dit crediet is een bedrag van f 80 miljoen geboekt, hetwelk heeft gediend voor de afwikkeling van het saldo op de H-rekeningen. Per ultimo 1949 was het bedrag van f 80 miljoen begrepen in post 18a.

Post 8a.

Onderstaande opstelling geeft een summier overzicht van de mutaties in 1950 (in miljoenen guldens).

	Gecorrigeerde waarde per 31-12-49	Investeringen in 1950 na afrek van verkopen e.d.	Afschrijvingen in 1950	Verhoging van de waarde in verband met stijging v. h. prijspeil	Waarde per 31-12-50
Verkeer en Waterstaat	2 326,9	28,8	33,5	125,0	2 447,2
Oorlog	965,2	185,7	102,6	50,0	1 098,3
Marine	404,3	117,3	49,0	30,0	502,6
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	353,1	3,7	0,7	13,0	369,1
Justitie	21,1	0,7	0,4	2,0	23,4
Burgerlijke Rijksgebouwen	471,4	9,3	6,4	45,0	519,3
Agrarische eigendommen	470,2	47,6	4,0	20,0	538,8
Diversen	242,2	3,4	0,8	5,0	249,8
	5 254,4	396,5	197,4	290,0	5 743,5

De afschrijvingen zijn berekend naar de grondslagen, die ook voor de voorafgaande jaren gegolden hebben en uiteengezet zijn in de Memorie van Toelichting, behorende bij Hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) der ontwerp-begroting voor 1950 (artikelen 9 en 10).

De waarde van de daarvoor in aanmerking komende activa is verhoogd op grond van beschikbare indexcijfers betreffende het verloop van het prijspeil. De afschrijvingen over het jaar 1950 zijn in verband daarmee eveneens verhoogd.

Het in bovenstaand overzicht genoemde bedrag der waardestelling ad f 290 miljoen is niet in het balanssaldo verwerkt, daar het als bestanddeel van post 17e onder de passiva is opgenomen.

Post 9.

Van de toeneming van deze post met f 1295 miljoen is f 706 miljoen het gevolg van een herziening van het bedrag, waarmede de Staatsbedrijven en deelnemingen op de balans 1949 voorkwamen: deze herziening heeft plaats gevonden op grond van de inmiddels gereed gekomen accountantsrapporten betreffende de waarde van de belangrijkste bedrijven. Zolang deze rapporten nog niet waren verschenen, moest worden voortgebouwd op het bedrag van f 2 miljard hetwelk voor de openingsbalans per ultimo 1947 was aangehouden en wegens het destijds ontbreken van de voor de waardering vereiste gegevens op zeer globale wijze was bepaald. Uit de thans ter beschikking staande resultaten van het onderzoek naar de waarde der bedrijven blijkt, dat genoemd bedrag aanzienlijk te laag is geweest en met f 706 miljoen moet worden verhoogd.

Overeenkomstig de voor de waardebepaling van de duurzame activa en verbruiksgoederen (post 8a van de balans) gevolgde principes is de waardering van de materiële activa van de Staatsbedrijven in het algemeen geschied op basis van de vervangingswaarde. De daarop toegepaste afschrijvingen zijn berekend op de grondslag van de geschatte economische levensduur van de desbetreffende objecten.

Naast de correctie van het in de balans 1949 verwerkte bedrag van f 2 miljard met f 706 miljoen is in de balanspost f 140 miljoen begrepen wegens stijging van het prijspeil in 1950. Dit bedrag is buiten het balanssaldo (post 11) gehouden, doordat het tevens onder de passiva (als onderdeel van post 17e) is opgenomen.

Van het resterende aceres ten opzichte van 1949 ad f 449 miljoen heeft f 92 miljoen betrekking op kapitaalverstrekking door het Rijk, verminderd met ontvangen aflossingen, terwijl het restant vnl. verband houdt met overboekingen van andere balansrekeningen.

De specificatie van het balansbedrag luidt als volgt:

N.V. Nederlandsche Spoorwegen	f 1580 miljoen
Staatsbedrijf der P.T.T. (incl. Rijkspostspaarbank)	900 ..
Staatsmijnen	580 ..
N.V. Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel	151 ..
N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij	126 ..
N.V. De Nederlandsche Bank	120 ..
Overige Staatsbedrijven en deelnemingen	98 ..
	f 3555 miljoen

Posten 10a, 10b, 17a en 17b.

Nog afgezien van de omstandigheid, dat omtrent de bezittingen en de verplichtingen van de sociale verzekeringsfondsen en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds op korte termijn geen gegevens per de balansdatum zijn te verkrijgen, werd het wenselijk geoordeeld deze posten evenals voorheen pro memorie op de balans op te nemen, omdat nog geen beslissing is genomen ten aanzien van de vraag, of de financiering der sociale verzekeringen door middel van het omslagstelsel dan wel door fondsvorming zal geschieden.

Ten einde een indruk te geven van de orde van grootte der actueel berekende tekorten van de belangrijkste fondsen, volgen hieronder de laatste dienaangaande gepubliceerde cijfers.

Volgens de wiskundige balans per 31 December 1944 van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds bedroeg het tekort op die datum f 1 352 325 028. Meer recente gegevens zijn nog niet bekend, aangezien met de samenstelling van de eerstvolgende wiskundige balans (per 31 December 1949) nog geruime tijd gemoeid zal zijn.

Blijkens de negende wetenschappelijke balans van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds bedroeg het tekort op het burgergedeelte op 31 December 1945 f 1441 miljoen (zijnde f 882 miljoen voor de op de balansdatum aanwezige actieve ambtenaren, gepensioneerden en verzekerden en f 559 miljoen voor nog aan te stellen ambtenaren)

en op het militair gedeelte f 26,9 miljoen. Gegevens van recenter datum staan ook met betrekking tot dit fonds nog niet ter beschikking.

Post 12b.

In Januari 1950 en Maart 1950 werden ten laste van het tegoed van 's Rijks schatkist bij de Nederlandsche Bank bedragen van respectievelijk f 150 miljoen en f 250 miljoen afgelost op de aan de Bank afgegeven bijzondere schatkistpromessen. In December 1950 werden soortgelijke promessen geplaatst bij de Nederlandsche Bank tot een bedrag van f 300 miljoen, waardoor het tegoed van 's Rijks schatkist bij de Bank met dit bedrag werd verhoogd. Per saldo verminderde de onder post 12b opgenomen schuld in 1950 derhalve met f 100 miljoen.

Post 12f.

De schuld verminderde in 1950 met f 202 miljoen, welk bedrag als volgt kan worden gespecificeerd:

Omzetting van het kortlopend crediet van de Société de Banque Suisse in de onder post 16b opgenomen Nederlandse Staatslening, uitgegeven in Zwitserland f	44 miljoen
Afboeking van de dispositieruimte op het crediet van het Zweedse Bankconsortium (zie post 2)	15 ..
Aflossingen in 1950	144 ..
	f 203 miljoen
Lopende rente ultimo 1950 hoger dan ultimo 1949 ...	1 ..
	f 202 miljoen

Post 12h.

Het bedrag van f 1451 miljoen betreft voornamelijk de op 31 December 1950 nog te verrichten betalingen ten laste van het jaar 1950 en voorgaande jaren.

Post 12i.

De diverse schulden op korte termijn bevatten een zeer groot aantal posten van verschillende aard, o.a. de schulden in rekening-courant met diverse instellingen, de nog aan gemeenten en provinciën uit te keren belastingaandelen en opcenten, de reeds betaalbaar gestelde, doch nog niet uitbetaalde obligaties en coupons van nationale schuld.

Post 13.

De vermindering van de verplichtingen inzake oorlogsschade houdt verband met het feit, dat met de voortschrijding van de afwikkeling der oorlogsschade een nauwkeuriger raming der verplichtingen mogelijk wordt. Een herziene berekening heeft aangetoond, dat het in de balans 1949 voorkomende verplichtingenbedrag van f 6602 miljoen met f 213 miljoen kon worden vermindert.

Post 14.

De vermindering in 1950 van de onder deze post opgenomen schuld is voor een bedrag van f 430 miljoen toe te schrijven aan de aanwending van dit bedrag voor de 3½ % Staatslening 1950 II. Het balansbedrag bestaat voor f 234 miljoen uit saldi van Rijksfondsen en voor f 52 miljoen uit saldi van de overige institutionele beleggers.

Post 15.

Deze post werd hierboven reeds toegelicht.

Post 16a.

De toeneming van deze schuld in 1950 in het resultaat van de volgende factoren:

In 1950 uitgegeven leningen, enz.:

3 % Investeringscertificaten	f 148,5 miljoen
3½ % Beleggingscertificaten	11,1 ..
3½ % Lening 1950 I	200,0 ..
3½ % Lening 1950 II (zie post 14) ...	430,0 ..
3½ % Onderhandse lening 1950	25,0 ..
	f 814,6 miljoen
Geamortiseerd en afgelost in 1950 ...	f 45,5 miljoen
In betaling genomen voor voldoening van belastingaanslagen	82,6 ..
	128,1 ..
	f 686,5 miljoen

Post 16b.

De schuld is in 1950 toegenomen met f 39,5 miljoen: dit bedrag is als volgt te specificeren:

Nieuwe leningen:

4 % Staatslening, uitgegeven in Zwitserland (zie post 12f) Zw. frs. 50 miljoen	f 44 miljoen
Lening van de Interbank aan de Herstelbank (zie post 2) \$ 8,8 miljoen	33 ..
E.C.A.-lening \$ 4 miljoen	15 ..
	f 92 miljoen

Koerswijziging:

Door de stijging van de koers van de Canadese dollar van 3,465 (per ultimo 1949) tot 3,60 (per ultimo 1950) vermeerderde de tegenwaarde in gulden van de schuld aan Canada met

16 ..
f 108 miljoen

Aflossingen in 1950

68,5 ..
f 39,5 miljoen

Post 16c.

De vermindering van deze post in 1950 met f 90 miljoen is voornamelijk veroorzaakt door de overboeking van de schuld inzake het reorganisatie-tekort van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen ad f 97,3 miljoen naar post 9.

Post 17d.

Het Muntfonds werd in 1950 verminderd met f 21 miljoen wegens de nadelen, welke optraden bij de ontmuntning in 1950 van bij de Muntwet 1948 ingetrokken munten.

Hierbij wordt opgemerkt, dat anderzijds bij de uitgifte van de in de Muntwet genoemde nieuwe munten een voordelig saldo is ontstaan; dit bedrag is ingevolge artikel 5, lid 2, van de wet verantwoord door de nominale waarde der munten ten gunste van 's Rijks middelen te brengen en de aankopen der voor de aanmuntning benodigde materialen ten laste van de Rijksbegroting te boeken. Met het oog op de te verwachten verliezen bij toekomstige ontmuntning van deze munten werd het vorenbedoeld voordelig saldo onder de passiva van de balans als onderdeel van post 12f opgenomen.

Behalve de bovenvermelde mutatie ad f 21 miljoen heeft zich nog een tweede wijziging in het Muntfonds voorgedaan, bestaande uit een verhoging van f 9 miljoen ingevolge een herberekening: laatstgenoemd bedrag is te beschouwen als een correctie op de vorige balansen.

Post 17e.

Onder deze reserve zijn opgenomen de in de balansposten 8a en 9 begrepen bedragen wegens waardeverhoging van de desbetreffende activa als gevolg van de stijging van het prijspeil. Van het bedrag groot f 430 miljoen heeft f 290 miljoen betrekking op de duurzame activa en verbruiksgoederen (post 8a) en f 140 miljoen op de Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen (post 9).

Post 18a.

Het op de balans 1950 opgenomen bedrag vertoont ten opzichte van de overeenkomstige post per ultimo 1949 een vermindering van f 156 miljoen. Deze vermindering heeft voornamelijk betrekking op de H-rekeningen en de Bretton-Woods-rekening. In de balans per 31 December 1949 was het saldo ad f 80 miljoen van de H-rekeningen in post 18a begrepen; per ultimo 1950 echter is dit bedrag opgenomen onder de posten 5 en 12f (zie de toelichting bij post 5).

Voorts was ook het saldo van de Bretton-Woods-rekening ten bedrage van f 92 miljoen begrepen in het op de balans 1949 onder deze post opgenomen bedrag van f 1390 miljoen. De Bretton-Woods-rekening is in 1950 opgeheven door verrekening van het saldo ad f 92 miljoen met Indonesië; deze verrekening had betrekking op de beëindiging van het sub-lidmaatschap van Indonesië van het Internationaal Monetair Fonds en de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling (zie de toelichting bij post 4).

Post 18b.

Het verschil tussen de onder post 18b per ultimo 1949 en 1950 opgenomen bedragen is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de saldi bij de Nederlandsche Bank inzake de monetaire accoordrekeningen, waarvan er enkele in de balans 1949 niet voorkwamen, terwijl in verschillende andere van deze rekeningen in 1950 belangrijke wijzigingen optraden.

Balanssaldo.

Van het bedrag, waarmee dit nadelige saldo in 1950 is verminderd, is een specificatie gegeven in hoofdstuk V van de Miljoenennota. Teneinde een inzicht te verschaffen in het verband tussen het vermoedelijk begrotingsoverschot van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I voor het dienstjaar 1950 (f 829 miljoen) en de vermindering van het balanssaldo (f 4377 miljoen) volgt hieronder een summierende analyse van het verschil tussen deze bedragen ad f 3548 miljoen.

Bijzondere factoren, welke het balanssaldo hebben beïnvloed (in miljoenen gulden):

1. Het op de balans (onder post 3c) opgenomen en nog niet ten gunste van de middelen verantwoorde saldo der bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank	1318
2. Hogere waardering van de op de balans 1949 voorkomende Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen (zie toelichting bij balanspost 9)	706
3. Hogere raming van de over 1949 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen	906
Diverse voordelige verschillen inzake belastingen	68
	974
4. Lagere raming van de op de balans 1949 opgenomen verplichtingen inzake oorlogsschade	213
5. a. Ten laste van de Buitengewone Dienst I betaalde oorlogsschade, waarvan de schuldverplichting op de balans 1949 voorkomt (post 13)	329
b. Ten gunste van de middelen van de Buitengewone Dienst I verantwoorde bedragen wegens overboekingen van de bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank, welke bedragen reeds als vordering op de balans 1949 voorkomen	279
	50
6. Aanschaffingen in 1950 ten laste van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I, welke op de balans zijn geactiveerd	116
7. Diversen (voor- en nadelige verschillen van onderscheidene aard, waarvan de belangrijkste component betrekking heeft op achteraf te hoog gebleken reserveringen op de balans 1949 voor nog ten laste van dat jaar te betalen kosten)	177
	3548

Thans volgen nog enkele toelichtingen op de onderdelen I en II van het in hoofdstuk V van de Miljoenennota voorkomende overzicht van de mutaties in het balanssaldo.

Voor het berekenen van de lasten en baten betreffende het jaar 1950 is uitgegaan van het vermoedelijk beloop der begrotingsuitgaven en middelen van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I voor het dienstjaar 1950. In de cijfers van dit vermoedelijk beloop zijn die correcties en aanvullingen aangebracht, welke noodzakelijk waren om de begrotingsuitkomsten, welke in het algemeen op kasmutaties zijn gebaseerd, te herleiden tot lasten en baten. Als voorbeeld van een correctie kunnen worden genoemd uitgaven voor aanschaffingen ten laste van de Gewone Dienst of Buitengewone Dienst I, welke voor de waarde der hiermede verkregen activa op de balans zijn opgenomen; in dit geval worden niet de gedane uitgaven, doch de afschrijvingen onder de lasten verantwoord.

De rubricering der lasten en baten heeft plaats gehad naar de soorten van kosten en inkomsten.

Een aantal posten van het overzicht der mutaties in het balanssaldo wordt hieronder toegelicht.

LASTEN

Post 1.

Het bedrag ad f 661 miljoen kan als volgt worden gespecificeerd:

Ministeries van Oorlog en van Marine	f 272 miljoen
Overige Ministeries	389 ..

f 661 miljoen

Post 3.

De kosten van vernieuwing, inrichting en uitbreiding zijn hier slechts opgenomen voor zover zij individueel niet belangrijk zijn; de

meer belangrijke kosten zijn als onderdeel van de post „onroerende en roerende goederen” op de balans verantwoord.

Het bedrag ad f 99 miljoen omvat:

voor de Ministeries van Oorlog en van Marine	f	58	miljoen
voor het Ministerie van Verkeer en Waterstaat		23	..
voor de overige Ministeries		18	..
	f	99	miljoen

Post 4.

Voor de samenstelling van het bedrag ad f 197 miljoen moge worden verwezen naar de hierboven gegeven specificatie van post 8a van de Staatsbalans.

Post 6.

Het bedrag van f 433 miljoen kan als volgt worden gespecificeerd:

Ministerie van Binnenlandse Zaken	f	32	miljoen
Ministerie van Oorlog:			
demobilisatiekosten	f	42	miljoen
diversen		16	..
		58	..
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting:			
bijdrage D.U.W.-lonen	f	48	miljoen
diversen		3	..
		51	..
Ministerie van Sociale Zaken:			
noodvoorziening ouden van dagen	f	163	miljoen
kinderbijslag rentetrekken		13	..
overbruggingsregeling 1950		34	..
sociale bijstandsregeling		16	..
aanvulling invaliditeitsrente		25	..
diversen		30	..
		281	..
Overige Ministeries		11	..
	f	433	miljoen

Post 8a.

In deze post is opgenomen een bedrag van f 230 miljoen betreffende de prijs subsidies van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Post 8f.

Het bedrag ad f 261 miljoen kan als volgt worden toegelicht:

Ministerie van Justitie (vnl. bijdragen betreffende de verpleging van voogdijkinderen)	f	23	miljoen
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:			
bijdrage aan de radio-omroep	f	15	miljoen
diversen		10	..
		25	..
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting (bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen en particuliere nieuwbouw)		32	..
Ministerie van Verkeer en Waterstaat (vnl. bijdragen aan provincien in zake verbetering van kanalen etc.)		41	..
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening:			
uitvoering van cultuurtechnische werken	f	24	miljoen
diversen		11	..
		35	..
transporteren	f	156	miljoen

transport f 156 miljoen

Ministerie van Sociale Zaken	12	..
Ministerie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen:		
bijdrage ten behoeve van de geldmiddelen van Nieuw-Guinea	f	18 miljoen
diversen	13	..
	31	..
Overige Ministeries	62	..
	f	261 miljoen

Post 9.

In het bedrag ad f 367 miljoen is f 267 miljoen begrepen betreffende de Ministeries van Oorlog en van Marine.

BATEN

Post 1.

De specificatie van het bedrag der belastingen luidt als volgt:

Kohierbelastingen:

Inkomstenbelasting	f	868	miljoen
Vermogensbelasting I		59	..
Vennootschapsbelasting		351	..
		f	1278 miljoen

Niet-kohierbelastingen:

Loonbelasting	f	619	miljoen
Vereveningsheffing		238	..
Omzetbelasting		911	..
Accijnzen		433	..
Invoerrechten		355	..
Successierechten e.d.		77	..
Overige niet-kohierbelastingen		163	..
		2796	..
		f	4074 miljoen

Bovenstaande bedragen hebben betrekking op de belastingen, welke over het jaar 1950 materieel verschuldigd zijn. Voor de kohierbelastingen moesten uiteraard geraamde bedragen worden opgenomen.

Post 4b.

Deze post betreft de waarde van een hoeveelheid goud, welke door de Nederlandsche Bank van de Staat werd overgenomen. Dit goud was het door de „Commission Tripartite” te Brussel aan Nederland toegewezen gedeelte van gerecupereerd goud, ter vervanging van het door de Duitse Overheid in de bezettingstijd geroofde goud.

Post 5.

Het bedrag ad f 195 miljoen is als volgt samengesteld:

Ministerie van Justitie	f	16	miljoen
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen		28	..
Ministerie van Financiën		75	..
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting ...		36	..
Overige Ministeries		40	..
		f	195 miljoen

Van de „bijzondere mutaties” (onderdelen III en IV van het overzicht) werden de belangrijkste posten reeds in hoofdstuk V toegevoegd.

I. NADERE TOELICHTING OP DE GEGEVENS BETREFFENDE DE KASONTWIKKELING VAN HET RIJK

In hoofdstuk VI van de Millioenennota zijn gegevens opgenomen omtrent de kasontwikkeling van het Rijk in de jaren 1949, 1950 en het eerste halfjaar van 1951. Hieronder volgt allereerst een nadere toelichting op een aantal posten van het aldaar gegeven overzicht.

Berekening kastekort resp. kasoverschot.

Post 1.

Onder de ontvangsten uit belastingen zijn uitsluitend opgenomen de betalingen in geld. Belastingen voldaan door inlevering van Staatsschuld of door afschrijving op zekerheidstellingen zijn buiten beschouwing gelaten. De bedragen zijn exclusief de aandelen van Gemeentefonds, Provinciefonds, gemeenten, provinciën en Landbouw-Egalisatiefonds.

Post 2.

De overboekingen van de geblokkeerde local-currency rekening bij de Nederlandsche Bank naar het vrije rekening-couranttegoed van het Rijk bij die instelling zijn, hoewel begrotingsontvangsten, met het oog op het bijzondere karakter niet opgenomen in de berekening van het kastekort resp. kasoverschot doch onder de „overige kasmutaties”.

Het hoge totaal van post 2 in 1950 vindt zijn verklaring in een aantal bijzondere ontvangsten, m.n. voordelige devaluatieverschillen (f 303 miljoen), verkoop van gerecupereerd goud aan de Nederlandsche Bank (f 131 miljoen) en terugstorting door het Internationale Monetair Fonds (f 66 miljoen).

Post 3.

In deze post is begrepen het uitgavensaldo betreffende het Landbouw-Egalisatiefonds

Post 4.

De uitgaven uit hoofde van credietverstrekking aan Indonesië waren in 1949 nog niet in de begroting opgenomen. Nochtans zijn zij ook voor dat jaar bij de berekening van het kastekort in aanmerking genomen, enerzijds omdat zij een belangrijk element in de Staatsuitgaven vertegenwoordigden en anderzijds om de vergelijkbaarheid met volgende jaren te vergroten.

Overige kasmutaties.

De bedragen betreffende schuldmutaties, welke onder de overige kasmutaties zijn opgenomen, zijn niet zonder meer vergelijkbaar met de gegevens betreffende de ontwikkeling van de Nationale Schuld, zoals vermeld in bijlage J. De belangrijkste oorzaken van verschil zijn:

a. veranderingen in de omvang van de Nationale Schuld door wijziging van wisselkoersen geven uiteraard geen aanleiding tot kasmutaties;

b. de daling van de schuld uit hoofde van verplichtingen wegens oorlogsschadevergoedingen als gevolg van uitkeringen reflecteert zich niet in een van de posten der „overige kasmutaties”, aangezien de uitkeringen zijn begrepen in post 3 (betalingen ten laste van de begroting);

c. diverse vermeerderingen of verminderingen van bepaalde onderdelen van de Nationale Schuld leiden niet tot kasmutaties; dit is b.v.

het geval bij verrekeningen in rekening-courant en bij inschrijving op Staatsleningen ten laste van de voorinschrijfrekeningen;

d. het overzicht van de Nationale Schuld geeft uitsluitend een beeld van de ontwikkeling van de bruto schuld, dus zonder aftrek van vorderingen. Onder de „overige kasmutaties” zijn de mutaties in de vorderingen wel opgenomen. Zo omvat post 15 (saldo mutaties in rekening-courant) zowel mutaties in de schulden als in de vorderingen in rekening-courant.

Posten 9 en 16.

Onder dit hoofd komen in de eerste plaats voor de mutaties in de Schatkist wegens stortingen op postrekeningen, uitbetaling van postcheques en overboekingen van de bijzondere rekening van de Nederlandsche Bank bij de Postcheque- en Girodienst naar de rekening van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank. De hieruit voortvloeiende mutaties zijn gesaldeerd met de periodieke afboekingen van overtollige saldi op postrekening 1, welke zijn verrekend in rekening-courant met de P.T.T. Deze afboekingen beliepen in 1949 f 950 miljoen, in het 1ste en 2de halfjaar van 1950 resp. f 450 en f 550 miljoen en in het eerste halfjaar van 1951 f 525 miljoen.

Post 10.

In deze post zijn o.m. begrepen de belastingontvangsten, na aftrek van de uitkeringen, betreffende het Gemeentefonds, het Provinciefonds, de gemeenten en de provinciën.

* *

Te dezer plaatse moge nog worden vermeld, dat in de laatste jaarverslagen van de Nederlandsche Bank berekeningen voorkomen, welke een zekere mate van overeenkomst vertonen met de gegevens, welke bij deze aan de Staten-Generaal worden aangeboden. In de jaarverslagen wordt, uitgaande van de mutaties in de schuld en in de liquide activa van het Rijk en na de toepassing van een aantal correcties het kastekort resp. het kasoverschot benaderd. Daarnaast worden met behulp van enerzijds dit kastekort resp. -overschot en anderzijds de belastingontvangsten en de geschatte overige begrotingsontvangsten de begrotingsuitgaven voor andere doeleinden dan schuldaflissing geraamd. De langs deze weg verkregen resultaten en de gegevens, welke in hoofdstuk VI van deze Nota zijn vermeld, stemmen niet volledig met elkaar overeen. De verschillen vloeien o.m. voort uit de omstandigheid, dat de in de jaarverslagen van de Nederlandsche Bank genoemde bedragen — zoals daar ter plaatse is toegelicht — ten dele op schattingen berusten en de gebezigde berekeningsmethode slechts tot een benadering van de feitelijke uitkomsten kan leiden. Daarnaast is het door de Nederlandsche Bank gebezigde begrip kasoverschot niet in alle opzichten identiek aan dat van het in deze nota opgenomen overzicht. M.n. worden in de jaarverslagen bijzondere ontvangsten zoals de opbrengst van gerecupereerd goud bij de berekening van het kasoverschot buiten beschouwing gelaten terwijl anderzijds voldoening van belastingen door inlevering van Staatsschuld als ontvangsten zijn aangemerkt; zoals hierboven opgemerkt, zijn in post 1 uitsluitend belastingontvangsten in geld in aanmerking genomen. Het eerste definitieverschil leidt bij de Nederlandsche Bank tot een kleiner, het tweede tot een groter kasoverschot.

J. OVERZICHT VAN DE ONTWIKKELING VAN DE NATIONALE SCHULD SINDS 1945 EN OVERZICHT VAN DE STAATSSCHULD, UITGEGEVEN IN HET KADER VAN DE AFWIKKELING VAN DE GELDZUIVERING

a. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schuld aan de Nederlandse Bank	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Daggeldleningen	Stortingen door Rijksschulden en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Schuld in rekening-crt. aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen ¹⁾	Schuld in rekening-crt. aan de Nederlandse Antillen	Boekschuld Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Vlootende buitenlandse schuld	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-generaal
31 Dec. 1945	5 767	—	8 764	—	—	1 378	1 080	178	—	—	—	4 989	22 156	1 039 ¹⁾	—	1 039	23 195
31 Dec. 1946	7 160	—	5 963	—	—	1 543	2 011	155	15	—	—	4 483	21 330	1 022	321	1 343	22 673
31 Dec. 1947	7 099	—	7 111	2 000	—	1 621	1 895	149	—	—	1 500	3 822	25 197	1 021	984	2 005	27 202 ²⁾
30 Juni 1948	7 407	—	6 939	1 800	—	1 538	1 944	145	—	2	1 500	3 572	24 847	1 887	421	2 308	27 155
31 Dec. 1948	7 206	—	6 845	1 800	—	1 484	1 193	144	19	3	1 500	3 261	23 455	1 875 ³⁾	399 ⁴⁾	2 274	25 729
30 Juni 1949	7 158	—	6 426	1 800	—	1 331	1 306	136	91	4	1 500	3 082	22 834	2 228	291	2 519	25 353
31 Dec. 1949	7 732	—	6 749	1 750	—	737	1 233	137	133	17	1 500	4 110 ⁵⁾	24 098	2 923 ⁶⁾	450 ⁶⁾	3 373	27 471
30 Juni 1950	8 359	—	6 380	1 350	—	317	1 077	138	152	14	1 500	3 964	23 251	3 053	400	3 453	26 704
31 Dec. 1950	8 418	—	5 355	1 650	—	286	1 105	137	183	4	1 500	3 548	22 186	3 089 ⁶⁾	265 ⁶⁾	3 354	25 540
30 Juni 1951	8 646	13	4 903	1 500	53	135	1 221	137	183	2	1 500	3 409	21 702	3 026	265	3 291	24 993

¹⁾ In de buitenlandse schuld per ultimo 1945 is de vlootende schuld per die datum begrepen.

²⁾ De toename is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de Staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij Wet van 30 Augustus 1946 (Staatsblad no. G 226) gemachtigd, sloot de Minister van Financiën op 26 Februari 1947 met de directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van f 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5953 miljoen door de Staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de Staat voorhands f 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de Staat betaald met nominaal f 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl f 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

³⁾ De toename van dit schuldbedrag moet worden toegeschreven aan het feit, dat het bedrag per 30 Juni 1949 o.m. was gebaseerd op de normen, geldende voor het Besluit Materiele Oorlogsschaden, terwijl voor de bepaling van het bedrag per 31 December 1949 is uitgegaan van de Wet op de Materiele Oorlogsschaden. Nu deze wet inmiddels tot stand is gekomen, is als schuld per 31 December 1949, in overeenstemming met het voor de Staatsbalans per die datum

ingenomen standpunt, het op grond van de wet berekende bedrag opgenomen. Uiteraard is op het bedrag per 31 December 1949 mede van invloed geweest het bedrag, dat sinds 30 Juni 1949 was uitbetaald.

⁴⁾ Voorheen werden slechts de cijfers per ultimo Mei respectievelijk November gegeven; thans zijn deze cijfers vervangen door de cijfers per ultimo Juni, respectievelijk December.

⁵⁾ en ⁶⁾ De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds en de posten 16b en 12j van de Staatsbalans per 31 December 1949 resp. 31 December 1950 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen ⁵⁾ en ⁶⁾ betrekking hebben op de opgenomen gedeelten van de desbetreffende leningen (na aftrek der aflossingen), terwijl onder 16b en 12j van de Staatsbalans de hoofdsommen der leningen zijn vermeld (eveneens na aftrek van de afgeloste bedragen), waartegenover de op de balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans onder post 2 paraisseert. Voorts is onder post 12j (Buitenlandse schuld op korte termijn) de lopende rente op de balansdatum van zowel de kortlopende als langlopende buitenlandse schuld opgenomen, welke rente uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

b. Overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering

Datum	Totaal ingeschreven bedrag	Waarvan nog niet verhandelbaar	Waarvan reeds verhandelbaar	Waarvan in betaling gegeven ter voldoening van belastingaanslagen	Waarvan geamortiseerd krachtens de wet van 9 Nov. 1950 Staatsblad K 494	Uitstaand bedrag
A. Beleggingscertificaten						
30 September 1948	f 11 020 500	f 8 816 400	f 2 204 100	—	—	f 11 020 500
31 December 1948	14 234 500	11 387 600	2 846 900	—	—	14 234 500
30 Juni 1949	20 286 500	12 167 400	8 119 300	f 5 800	—	20 280 700
31 December 1949	23 519 000	9 386 000	14 069 000	64 000	—	23 455 000
30 Juni 1950	26 320 500	15 710 400	10 493 200	116 900	—	26 203 600
31 December 1950	34 634 500	6 896 200	27 587 200	151 100	—	34 483 400
30 Juni 1951 ¹⁾	34 758 200	—	32 461 600	2 295 600	f 1 000	32 461 600
B. Investeringscertificaten						
31 Maart 1948	19 172 000	19 172 000	—	—	—	19 172 000
30 Juni 1948	248 451 500	194 521 000	53 930 500	—	—	248 451 500
31 December 1948	423 669 500	299 342 400	124 327 100	—	—	423 669 500
30 Juni 1949	634 061 500	333 914 800	284 913 800	15 232 900	—	618 828 600
31 December 1949	725 192 500	246 286 800	427 597 900	51 307 800	—	673 884 700
30 Juni 1950	778 824 500	258 504 500	455 300 900	65 019 100	—	713 805 400
31 December 1950	873 667 500	144 142 700	649 007 800	80 517 000	—	793 150 500
30 Juni 1951 ¹⁾	874 951 200	—	757 340 800	114 474 300	3 136 100	757 340 800

¹⁾ Voorlopig cijfer.

K. OVERZICHT VAN DE DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1950

Bij een beschouwing van de diensten 1940 tot en met 1950 komt het gewenst voor, de oorlogsjaren en de na-oorlogse jaren afzonderlijk te bespreken.

I. DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1945

Voor een overzicht van de uitgaven en ontvangsten voor de jaren 1940 tot en met 1944 in Nederland moge worden verwezen naar hetgeen terzake is medegedeeld in bijlage F van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor het dienstjaar 1950, terwijl voor wat betreft de cijfers voor 1945 verwezen kan worden naar de overeenkomstige Nota voor 1951. In totaal bedragen de tekorten van de Gehele Dienst voor Nederland in de oorlogsjaren f 12 201 miljoen.

De tekorten van de Londense periode 1940 tot en met 1945 zullen volgens de voorlopige rekeningcijfers in totaal £ 66 858 654 bedragen. Dit nadelig saldo is gefinancierd met van derden in beslag genomen waarden en met voor derden geïncasseerde bedragen, waarvan de tegenwaarde na de oorlog aan de rechthebbenden in Nederland is uitgekeerd of met de rechthebbenden is verrekend. Deze uitkeringen en verrekeningen belopen een totaal van f 483 653 650. Het begrotingstekort, luidende in ponden, komt met laatstgenoemd guldenbedrag overeen.

In vorige jaren is steeds een hoger bedrag genoemd. Dit werd veroorzaakt doordat voor een vergelijking per dienstjaar steeds een zelfde omrekeningskoers, nl. van 1 £ = f 10,691, is aangehouden. In werkelijkheid is deze koers voor de berekening van de guldensteunwaarde slechts voor een deel der verrekeningen aangehouden.

Een specificatie van de tekorten, zoals die in de rekening zullen worden opgenomen, wordt in de hierna volgende overzichten gegeven.

LONDEN

Dienstjaar 1940

Uitgaven Gewone Dienst	£ 6 763 494
Uitgaven Kapitaaldienst	134 215
Totaal uitgaven	£ 6 897 709
Totaal middelen	123 824
Nadelig saldo	£ 6 773 885

Dienstjaar 1941

Uitgaven Gewone Dienst	£ 8 270 201
Uitgaven Kapitaaldienst	84 051
Totaal uitgaven	£ 8 354 252
Totaal middelen	828 433
Nadelig saldo	£ 7 525 829

Dienstjaar 1942

Uitgaven Gewone Dienst	£ 11 607 990
Uitgaven Kapitaaldienst	68 369
Totaal uitgaven	£ 11 676 359
Totaal middelen	722 842
Nadelig saldo	£ 10 953 517

Dienstjaar 1943

Uitgaven Gewone Dienst	£ 16 430 209
Uitgaven Kapitaaldienst	233 302
Totaal uitgaven	£ 16 663 511
Totaal middelen	1 505 571
Nadelig saldo	£ 15 157 940

Dienstjaar 1944

Uitgaven Gewone Dienst	£ 12 313 844
Uitgaven Kapitaaldienst	774 766
Totaal uitgaven	£ 13 088 610
Totaal middelen	4 895 652
Nadelig saldo	£ 8 192 958

Dienstjaar 1945

Uitgaven Gewone Dienst	£ 22 079 930
Uitgaven Kapitaaldienst	382 233
Totaal uitgaven	£ 22 462 163
Totaal middelen	4 207 638
Nadelig saldo	£ 18 254 525

II. DIENSTEN 1946 TOT EN MET 1950

Teneinde een inzicht te verschaffen in het verloop van de uitgaven en ontvangsten zijn in de volgende overzichten aan de hand van de meest recente gegevens de bedragen der oorspronkelijk vastgestelde begrotingen en de vermoedelijke uitkomsten voor de jaren 1946 tot en met 1950 naast elkaar geplaatst.

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I
(in miljoenen guldens)

Dienstjaar	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi					
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Volgens oorspronkelijke ramingsstaat	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting			Vermoedelijke uitkomsten		
					Rijksbegroting	Landbouw-Egalisatiefonds	Totaal	Rijksbegroting	Landbouw-Egalisatiefonds	Totaal
1946	4 934	3 759	3 242	3 612	— 1 692	— 376	— 2 068	— 147	— 424	— 571
1947	3 863	3 988	2 562	3 977	— 1 301	— 316	— 1 617	— 11	— 494	— 505
1948	3 518	4 148	2 792	4 091 ¹⁾	— 726	— 498	— 1 224	— 57	— 468	— 525
1949	3 238	3 808	3 232	4 963 ¹⁾	— 6	— 227	— 233	+ 1 155	— 266	+ 889
1950	3 687	3 854	3 556	4 913 ¹⁾	— 131	— 236	— 367	+ 1 059	— 230	+ 829

¹⁾ Hierin begrepen voor 1948 f 240 miljoen, voor 1949 f 305 miljoen en voor 1950 f 279 miljoen wegens het ter beschikking komen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, waarop de tegen-

waarde in guldens van de dollarschellingen in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

Buitengewone Dienst II
(in miljoenen guldens)

Dienstjaar	Uitgaven		Middelen		SalDI	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Volgens oorspronkelijke ramingsstaat	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
1946	693	452	83	108	— 610	— 344
1947	527	642	36	95	— 491	— 547
1948	473	546	50	208	— 423	— 338
1949	381	390	71	139	— 310	— 251
1950	599	891	185	437	— 414	— 454

De uitkomsten van de verschillende diensten wijken in het algemeen aanmerkelijk af van de oorspronkelijke ramingen. Het is hierbij nuttig de factoren na te gaan, welke invloed op deze afwijkingen hebben uitgeoefend.

De vermoedelijke uitgaven hebben in alle jaren — met uitzondering van 1946 — de oorspronkelijke ramingen overtroffen. Achteraf bezien behoeft dit geen verwondering te wekken.

In de eerste plaats stond de Regering vooral in de eerste na-oorlogse jaren voor grote administratieve moeilijkheden. Op grond daarvan was het technisch reeds niet mogelijk om nauwkeurige ramingen op te stellen.

Daarnaast deed zich het bezwaar gelden, dat de financiële resultaten van de voorafgegangene jaren geen hechte basis konden vormen voor het opstellen der begrotingsramingen, deels omdat die resultaten eerst laat, en dan nog in voorlopige vorm, bekend werden, deels omdat zij sterk beïnvloed waren door velerlei uitzonderlijke omstandigheden.

Een derde factor van algemene aard, welke ter verklaring van de verschillen tussen de werkelijke uitgaven en de aanvankelijke begrotingsramingen moet worden aangevoerd, is gelegen in de omstandigheid, dat in deze laatste geen rekening wordt gehouden met uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke regelingen die ten tijde van de indiening der begroting bij de Staten-Generaal haar beslag nog niet hebben gekregen.

De voornaamste reden, waarom in de periode 1946—1950 geen nauwkeurige begrotingsramingen konden worden opgesteld, licht echter in de aard van dit tijdvak zelf. Het opstellen van jaarlijkse begrotingen in een periode van wederopbouw, gekenmerkt door het aanvatten, vooral in de eerste jaren, van velerlei nieuwe taken waarvan de financiële gevolgen vaak niet nauwkeurig kunnen worden overzien, brengt zijn eigenaardige moeilijkheden met zich mede.

Bovendien werden deze jaren van wederopbouw allerminst gekenmerkt door een rustige, gestadige ontwikkeling. De moeilijkheden, welke op velerlei gebied werden ondervonden en de Regering vaak voor grote financiële problemen plaatsten, liggen nog vers in het geheugen en behoeven hier niet te worden gememoreerd. In het bijzonder was de gang van zaken met betrekking tot Indonesië een factor die de financiële toestand van het Rijk, ook voorzover die in de begroting en rekening tot uitdrukking kwam, gedurende een aantal jaren in zeer aanzienlijke mate heeft beïnvloed en wel op een wijze, die onmogelijk vooraf kon worden bezien.

Een bijzonder aspect van het begrotingsbeeld in de hierbedoelde jaren is nog, dat door moeilijkheden van allerlei aard vaak belangrijke bedragen niet ten laste van een bepaald dienstjaar konden worden gebracht, welke in normale gevallen wel ten laste van dat dienstjaar zouden zijn gekomen. Voorzover deze uitgaven niet door middel van twee suppletore begrotingen naar een volgend dienstjaar zijn overgebracht, zijn of worden deze uitgaven in latere jaren onder de artikelen voor afgesloten dienstjaren verantwoord.

Deze overloop van uitgaven is er o.a. oorzaak van dat de uitgaven van 1946 beneden de raming zijn gebleven, terwijl de uitgaven voor 1948 en 1949 de raming hebben overtroffen. Verschillende belangrijke uitgaven, welke bij tijdige verevening ten laste van 1946 zouden zijn gekomen, zijn wegens administratieve redenen eerst op de rekeningen voor de jaren 1948 en 1949 verantwoord. Hierbij dient nog te worden opgemerkt, dat een groot gedeelte van deze uitgaven, welke dus op de jaren 1948 en 1949 drukken, voor die jaren slechts budgetaire en geen monetaire betekenis hebben. Overigens moge worden opgemerkt, dat ook enige andere posten van de begrotingen voor de jaren 1946 tot en met 1949 slechts budgetaire betekenis hebben. In dit verband zij b.v. gewezen op de deelnemingen in het International Monetary Fund en de International Bank for Reconstruction and Development.

Voor het dienstjaar 1949 dient nog te worden vermeld, dat zowel onder de uitgaven als onder de middelen de gevolgen van de devaluatie zijn verantwoord. Voor beide zijden van de begroting brengt dit een stijging in de orde van grootte van f 300 miljoen met zich mee.

Bij een beschouwing van de uitgaven voor de jaren tot en met 1948 moet, zoals reeds op blz. 7 van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor 1951 is opgemerkt, in aanmerking worden genomen, dat zeer belangrijke bedragen daarin niet zijn verwerkt, omdat het voornemen bestaat deze buiten de algemene jaarrekeningen te houden.

Zo zal een bedrag verschuldigd aan de Nederlandsche Bank wegens overneming van het rijksmarkenbezit en dat gesteld kan worden op f 4323 miljoen, alsmede het nadelig saldo van uitgaven en ontvangsten van het Militair Gezag, groot f 64 miljoen, rechtstreeks ten laste van de 10-jaarlijkse afboekingswet 1939 tot en met 1948 worden gebracht.

Overwogen wordt ten aanzien van de kwijtschelding van de schuld aan Indonesië eenzelfde procedure te volgen.

Tenslotte dient nog te worden vermeld dat in de overzichten geen rekening is gehouden met het nadelig saldo van het Scheepvaartfonds, voorzover dit nog niet ten laste van de Rijksrekening is gebracht. Dit nadelig saldo zal op grond van huidige berekeningen in de orde van grootte van f 85 miljoen komen te liggen.

Bij een beoordeling van de uitgaven voor 1950 dient er rekening mee te worden gehouden, dat in de vermoedelijke uitkomsten een post is opgenomen wegens deelneming in het International Monetary Fund en de International Bank for Reconstruction and Development, groot f 88 miljoen. Dit bedrag heeft voor 1950 geen monetaire, doch uitsluitend budgetaire betekenis.

Voorts komen onder de artikelen wegens vorderingen afgesloten dienstjaren, welke op de begroting 1950 zijn verantwoord, vele uitgaven voor, welke reeds in voorgaande jaren zijn gedaan.

Voor wat betreft de ontvangsten van de verschillende jaren kan worden gesteld, dat de middelen — en met name de belastingmiddelen — aanmerkelijk ruimer hebben gevloeid dan kon en mocht worden verwacht.

In het algemeen zijn deze in verhouding gunstige uitkomsten aan een viertal factoren toe te schrijven.

In de eerste plaats bestond ten aanzien van de belastingramingen een grote mate van onzekerheid, doordat tengevolge van de achterstand in de aanslagregeling gegevens inzake de werkelijke opbrengsten van na-oorlogse boek- respectievelijk belastingjaren niet ter beschikking stonden. Hierdoor ontbrak een juiste basis voor de ramingen.

In de tweede plaats dient te worden vermeld dat bij de belastingramingen moet worden rekening gehouden met het te verwachten conjunctuurverloop in het komende jaar. Met name zijn hier van belang de fluctuaties in het loon- en prijsniveau. In dit verband hebben in de afgelopen jaren vooral de devaluatie in September 1949 en het uitbreken van het gewapend conflict in Korea hun invloed doen gelden. Bij het opstellen van de oorspronkelijke ramingen voor 1949 en 1950 kon met deze factoren geen rekening worden gehouden.

In de derde plaats wordt bij het ramen van de belastingmiddelen geen rekening gehouden met het inhalen van de achterstand in de belastinginning. In de rekening worden de hieruit voortvloeiende baten wel opgenomen.

Tenslotte kan nog worden vermeld, dat bij het ramen der belastingen in het verleden geen rekening is gehouden met tariefswijzigingen welke nog zullen worden genomen of welke bij de Staten-Generaal in behandeling zijn. Aangezien in de rekening de invloed van deze tariefswijzigingen wel tot uitdrukking komt, zal hierdoor een afwijking ontstaan tussen de werkelijke en de geraamde ontvangsten.

Voor wat de niet belastingmiddelen betreft dient er rekening mee te worden gehouden, dat in de opbrengsten belangrijke bedragen wegens het ter beschikking komen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, waarop de tegenwaarde in guldens van de dollar-schenken in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort, zijn begrepen. Voor de jaren 1948 tot en met 1950 zijn hiermee respectievelijk bedragen van f 240 miljoen, f 305 miljoen en f 279 miljoen gemoeid.

Zoals reeds werd vermeld is in de ontvangsten van 1949 een bedrag opgenomen wegens devaluatiewinst.

Voor een juiste beoordeling van de middelen voor 1950 dient er rekening mee te worden gehouden, dat onder de niet-belastingmiddelen een tweetal posten voorkomen welke wel budgetaire, doch geen

monetaire betekenis hebben. De onderhavige posten zijn de gedeeltelijke terugstorting van het in guldens betaalde gedeelte van de deelneming in het International Monetary Fund, groot f 65,8 miljoen, en de opbrengsten van ingevolge de tweede toewijzing der goudcommissie te Brussel aan Nederland gerestitueerd monetair goud, groot f 130,7 miljoen.

In de onderstaande overzichten wordt een meer uitvoerige specificatie gegeven van de dienstjaren 1946 tot en met 1950.

Bij een beschouwing van de cijfers dient in aanmerking te worden genomen, dat geen rekening is gehouden met de uitgaven en ontvangsten, welke onder het Hoofdstuk VII A 2 (Buitengewone Aflossing van Nationale Schuld) worden verantwoord.

Dienstjaar 1946

(in miljoenen guldens)

	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) e.q. voordelige (+) saldi	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijke raming	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
Gewone Dienst	2 455	2 205	2 476	2 654	+ 21	+ 449
Buitengewone Dienst I	2 479	1 554	766	958	— 1 713	— 596
Totaal	4 934	3 759	3 242	3 612	— 1 692	— 147
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	376	424	—	—	— 376	— 424
Totaal	5 310	4 183	3 242	3 612	— 2 068	— 571
Buitengewone Dienst II	693	452	83	108	— 610	— 344

Dienstjaar 1947

(in miljoenen guldens)

Gewone Dienst	2 446	2 225	2 401	3 521	— 45	+ 1 296
Buitengewone Dienst I	1 417	1 763	161	456	— 1 256	— 1 307
Totaal	3 863	3 988	2 562	3 977	— 1 301	— 11
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	316	494	—	—	— 316	— 494
Totaal	4 179	4 482	2 562	3 977	— 1 617	— 505
Buitengewone Dienst II	527	642	36	95	— 491	— 547

Dienstjaar 1948

(in miljoenen guldens)

Gewone Dienst	2 427	2 733	2 738	3 664	+ 311	+ 931
Buitengewone Dienst I	1 091	1 415	54	427	— 1 037	— 988
Totaal	3 518	4 148	2 792	4 091	— 726	— 57
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	498	468	—	—	— 498	— 468
Totaal	4 016	4 616	2 792	4 091	— 1 224	— 525
Buitengewone Dienst II	473	546	50	208	— 423	— 338

De aandacht wordt er op gevestigd, dat onder het bedrag opgenomen in de kolom Vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I is begrepen een bedrag van f 240 miljoen voor ontvangsten wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij

De Nederlandsche Bank, dat is ontstaan door storting in guldens van de tegenwaarde van de in het kader van het Europees Herstel Programma ontvangen schenkingen.

Dienstjaar 1949

(in miljoenen guldens)

	Uitgaven		Middelen		Nadelige (-) e.g. Voordelige (+) saldi	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijke raming	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
Gewone Dienst	2 436	2 827	3 156	4 471	+ 720	+ 1 644
Buitengewone Dienst I	802	981	76	492	— 726	— 489
Totaal	3 238	3 808	3 232	4 963	— 6	+ 1 155
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds . .	227	266	—	—	— 227	— 266
Totaal	3 465	4 074	3 232	4 963	— 233	+ 889
Buitengewone Dienst II	381	390	71	139	— 310	— 251

Onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I van dit dienstjaar is een bedrag van f 305 miljoen begrepen wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van het

saldo der speciale rekening bij De Nederlandsche Bank waarop de tegenwaarde in guldens van de dollarschenkingen in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

Dienstjaar 1950

(in miljoenen guldens)

Gewone Dienst	2 909	3 005	3 533	4 416	+ 624	+ 1 411
Buitengewone Dienst	778	849	23	497	— 755	— 352
Totaal	3 687	3 854	3 556	4 913	— 131	+ 1 059
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds . .	236	230	—	—	— 236	— 230
Totaal	3 923	4 084	3 556	4 913	— 367	+ 829
Buitengewone Dienst II	599	891	185	437	— 414	— 454

Onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I van dit dienstjaar is een bedrag van f 279 miljoen begrepen wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van het

saldo der speciale rekening bij De Nederlandsche Bank waarop de tegenwaarde in guldens van de dollarschenkingen in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

